

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SF. ARHIEPISCOPII A BUCUREȘTILOR

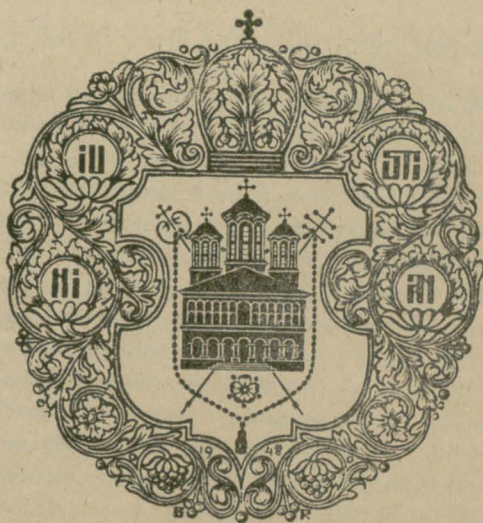
PRINOS ÎNALT PREA SFÎNȚITULUI PATRIARH JUSTINIAN

LA ÎMPLINIREA A DOI ANI DE RODNICĂ
ȘI BINECUVÂNTATĂ ARHIPĂSTORIE

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SF. ARHIEPISCOPII A BUCUREȘTILOR
APARE CU BINECUVÂNTAREA ȘI INDRUMAREA I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN

Redacția și Administrația : Secția Culturală a Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor

Intru Mulți Ani Prea Fericite Stăpâne

Orice popas sărbătoresc în desfășurarea unei necurmăte munci creatoare poate fi identificat cu oprirea de o clipă pe piscuri, a călătorului ce urcă și străbate munții, cu neostenită și mereu înnoită voință de a ajunge crestele cele mai apropiate de albastrul senin al cerului. Privind în urmă, din înălțimea care formează numai o treaptă pe scara ce leagă năzuința de împlinire deplină, se poate cuprinde cu ușurință drumul străbătut, dar mai cu seamă se pot recunoaște perspectivele căilor ce urmează a fi străbătute. Este o formă de păstrare permanentă a legăturii cu izvorul, asemeni falnicului stejar, care-și împlinește coroana înaltă, numai prin seva pornită, mereu din aceleași rădăcini ale purcederii sale. Este singurul mijloc al desfășurării unei activități unitare, menită să nu se piardă în zămisliri răzlețe, ci să se încunune sub bolta unică a marei înfăptuiri, ce domnește peste veacuri.

Din aceste îndelung verificate adevăruri a pornit și gândul Redacției noastre de a însemna pe răbojul paginilor ei scurtul popas prilejuit de împlinirea a doi ani dela înscăunarea Inalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Justinian, ca Patriarh al Bisericii Orto-

doxe Române. Nu vanitatea deșartă a publicării unor convenționale omagii a fost ținta noastră, ci prezentarea sobră a faptelor, a realizărilor care hotărânesc ca pietre trainice cei doi ani de înțeleaptă și rodnică păstorire patriarhicească. Pentru că Inalt Prea Sfințitul Justinian, care trăește în duhul nealterat al Ortodoxiei românești, este, înainte de toate, un Patriarh al faptei, după cum întotdeauna, în Sfânta Biserică a Răsăritului, marii Ierarhi din fapte au năzuit să-și îndeplinească cununa.

Iar cei doi ani ce s'au scurs dela înscăunarea Inalt Prea Sfinției Sale, au fost doi ani de neprecupețite strădanii, doi ani de neostenită împlinire a poruncilor evanghelice, dar și doi ani de bogată înfăptuire a legământului făcut în clipa urcării pe scaunul patriarhicesc. Expresie a nădejdiilor pe care Clerul și credincioșii le-au înmănunchiat în persoana Inalt Prea Sfințitului Justinian, acest legământ, menit să fie îndreptar de activitate îndelungată, a fost cu prisosință îndeplinit.

Ierarh al faptei celei rodnice, Ierarh al acțiunii creatoare, Inaltul Părinte al Bisericii Ortodoxe Române a izbutit în scurtă vreme să redea altarelor dreptei credințe o viață nouă, îndrumând pe slujitorii lor pe calea evanghelică a slujirii neîncetate, întru mântuirea turmei ce le-a fost încredințată. În locul unui fals apostolat al vorbelor, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a reșezat adevăratul apostolat al faptelor, pe care-l săvârșiseră marii Părinți ai Bisericii lui Hristos, după nepieritoarea pildă a Mântuitorului. Vrednice de amintit sunt deasemenea și cuvintele autorizate sau spuse cu alt prilej despre personalitatea Prea Fericitului nostru Patriarh: „Ridicat din sânul poporului harnic și muncitor — Inalt

Prea Sfințitul Patriarh Justinian a înțeles că dreptcredincioșii Sfintei noastre Biserici așteptau dela păstorii lor sufletești, sprijin și îndrumare. Patriarhul nostru a desprins din învățătura Mântuitorului adevărul veșnic al misiunii Bisericii Sale: Acea de a ajuta credincioșii pe care îi păstorește, în strădaniile lor spre fericire”.

Pe drumul acesta al slujirii poporului, pe drumul sprijinirii strădaniilor sale de a-și clădi o viață nouă, la temelia căruia stau dreptatea și libertatea pentru cei până mai ieri oprimați, pe drumul acesta al împlinirii poruncilor evanghelice a îndrumat Patriarhul nostru toată activitatea Sfintelor Altare ale Bisericii Ortodoxe Române. Pas cu pas, Biserica noastră, sub dinamica și înțeleapta ocârmuire a Înalt Prea Sfințitului Justinian, s'a menținut alături de popor, alături de turma ei credincioasă. În toate eforturile lor, în toate ostenele lor pentru consolidarea și înflorirea Patriei noastre scumpe, credincioșii Bisericii Ortodoxe Române n'au găsit la păstorii lor duhovnicești decât îndemn și îmbărbătare, sfat bun și sprijin su-
fletesc.

Duhul cel nou care stăpânește astăzi inima poporului din această țară, n'a rămas străin nici Bisericii noastre. Propovăduitor al acestui înnoitor duh, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a înțeles că izvorul omului nou este în Hristos-Dumnezeu și învățătura Sa; a știut că Iisus-Mântuitorul a fost în mijlocul celor mulți și umiliți de stăpânii nedrepti ai vremilor și că Evanghelia Lui este Evanghelia libertății, dreptății și a păcii. De aceea, Înalt Prea Sfinția Sa a restatornicit calea Bisericii noastre, făcând-o Biserică vie, luptătoare pentru libertatea, dreptatea și pacea lumii. În lupta pe care toți oamenii cinstiți din lume o poartă împotriva celor ce vor să arunce ome-

nirea într'un nou măcel, Biserica Ortodoxă Română s'a alăturat celor ce apără pacea. Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian s'a dovedit a fi un sol al păcii, nu numai vestind pacea, ci luptând neîncetat, cu puteri sporite, pentru păzirea și întărirea ei; sol al păcii s'a arătat Prea Fericitul nostru Patriarh ori de câte ori, cu graiul sau cu slova, a îndreptat cuvântul său de patriarhicească povățuire către credincioși; sol al păcii s'a arătat și atunci când a lămurit tuturor, prin graiul Scripturilor, cine sunt cei ce încearcă să deslănțue un nou război și cine li se împotrivesc.

Dreptcredincioșii au simțit — cu multă bucurie — duhul cel nou pe care Înalt Prea Sfințitul Justinian l-a statornicit în Biserica Ortodoxă Română și calea cea bine plăcută lui Hristos pe care a îndrumat activitatea clerului nostru. Ei au văzut că inima Părintelui Patriarh bate alături de a lor, în aceeași fierbinte iubire față de Patrie, în aceeași arzătoare hotărâre de jertfă pentru apărarea libertății Patriei și a poporului nostru. Chiar acei credincioși care, cu două veacuri și jumătate în urmă, fuseseră răpiți dela vatra credinței străbune și încătușați prin viclenie sub robia spirituală a Vaticanului, au înțeles că drumul cel drept, drumul cel adevărat, este drumul pe care cărmuește Patriarhul nostru Biserica străbună și s'au întors lângă Altarul părinților.

Înalt Prea Sfințitul Justinian — Reîntregitorul Bisericii Românești — a cules roadele dragostei și înțelepciunii pe care a semănat-o, după porunca evanghelică; a cules recunoștința dreptcredincioșilor din țara noastră, care s'au văzut laolaltă cu frații lor, uniți în același nestăvilit avânt, de a-și clădi o viață fericită și descătușați din uneltirile viclene ale dușmanilor poporului nostru.

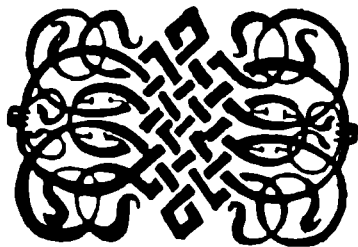
Preoșimea ortodoxă — în marea ei majoritate — a cunoscut pe păstorul cel bun și l-a urmat. A văzut că întru toate, cuvântul Înalt Prea Sfințitului Patriarh își are izvor în învățătura nealterată a lui Hristos și a dat ascultare glasului pe care-l așteaptă de multă vreme. În multe sate și orașe, slujitorii altarelor sunt astăzi în rândurile stegarilor luptei pentru pace; aproape pretutindeni ei sunt sfătuitori drepecți ai credincioșilor, pe calea înnoitoare pe care pășește azi poporul întreg.

Pentru aceea deci, cu prilejul împlinirii a doi ani dela urcarea Înalt Prea Sfințitului Justinian în scaunul de Intâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, când din paginile ce urmează se va desprinde clar semnificația celor înfăptuite și perspectivele celor ce urmează a se împlini, noi nu suntem decât glasul acestor mulți slujitori ai Altarului, care cu o singură inimă spun Patriarhului lor:

„Arătatu-te-ai, Fericite, ca un stâlp neclătinat al Bisericii lui Hristos și ca o făclie pururea aprinsă ai strălucit, risipind întunericul“.

Întru mulți ani Prea Fericite Stăpâne.

REDAȚIA

+ Testimony

Fântâneri de Cazanii

I. **Intâiul fântâner de Cazanie** ¹⁾ tipărită este **Coresie**. Diacnul de mir **Coresie** din **Târgoviște**, român de neam, a fost un îndrăgostit de cartea ce îndrumază poporul spre o viață curată. **Coresie** știa românește și slavonește și era de meserie tipograf. După ce a tipărit cărți în **Târgoviște**, a trecut munții la **Brașov**, unde avea mai multă înlesnire de tălmăcitor și de tipograf. Aici, cu ajutorul cârmuitorilor cetății, tipărește, el în?âia oară, multe cărți în limba română, mai multe în limba slavonă folosită atunci în slujba bisericească, mai puține în amândouă limbile, așezând cuvintele față în față, spre încredințarea cititorilor că tălmăcirea românească este cu adevăr și nu plăsmuită.

Dar cartea care a făcut faima lui **Coresie** este **Cazania** tipărită la **Brașov** în anul 1581 ²⁾. O carte ca aceasta, care să lămurească cuvântul Domnului era tare dorită atunci. Au căutat-o, au întrebat de ea în multe părți și de-abia au găsit-o la mitro-

1. Cuvântul *Cazanie*, în înțelesul de cuvântare bisericească, este vechiu în limba română. În scrisul român se găsește folosit în prefața *Cazaniei* dela Deal (1644): «voi toți câți veți nemeri aceste *cazanie*, schimbați-vă mintea». După dicționarul limbii române, cuvântul românesc vine din vechiul cuvânt sârb Kazanije (= explicație de texte) sau din polonul *Kazanie* (= predică). St. Cioaba, *Istoria literaturii române vechi* (1947), p. 263, scrie că vorba *Cazanie* este un cuvânt ucrainean, împrumutat dela polonezi, unde înseamnă predică. Miklosich, *Lexicon palaeoslovenicum* (1862—5), găsește cuvântul *Cazanie* în texte paleoslave din sec. XI în înțelesul de institutio, admonitio; din limbile slave noi, nu aduce citații, ci numai din limba română: *Cazanie* în înțelesul de praedicatio.

2. Titlul original al cărții este: *Evanghelie cu învățătură*, dar numirea obișnuită este *Cazania* lui *Coresie*.

politul Serafim din Țara Românească (1576—1590). Dar cartea era scrisă în limba slavonă, tălmăcită fiind după un izvod grecesc al patriarhului de Țarigrad, Ioan Caleca (1334—1347). Și atunci, cu ajutorul preoților Iane și Mihail dela Biserica Scheilor din Brașov, Coresie dă pe limba română cuprinsul acestei cărți. Iar de tipărit o tipărește cu ajutorul judei brașovean Luca Hârjilă, care și el vrea să se înmulțească în multe părți și chipuri cuvântul sfânt. Așa a apărut Cazania lui Coresie, care a pus temeiul limbei literare românești. Cazania aceasta a fost citită pe vremuri de Români credincioși, a mai fost tipărită odată (1641), dar nu cu grije; iar astăzi este citită și răscită de învățați pentru cercetarea graiului românesc din vremea aceea.

Cum se vede, mai mulți au ajutat la săparea acestei fântâni cu apă românească, dar fântânerul cel sânguitor rămâne diaconul Coresie; căci dacă ici și colo tălmăcirea Cazaniei sale este greoaie și prea supusă izvodului slavonesc, credem că aceasta se datorește ajutoarelor lui mai puțin iscusite la tălmăcire. Tipărim două frânturi din această Cazanie. Frântura întâia o luăm din prefața tălmăcitorilor, ca să se audă graiul românesc de acum 400 de ani; iar frântura a doua o dăm ca să se vadă greutățile de care se izbeau tălmăcitorii de atunci.

1. «Derept aceia și noi, greșiți și nedestoinicii și ticăloșii, carii ne-am trudit acicea, noi ne rugăm și ne milcuim fiecăroră carei veți ceti acicea, sau veți propovedui altora, sau veți scrie dentru ea ceva, și unde să veți afla ceva neisprăvit bine sau greșit, iară voi să dereptați, să nu blăstemați. Că ne-am nevoit ș'am trudit, iară mintea noastră și firea doară nu s'au de toate domirit. C'am avut și noi minte nedestulă și întunecată, cum doară și pre voi puteți socoti, derep' ce că și voi înșivă sânteti oameni cu inimă de țărână, ca și noi, și cu fire nepreceptătoare de toate».

2. «Apă vie iaste dulceața Sfântului Duh. În toate chipurile cheamă-se, pre chip și pre firea ei, acmu apă cheamă-se, aorea foc. Inșă apă se cheamă, derep' ce că apa den ceriu deștinge, de hrănește și adapă. Și întru o vedere fiind și în multe chipure are firi, că înălbește și negrește, rușaste și mohoraște, îndulcește și amăraște. Așa și Sfântul Duh den ceriu

deștinge, adapă și hrănește sufletul; și într'una fiind, și iară în multe chipuri se desparte, cu dulceață și cu tărie».

II. Și trece un vac de om, până când apa altei Cazanii izvorăște din fântâna săpată, de data aceasta, în mănăstirea Govora din județul Vâlcea, la anul 1642. Ea este Cazanica dela Govora ¹⁾.

Fântănerul acestei Cazanii este ieromonahul Silvestru, care «s'a ostenit și a izvodit-o de pre limba ruscă pre limba rumânească». Cald îndeamnă pe cititori să se adape din această fântână asupritul și nevoiașul Silvestru, care «a scurmat cu tâmpa lui minte și a scos acest izvor de apă dulce și pururea curgătoare, adăpătoare de suflete omenești». Cartea lui este «floare prea înfrumusețată și dulce mirositoare adusă din ramul vederii cerului».

Dar această carte n'a avut o soartă bună, căci a fost înglobată peste doi ani la alta care avea mai multă trecere în ochii cititorilor; așa că de Cazanica dela Govora numai învățații mai amintesc, dar și aceștia fără să poată spune până acum din ce izvod a fost izvodită.

Nici fântănerul-tălmăcitor Silvestru n'a avut mai mult noroc. Căci fiind el chemat în Ardeal tot pentru lucrul cărților, a început să tălmăcească Noul Testament, care s'a tipărit la Alba Iulia în anul 1648. Dar firavul lui trup s'a dus în casa de lut a părinților săi înainte de sfârșirea tălmăcirii, așa că mitropolitul Simion Ștefan a fost slobod să spună că el, — care nu știa cine știe ce carte —, a găsit lipsuri și greșeli în tălmăcirea lui Silvestru și de aceea din nou a tălmăcit Noul Testament.

Pentru învederarea graiului din Cazanica dela Govora, tipărim din ea frântura următoare:

«Dumineca aceasta, care să cheamă înainte glă-sătoare, ca un buciu lasă glas și ne chiamă spre ridicările sufletești și spre îngotire împotriva vrăjmașului, până vom birui gloatele lui și întru fugire să le întoarcem. Gloata cea dintâi a vrăjmașului este trufia; a doua gloată este mânia deșartă; a treia

1. Titlul original al cărții este: *Evanghelic învățătoare*.

gloată este lăcomia, preasațiul, beția. Inșă noao robilor lui Hs. să cade a birui pre vrăjmaș și pre gloatele lui».

1643
III. Dar la un an după tipărirea Cazaniei dela Govora, apare la Iași Cazania lui Varlaam, care cu lumina ei strălucitoare ca o stea de mărimea în-ăia, a întunecat stelele celorlalte Cazanii. Iar pentru mai buna ei înțelegere, cade-se a spune câteva cuvinte despre luceafărul de unde a pornit lumina prin carte a popoarelor ortodoxe din Ucraina și din Țările Române.

Luceafărul acesta este Petru Movilă, arhiepiscop și mitropolit al Kievului, Galiției și a toată Rusia (1633—1646). Acest fiu de Domn român, prin darurile minții sale, prin sânguință și prin credință, dăte viață nouă Bisericii Ortodoxe din Ucraina, apăsată de eterodocși, mai ales în urma uniației dela Brest (1596), și puse temei de luminare a poporului ucrainean. Școalele lui Petru Movilă, mai cu seamă Academia din Kiev, tipografiile lui, cărțile tipărite în ele, profesorii, tipografii, săpătorii de podoabe tipografice, întăresc Ortodoxia și răspândesc lumină și peste Moldova și Muntenia, unde Petru Movilă avea legături de rudenie și unde întărirea Ortodoxiei însemna opreliștea pătrunderii eterodoxe. Petru Movilă a primit cu frățescă dragoste pe solii Românilor și cu mână plină i-a ajutat, trimițându-le profesori, tipografii, tipografi, cărți, podoabe, atât în Muntenia cât și în Moldova.

Intre solii moldoveni primiți de Petru Movilă este și Varlaam, ieromonah dela mănăstirea Secu, trimis de Miron Barnovschi să ducă lui Movilă un manuscris slav și să aducă dela Moscova icoane. Acest Varlaam, de neamul lui din părțile de jos ale Vrancei, a avut multe însușiri alese. Știa slavonește, cunoștea bine limba țăranului român vrâncean, avea dar de scriitor, iubea lumina cărții și era priceput gospodar. Aceste însușiri l-au îndreptățit să ajungă stareț de mănăstire nouă și să se urce pe scaunul Mitropoliei Moldovei, fără să treacă prin vreo Episcopie.

Insușirea de scriitor și-a dovedit-o Varlaam prin vestita lui Cazanie pe care el a numit-o «Carte Românească de învățătură dumenecelor preste an din multe scripturi tălmăcită din limba

slovenească pre limba românească»¹⁾, tipărită în Iași la anul 1643 în tipografia trimisă de Petru Movilă, cu tipografi și cu tot ce trebuie unei tipografii. Învățații n'au ajuns să spună apriat din ce scripturi a tălmăcit Varlaam Cazania lui, dar poporul românesc, doritor de carte bună care să-i lămurească Evangheliile sărbătorilor pe graiul lui, cu înțeles limpede și nu cu gânduri și vorbe încâlcite, a îmbrățișat această carte folositoare și nu se desparte de ea nici astăzi, după trei sute de ani.

Cuceritoare de gând și de inimă este povestea acestei Cazanii. Bisericile se mândresc când o au printre cărțile lor, satele s'au răsbătut să aibă câte una; ne mai găsindu-se din cele tipărite, s'au scris cu mâna. Pe multe din ele sunt însemnări de cum s'a dobândit această carte: ori dată de pomană ori cumpărată cu bani grei strânși de credincioși. Ba este pe una o însemnare de câte oi au dat sătenii dintr'un sat ardelean, ca să o aibă: o turmă întreagă. Unele din aceste cărți au colindat țara întreagă, în lung și în lat. Acum 41 de ani am găsit una pe strana bisericii din satul curat românesc Râtișor din Banatul ce nu ține de țara noastră: din ea se citea încă învățătură în Duminici și sărbători. Iar în alte sate, când preotul cel nou vrea să țină cuvânt, poporul cerea să se citească din cartea cea veche, adică din Cazania lui Varlaam.

N'am de gând să inseninez pe învățații care au scris mai mult sau mai puțin teineinic despre această Cazanie, dar nu mă lasă inima să nu amintesc aici pe preotul Florea Mureșanu din Cluj, care în anul 1943, când se implineau trei sute de ani dela ivirea acestei Cazanii, a întocnit în cinstea ei o frumoasă carte mare cu negru și roșu, tipărind în fotografii luminoase frunțările, podoabele, titlurile, literele mari și pagini întregi din tipăritura întâia dela 1643. Și a mai cercetat acest vrednic părinte retipăririle acestei Cazanii; mai adăugând și eu unele știri, ajungem la încheierea că dela anul 1643 și până la anul 1943

1. În tipăritura lui Varlaam nu se găsește cuvântul Cazanie, dar în Chiriadromion sau Evanghelie învățătoare (Alba Iulia 1699), care este o reproducere a tipăriturii lui Varlaam, cuvântul Cazanie este adăugat ca titlu al cuvântărilor precum și în fruntea paginilor. Cartea este intitulată *Cazanie*, începând cu ediția de Râmnic din 1748. Denumirea Cazanie intră și în alte tipărituri de cuvântări bisericești, de pildă: *Cazanile sau dădăniile lui Ilie Minial*, Eucureșt 1742.

s'a tipărit de optsprezece ori această de suflet folositoare carte. Astăzi poporul credincios o caută și n'o găsește, iar Sfântul Sinod al nostru plănuiește o nouă tipărire a Cazaniei acesteia.

Iată locurile și anii unde s'a tipărit până acum Cazania lui Varlaam; 1. Iași, 1643; 2. Mănăstirea Dealului, 1644; 3. Belgrad, 1699; 4. București, 1732; 5. Râmnic, 1748; 6. București, 1768; 7. Râmnic, 1781; 8. Râmnic, 1792; 9. București, 1828; 10. Buzău, 1834; 11. Sibiu, 1850; 12. București 1858; 13. București, 1903; 14. București, 1904; (13 și 14, ediții școlare, nu tipăresc întreaga Cazanie); 15. București, Sinod, 1898; 16. București, Sinod, 1911; 17. București, Sinod, 1929; 18. București, 1943.

Firește că mai în toate aceste tipăriri nu s'a tipărit întocmai Cazania lui Varlaam, ci pe alocurea s'a mai înnoit cu scumpătate limba, iar în unele s'au mai adăugat, în altele s'au mai înlăturat unele cuvântări.

Tipărim aci două frânturi din această Cazanie:

«Precum soarele luminează lumea, și iarăși, după ce se înserează, toată lumea se schimbă într-o întunecare, și niciuna din fapte nu se cunoaște ce este, așa și mintea noastră, ca o lumină și ochiu ce este al trupului, după ce se întunecă cu gânduri de păcate și cu poftele lumii acesteia, atunci și sufletul și trupul este întunecat și lipsit de slava lui Dumnezeu. Pentru aceia Domnul nostru Iisus Hristos, ca un doftor înțelept, desrădăcinează această boală din sufletele noastre cu dumnezeieștile sale învățături, pre carele astăzi prin sfânta sa Evanghelie ni le pune nouă înainte».

Tipărim una din numeroasele ei asemănări:

«Precum fiara ce să chiază vasilisc, numai cu vederca sa omoară pre om, așa și această lume cu înșelăciunea ei și cu lăcomia avuțiilor omoară pre cei ce o iubesc pre dânsa, precum a omorât și sufletul acestui tânăr, după cum am auzit din sfânta Evanghelie de astăzi».

Minunat fântâner a fost Varlaam mitropolitul Moldovei, căci apă care astămpără setea sufletului au scos și scot credincioșii noștri din fântâna Cazaniei lui.

IV) Dar nu trec decât 35 de ani și o nouă Cazanie tălmăcită din limba slavă bisericească iese de sub tipar la București, în anul 1678, cu titlul Cheia Înțeleșului. Pentru înțelegerea tipăririi acestei Cazanii, trebuiesc date câteva lămuriri.

Din vesuța Academie dela Kiew, bine întocmită de Petru Movilă, ies mulți cărturari, buni cunoscători de științe mirene și religioase și bine pregătiți pentru apărarea Ortodoxiei. Printre ei se află în rândul întâi și ieromonahul Ioanichie Galeatovschi, care scrie numeroase cărți istorice și religioase, parte în limba ucraineană, parte în limba polonă. Cartea lui cea mai cunoscută este Cliuci Razumenia (= Cheia Înțeleșului), care cuprinde cuvântări la sărbătorile anului și un manual de omiletică. Această carte, doveditoare de multe cunoștințe și de marele dar de scriitor al lui Ioanichie Galeatovschi, s'a tipărit de mai multe ori și i s'a dus vestea în toată Ortodoxia.

Varlaam, egumenul mănăstirii Glavacioc din Vlașca, călătorește prin Rusia, ajungând până la Moscova, în anul 1667, de unde aduce o prefață nouă pentru pomelnicul Mitropoliei Ungro-Vlahiei. În această călătorie, Varlaam ia cunoștință de «Cheia Înțeleșului» și hotărăște să fie tălmăcită în românește. Dar tălmăcirea acestei cărți nu era lucru ușor, căci tălmăcitorul trebuia să cunoască, pe lângă limba română, limbile ucraineană și polonă. De aceea, când acest Varlaam ajunge Mitropolit al Țării Românești (24 Dec. 1672—26 Apr. 1679), socotind această carte «de folos mare bisericii țării noastre românești și spre folosul sufletului neamului, nu și-a cruțat dreapta agonisire și cu multă cheltuială a tocmnit dascăli învățați pentru tălmăcirea ei». Nu se cunosc acești dascăli, dar legăturile Românilor cu Ucraina de atunci au înlesnit găsirea lor.

Și în anul 1678 ieși din noua tipografie a Mitropoliei Bucureștilor, ca o pârgă nouă, Cheia Înțeleșului pre limbă românească, cu bun tipar și cu podoabe împodobită, așa cum era și tipăritura ucraineană din anul 1665, după care se tălmăcise. Dar în izvodul rusesc al lui Ioanichie Galeatovschi sunt 64 de «cazani»¹⁾, pe când în tipăritura românească sunt numai 18. Și iată de ce. Cazaniile rusești au fost toate tălmăcite în românește, dar n'au ajuns să fie toate tipărite, căci osârdul mitropolit

1. Cuvântările sunt intitulate *Cazanii*, atât în originalul ucrainean cât și în traducerea românească.

Varlaam, simțind din vreme că va fi silit să se coboare din scaunul mitropolitan, a pus sfârșit cărții înainte de tipărirea tuturor Cazaniilor. Prefața lui, a lui Varlaam, este înțeleaptă, stăpânită de gândul că lui i s'a dat «talantul adecă daru diregătoriei arhieresti a țării noastre rumânești» și deci îndatorat este să îngrijească de oile turmei sale, întărindu-i credința prin învățături bune, ca cele cuprinse în cartea aceasta.

Tălmăcirea românească este făcută cu pricepere, cu înțeles, nu robită izvodului. Pentru încredințare, dăm frânturile următoare:

«Văzut-au odată cetățenii Ierusalimului oști în văzduh, îmbrăcați în haine de aur, în platoșe, în zale, cu paveze și sabii smulse, care oaste alerga cu caii în văzduh și să bătea unii cu alții...». «Și eu învățându-mă de la Hristos pentru iubirea strinilor, poftesc ca să vă ospălez pre dumneavoastră cu pâinea cea sufletească, căci ca toți oamenii și voi sânteți oaspeți și nemernici în această lume; numai întru împărăția ceriului veți fi lăcuitori desăvârșiți».

Gând bun a avut fântânerul Varlaam, mitropolitul Ungro-Vlahiei și apă tămăduitoare a curs din fântâna săpată de el, căci numeroase sunt cărțile scrise cu mâna în care se cuprind Cazaniile din Cheia lui; dar «Cheia Înțeleșului», în întregime, nu s'a mai tipărit.

V. În tot cursul veacului al XVIII-lea și la începutul celui de al XIX-lea, s'au tălmăcit din limba rusă în limba română multe cărți de zidire călugărească, — doar atunci își împlinește podvigul la Dragomirna, la Secu și la Neamțu Paisie Velicovschi (†1794) —, multe vieți de sfinți, — gândiți-vă numai la Viețile Sfinților, tipărite în 12 volume la mănăstirea Neamțu, — s'au tălmăcit cărți de învățătură creștină, scrieri de-ale Părinților Bisericii și multe altele, dar o nouă carte de Cazanii rusești nu s'a mai tălmăcit în românește. Căci nu putem socoti ca atare Cazania tipărită la Viena în anul 1793, care cuprinde cuvântări tălmăcite din limba rusă în limba sârbă și din aceasta în limba română.

VI. Iosif Gheorghian, mitropolit primat al României, traduce în 1897 «Cuvântări» de Inochentie, Arhiepiscop de Har-

kov. Dar această traducere nu are la temelie izvodul rus ci traducerea franceză a lui Alexandru Sturdza. Sunt 18 cuvântări ținute la Kiew în săptămâna întâia a păresimilor. Cuvântătorul caută să pregătească pe ascultători pentru cuminecare. Traducerea română este încărcată cu neologisme care sună nepotrivit într-o cuvântare bisericească.

Nicodim Episcopul traduce din rusește și tipărește în trei volume Cuvântări de Inochentie al Odesei (Neamț 1932-33). Atât traducerea lui Nicodim, cât și a lui Iosif Gheorghian n'au aflat răsunet în sufletele credincioșilor.

VII. Fântână nouă cu apă bună pentru sufletele însetoșate de cuvântul Domnului s'a săpat acum de curând. Prăpădul, adus în omenire de cele două războaie a toată lumea și de urmările lor apăsătoare, a mănât sufletul omenesc să caute mângăiere în locașul lui Hristos. Oamenii nu mai încap în biserică; metanii multe se bat; mărturisirile se înmulțesc, buze curate sărută potirele; lacrimi de bucurie duhovnicească pică din ochi luminoși.

Tot așa s'a prefăcut și cuvântarea bisericească, dobândind un cuprins anumit și altă haină îmbrăcând. Sufletul nemuritor al omului, cu scurta lui petrecere creștină aici pe pământ pentru câștigarea fericirii nesfârșite acolo în sânul Tatălui Ceresc, alcătuește cuprinsul.

Iubirea de omenire a lui Hristos, care fericește pe cei curați cu inima și pe cei prigonți pentru dreptate, îmbrățișările de maică ale Bisericii purtătoarea de grije a sufletului aici și dincolo, învățăturile pilduite de viața sfinților plăcuți Domnului și de frumusețile firii înconjurătoare, țin haină potrivită și plăcută pentru îmbrăcarea acestui cuprins.

În multe laturi ale Ortodoxiei se simte această prefacere, dar firesc era ca în Biserica Rusă, cu trecutul ei de anumită evlavie și cu frământările ei de altă dată și de acum, să se ivească propoveduitori care să îmbrace în haină nouă anumitul cuprins al propoveduirii creștine. Printre aceștia stă în rândul întâi Arhiereul lui Hristos, Nicolae, mitropolit Krutički și Kolomenski, mâna dreaptă a Patriarhului de astăzi al Moscovei. Cuvântul mitropolitului Nicolae, sprijinit pe nemurirea sufletului și pe viața viitoare, mângăie poporul credincios, îl îmbărbătează în purtarea sarcinilor grele de pe acest pământ, îl arată calea ce duce spre mântuirea veșnică.

Patriarhia Moscovei, recunoscând darul de propoveditor nou al mitropolitului Nicolae, l-a tipărit în 1947 cartea intitulată Slova, Reci, Poslania (= Cuvântări, Discursuri, Pastorale); iar Academia Duhovnicească din Moscova i-a decernat la 10 Mai 1949, titlul de Doctor în Teologie, pe temeiul acestei cărți mult lăudate.

I. P. S. Justinian, Patriarhul României, a cunoscut deaproape pe mitropolitul Nicolae, care și la noi în țară a venit și cu bune păreri de credința poporului nostru s'a întors. I. P. S. Patriarh Justinian, recunoscând marele dar de propovăduitor creștin al mitropolitului Nicolae, i-a cerut încuviințarea să fie tradusă în limba română și tipărită, cartea sa mai sus amintită.

S'a bucurat de această cerere părintele mitropolit Nicolae și călduros a mulțumit pentru cinstea ce i se arată. În prefața sa la traducerea română, mitropolitul Nicolae își arată bucuria că lucrarea sa va putea ajuta la unirea tot mai strânsă între Bisericile surori. P. S. Sa păstrează amintiri neșterse din vizita în România, despre «înalta personalitate bogat înzestrată» a Patriarhului Justinian, despre aleasa ierarhie română, despre «stilizarea și strășnicia tipicală» a slujbelor bisericești. Ortodoxia Română i-a «umplut inima cu simțiri de înălțare duhovnicească și a aprins în ea foc nestins de iubire pentru vrednicii ei cărmuitori și slujtori».

Cu grije au fost traduse în limba română «Cuvântările Bisericești» ale mitropolitului Nicolae Krutițki. Tălmăcitorul a fost stăpânit tot timpul tălmăcirii de credința vie, de cunoștințele mirenești și bisericești, de valul de poezie ce se revărsă din aceste cuvântări. De aceea a căutat să nu se depărteze de cuprinsul și îmbrăcăminte a acestor propovedanii, totodată sârguindu-se să toarne apa binefăcătoare din această fântână în vase curate românești.

Preoțimea și credincioșii români au primit cu bucurie aceste «Cuvântări Bisericești» ale I. P. S. Mitropolit Nicolae Krutițki, tipărite la sfârșitul anului 1949 și mișcați au rămas de credința și de poezia aflate în ele. Drept încrêtințare, tipărim părerea arătată de poporul credincios din satul Găujani din județul Vlasca, după darea de seamă a preotului Florea Laudă, parohul acestui sat.

«A doua zi de Paști, am dat spre citire credincioșilor aflați în biserică două predici: Duminica Învierii de Ilie Miniș, și predica Bucuria din «Cuvântările Bisericești» ale I. P. S. Mitropolit Nicolae Krutițki. Am pus să citească doi dintre bărbații credincioși aflați în biserică, membri ai Comitetului cultural provizoriu al bisericii. Astfel a citit unul pe cea de Ilie Miniș și altul Bucuria de Mitropolitul Krutițki, fără să le spun delă început de cine sunt compune aceste predici și din ce anume țară vin.

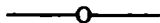
În urmă am întrebat pe cei ce au citit și pe cei ce au ascultat, care din aceste două predici li s'a părut mai bună, mai înțeleasă și mai aproape de sufletul lor. Cu toții mi-au răspuns într'un cor: cea de a doua, adică a Mitropolitului Krutițki. După aceasta am lămurit că cea dintâi este a unui vestit predicator, trăitor în părțile Greciei, acum 250 ani, iar cea de a doua este a unui mare Ierarh rus, Mitropolit al Moscovei, care trăiește în acest timp și care a venit în țara noastră la înscăunarea I. P. S. Patriarh Justinian. Le-am spus și numele bisericii din Moscova, unde Mitropolitul Krutițki a ținut această predică și ascultătorii au rămas uimiți de acest fapt cu totul nou și neașteptat pentru ei.

În după amiaza zilei, la Vecernia din ziua a doua de Paști, le-am citit ultima cuvântare din această carte: Ostași buni, prin care I. P. S. Nicolae Krutițki recomandă la toți creștinii să fie ostași buni, în luptă cu păcatul și cu suferința. Am anunțat că și alte cuvântări ca «Biserica», «Moarte nu mai este», ca și toate cuvântările din carte sunt minunate și ascultătorii mi-au cerut să le citesc pe rând la adunările duminicale care vor urma.

Iată cum apreciază și primește poporul credincios, cuvântările I. P. S. Nicolae Krutițki¹).

Se cuvine deci să cinștim pe I. P. S. Nicolae mitropolit Krutițki ca pe fântânerul care a săpat fântână nouă cu apă binefăcătoare pentru sufletul credincioșilor, iar pe I. P. S. Justinian Patriarhul României, ca pe acela care a canalizat această apă spre pământul sufletului nostru.

Preotul NICULAE M. POPESCU
Profesor Universitar onorar

1. «Glasul Bisericii», an. IX (1950), Nr. 4-5 (Aprilie-Mai), pag. 54-55.

I. P. S. Patriarh Justinian, înconjurat de cler și
popor, în ziua înscăunării.

I. P. S. Patriarh Justinian, în drum spre biserica Sf.
Spiridon Nou, cu prilejul solemnității revenirii la
Ortodoxie a fostilor preoți greco-catolici.

După doi ani dela reorganizarea învățământului teologic

Reorganizarea instituțiilor pentru pregătirea cântăreților bisericești, pentru formarea viitorilor preoți și monahi și înființarea cursurilor speciale pentru îndrumarea clerului actual, constituie, fără îndoială, una dintre cele mai de seamă înfăptuiri inițiate de către Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian, ctitorul reîntregirii Bisericii străbune și marele nostru Arhipăstor.

Această reorganizare s'a făcut de către Sf. Sinod, în conformitate cu spiritul și cu dispozițiunile Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române. Corespunzând unor adânci nevoi, ea a pus la îndemâna întregului personal al cultului ortodox lumina binefăcătoare a învățături creștine și i-a deschis cele mai largi perspective de orientare în toate problemele teologice, pastorale, misionare și sociale, pe care le-au ridicat la ordinea zilei vremile de adânci înnoiri pe care le trăim.

După doi ani de aplicare, reforma învățământului teologic și clerical a dat, într'adevăr, cele mai bogate și mai alese roade. Enumerăm, pe scurt, pe cele mai de seamă, fiecare constituind o nouă podoabă în cununa activității conducătorului Bisericii noastre.

1. Școlile pentru pregătirea clerului au fost scoase de sub orice influență străină și au fost trecute sub directa grijă și conducere a Bisericii Ortodoxe Române. Prin aceasta, s'a împlinit un vechiu deziderat al Bisericii noastre străbune, căreia vechile regimuri politice îi răpiseră dreptul de a-și forma sin-

gură cadrele de care are nevoie, silind-o să-și recruteze slujitorii dintre absolvenții școlilor aservite intereselor clasei dominante și cu totul străine de nevoile ei misionare. Amintim cu acest prilej că, sub regimurile de oprimare politică și socială din trecut, numai Biserica Ortodoxă Română era lipsită de dreptul și de posibilitatea de a-și forma singură pe viitorii clerici; libertatea și posibilitatea înființării și conducerii unor asemenea școli erau asigurate numai pentru cultele neortodoxe. Reorganizarea învățământului teologic înseamnă așa dar o mare înfăptuire pentru întărirea Bisericii Ortodoxe Române.

2. O consecință firească a scoaterii învățământului teologic de sub orice influență străină de interesele Bisericii a fost eliminarea spiritului laic din școlile de pregătire a clerului. Spiritul laic din fostele seminarii și Facultăți de Teologie coborîse oarecum nivelul pregătirii profesionale a preoților și întunecase atmosfera duhovnicească în care trebuiesc crescuți viitorii slujitori ai Altarului. Eliminarea spiritului laic și laicizant din instituțiile de învățământ teologic s'a arătat deci prin îmbiserizarea programelor și orarilor, prin întărirea disciplinei la cursuri și seminarii, prin înduhovnicirea vieții de internat și prin unirea învățăturii teoretice cu aplicarea practică a regulilor de evlavie creștină.

3. Uniformizarea catedrelor, a programelor și a orarilor, prin elaborarea unui regulament unic pentru toate instituțiile de învățământ teologic și prin trecerea lor sub controlul direct al serviciului de studii și învățământ de pe lângă Sf. Sinod. Prin aceasta, s'a rânduit predarea tuturor cunoștințelor fundamentale și profesionale necesare fiecărei categorii de slujitori ai Altarului, s'a deschis posibilitatea transferării elevilor și studenților dintr'un centru de învățământ teologic într'altul, s'au creat condițiunile obiective pentru însușirea metodelor pastorale, liturgice și misionare, de care fiecare va avea nevoie în activitatea sa practică de viitor și s'a uniformizat organizarea învățământului teologic pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română. Această reorganizare nu înseamnă o inovație în viața Bisericii, ci tocmai dimpotrivă: reluarea tradiției noastre ortodoxe, care n'a cunoscut școli teologice desprinse de autoritatea bisericească și care n'a separat niciodată învățământul teoretic de învățământul practic și de trăirea adevăratei evlavii creștine.

4. Asigurarea întreținerii în condițiuni materiale și morale optime a tuturor elevilor și studenților merituoși și săraci. Pentru prima oară, conducerea bisericească a luat asupra ei sarcina întreținerii gratuite a tinerilor care simt chemare pentru slujirea strănei și Altarului, suportând toate cheltuelile necesare pentru hrana și găzduirea lor și acordându-le și ajutoare pentru îmbrăcăminte și cărți. Prin aceasta, școlile teologice sunt accesibile oricărui fiu evlavios, lichidându-se cu totul spiritul de clasă pe care-l aveau în trecut școlile statului burghezo-moșieresc.

5. Inviorearea zelului pastoral, misionar și liturgic în rândurile clerului de mir din parohiile noastre, prin obligativitatea frecventării cursurilor speciale organizate pe lângă cele trei Institute Teologice de grad Universitar din București, Sibiu și Cluj. La aceste cursuri, se reîmprospătează cunoștințele teologice fundamentale, se revizuiesc toate metodele pastorale, omiletice, catehetice și misionare și se uniformizează săvârșirea sfintelor slujbe pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română. În felul acesta, preoții devin mai conștienți de îndatoririle lor sacerdotale și mai destoinici în satisfacerea nevoilor sufletești ale enoriașilor bisericilor pe care le deservesc.

6. Justa orientare a tuturor studenților — obligați a frecventa deopotrivă și cursurile misionare -- și a tuturor preoților, în principalele probleme și realizări sociale, economice și culturale, pe care mărețele vremuri noi le pun tot mai stăruitor pe primul plan al preocupărilor tuturor fiilor devotați ai Patriei noastre scumpe, Republica Populară Română. Cursurile de îndrumare misionară, pe care le-au frecventat până în prezent aproape 2500 de preoți, au reușit, într'adevăr, să facă din fiecare slujitor al altarului și un om al timpurilor noi, capabil să meargă în pas cu vremea și să ducă mai departe lumina mântuitoare de suflet a Evangheliei lui Hristos, care cere tuturor creștinilor să lupte pentru înfrățirea oamenilor și popoarelor, să năzuiască spre o viață mai bună, mai dreaptă și mai fericită pentru toți, să predice neconținut pacea și buna înțelegere în lume, să combată orice spirit de asuprire, de exploatare, de vrajbă și de învrăjbire și să slujească neconținut poporului celui dreptcredincios.

7. Orientarea tuturor preoților și studenților spre supremele

și permanentele idealuri și interese ale poporului român, care cer consolidarea legăturilor de prietenie cu toate popoarele iubitoare de pace și progres, în frunte cu marea și invincibila Uniune Sovietică. În acest scop, cursurile misionare strâng legăturile de prietenie dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Rusă și mobilizează întregul nostru cler pentru sprijinirea Apelului de Pace lansat în vara anului 1948 de către Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe în Conferința dela Moscova și pentru înfăptuirea tuturor îndrumărilor pastorale și misionare, date de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, de către Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh Justinian și de către toți Înalt Prea Sfințiții și Prea Sfințiții noștri Chiriarhi.

Salutând din toată inima aceste bogate și rodnice înfăptuiri, cari ridică tot mai sus slava Bisericii noastre Ortodoxe și care însemnează o importantă contribuție la întărirea scumpei noastre Patrii și la consolidarea păcii și dreptății în lume, rugăm pe Bunul Dumnezeu să dăruiască Arhipăstorului nostru viață îndelungată, cu sănătate și spor întru toate, spre binele întregului nostru învățământ teologic.

Protodiaconul N. I. Nicolaescu
Rectorul Institutului Teologic Universitar
din București

REINTREGIREA BISERICII STRAMOȘEȘTI.

Cel mai de seamă eveniment înregistrat de viața religioasă a poporului nostru, sub Arhipăstoria Prea Fericitului Patriarh Justinian este, fără îndoială, reîntregirea Bisericii strămoșești.

Evenimentul reîntregirii bisericești ne-a adus unificare pe planul cel mai adânc și mai intim al vieții sufletești, pe planul acela de unde pornesc, când în el e desbinare, toate desbinările și neînțelegerile din diferitele sectoare ale vieții publice, iar când în el e unitate, armonie plină de forțe și de eficacitate în toate acțiunile de ordin obștesc.

Unificarea aceasta era un ideal dorit cu mare ardoare de credincioși.

Aspirația poporului nostru spre unitatea sa religioasă era firească, era alimentată de unitatea națională. Nefirească era starea de desbinare. Realizând și această unitate, nu s'a produs o stare nefirească. Dimpotrivă, s'a reparat o stare nefirească. Cât de firească e starea produsă prin reîntregire, și cât de nefiresc a fost actul desbinării, se vede și din aceea că actul desbinării n'a reușit să sfâșie cu adevărat unitatea credinței, iar actul reîntregirii n'a fost urmat de fricțiuni și dificultăți, când preoții și credincioșii celor două Biserici au început a se ruga și a-și mărturisii credința împreună. Aproape unimită a constatat fiecare parte că nimic n'o deosebește de cealaltă, iar preoții și credincioșii reveniți se întrebau nedumeriți: unde sunt toate acele lucruri de rea faimă care ni se debitau pe seama preoților și a credincioșilor ortodocși? Ei și-au dat seama din plin de caracterul mijloacelor prin care se întreținea o desbinare artificială, descoperind pentru prima dată că există undeva un interes ca să se întrețină această desbinare, ca să se

invențeze o deosebire, când ea în realitate nu exista. Ei și-au dat seama că erau doar două «strane» în aceeași biserică, la aceeași Liturghie.

Din fericire, la noi nu s'a putut produce o desbinare religioasă profundă, ca în poporul german, sau maghiar de pildă. Legătura strânsă a Bisericii cu credincioșii, a împiedecat o asemenea desbinare. O astfel de desbinare au urmărit-o atât calvinii cât și catolicii. Dar dându-și seama și unii și alții de zădărnici încercările lor, s'au mulțumit să câștige, calvinii sporadic și pentru foarte scurt timp, catolicii mai sistematic și pentru o vreme îndelungată, ierarhia superioară, prin mijloace politice și s'au îndestulat cu o anexare administrativă a credincioșilor la confesiunea lor, plănuiind o infiltrare ulterioară treptată a elementelor dogmei lor, în suflete. Astfel, despărțirea bisericească a credincioșilor n'a fost propriu zis o desbinare religioasă, pentru că n'a fost rodul unei acțiuni răscolitoare de convertire a sufletelor, ci un act politico-administrativ, executat sus în birourile eclesiastice și de Stat. Și n'a devenit nici ulterior o asemenea desbinare, metoda infiltrării treptate a învățăturii străine, neputând lupta cu prezența compactă co-plășitoare a învățăturii ortodoxe. S'a dovedit iarăși că numai metoda acțiunii înflăcărate a convertirii poate muta sufletele de la o credință la alta. Dar catolicismul n'a încercat-o pe aceasta nici mai târziu, cum n'a încercat nici la 1700, pentru că nu îndrăsnea să o încerce, ca să nu riște chiar și pierderea adeziunii administrative a credincioșilor, care observând cum printr'o asemenea acțiune se încearcă să i se schimbe credința, ar fi reacționat viguros, scuturându-se de legătura administrativă cu Vaticanul.

Cât n'ar da popoarele care suferă de o profundă desbinare religioasă, să-și regăsească și ele unitatea religioasă? Noi am regăsit-o ușor, deoarece nici n'am pierdut-o în mod serios, datorită cumințeniei, echilibrului și moderațiunii și datorită legăturii strânse între Biserică și viața poporului credincios. Să dăm slavă lui Dumnezeu, să fim recunoscători față de generațiile trecute și față de Biserica strămoșească și să nu ne arătăm neînțelegători față de marele dar de care, datorită acestor factori, ne-am învrednicit.

Reținând faptul că o pornire irezistibilă mâna pe dreptcredincioși spre unitatea religioasă, să luăm acum în considerare că această pornire spre unitatea religioasă s'a trezit în veacul nostru cu putere și pe planul larg al creștinismului în general. Se țin sub dogoarea acestui ideal, congrese comune ale reprezentanților diferitelor confesiuni, se duc tratative, se scriu cărți, apar reviste, menite să netezească drumul spre o reciprocă apropiere. Catolicismul nu e străin nici el de această preocupare. Mișcarea

I. P. S. Patriarh iscălește în Cîndica Sfîntă Sinodală actul de revenire a preoților greco-catolici la Ortodoxie.

din jurul revistei Irénikon, care urmărește în special o apropiere între catolici și ortodocși, prin interpretarea în spirit înțelegător și amical a diferențelor dogmatice dintre cele două confesiuni, este o pildă. Și nu se poate spune că ea n'a făcut mult pentru îndulcirea modului în care reprezentanții flecăreia din cele două Biserici vorbeau despre Biserica cealaltă. Se caută în întreaga lume creștină căile pentru o reunire a Bisericilor, sau cel puțin pentru o apropiere și orice pas înainte, în această direcție, e salutat cu o bucurie sinceră.

Dacă e așa, nu ne-am dovedi neînțelegători ai aspira-

Dacă e așa, nu ne-am dovedi neînțelegători atât ai aspirației, cât și ai tendinței universale de unire a Bisericilor, dacă nu ne-am bucura de o reîntregire în calea căreia nu stătea nici o piedică serioasă?

Se vor purta, desigur, multe discuții asupra metodelor de apropiere și unire a Bisericilor și cu greu se vor putea stabili cele mai eficace. Dar nu încapе îndoială, că toată lumea ar trebui să cadă de acord asupra metodei de cea mai evidentă logică și de cea mai sigură eficacitate în anumite cazuri: un fragment de credincioși care nu e despărțit decât administrativ bisericesc de marea amjoritate a fraților săi, aflându-se prin credința lui în unitate cu ei, să pună capăt desbinării artificiale prin reîntegrarea sa în unitatea administrativă bisericească a celorlalți.

Știm că se spunea de unii apărători ai desbinării noastre că aparținătorii Bisericii greco-catolice avea numai cultul comun cu Biserica Ortodoxă, credința îi era deosebită.

Acești apărători ai desbinării depreciau cultul așa de mult încât îl socoteau o simplă formă indiferentă pentru credință. Prin aceasta ei mergeau chiar până la a declara că aspirația după unitatea religioasă și-ar putea găsi o altă soluție: ortodocșii să adopte credința catolică și să-și păstreze cultul răsăritean.

Dar punctul de vedere după care cultul poate avea un caracter, iar credința altul, că între ele nu există o legătură organică, că dintre cele două, cultul are cea mai mică însemnătate, este astăzi depășit chiar de cercetătorii avansați catolici. Un Odô Kasel, de pildă, asiduu cercetător al cultului Bisericii primare, și al sensului lui, a stabilit peremptoriu că cultul nu este o formă indiferentă, ci este expresia vie a credinței, credința trăită, cuvântul evanghelic formulat de tradiția Bisericii și împreunat cu harul sfinților. Cultul nu are caracterul unei forme lipsită de sufletul credinței, un caracter magic în care caz s'ar arunca cea mai grea ofensă însăși Bisericii primare, care l-a întocmit cu o exactitate scrupuloasă. Cultul e taină, și ca atare e trăirea credincioșilor împreună cu Hristos, nu numai înviațătura despre această trăire, cum e dogma.

Cultul, ca taină, «oferă credincioșilor accesul spre divin», în taină e prezent însuși Hristos, re trăind cu credinciosul patima și învierea Sa și prin aceasta împărtășind umanității credinciosului, pe planul ontic, adânc, puterea și nemurirea umanității

Sale. «Credinciosul vede în taină realitatea dumnezeiască». «Pentru om, taina primită este o împreună lucrare, o împreună pătimire, o împreună înviere, adică o lucrare, o pătimire care se încadrează într-o lucrare și patimă obiectiv prezentă, într-o lucrare și patimă mai puternică. Această lucrare-patimă este o operă a lui Hristos, în care noi intrăm prin chip sacramental¹⁾. Iar despre sărbătoare, în care se săvârșește taina Euharistiei, zice Odo Kasel: «Sărbătoarea este mister cultic, adică punerea de față (Gegenwartigsetzung) a ceea ce a făcut Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor, precum în general, cultul nu e o îndeletnicire a intelectului sau a sentimentului sau a esteticei, ci realitatea infinit de serioasă a unirii reale între Dumnezeu și om»²⁾. Și într-o formulare mai generală el declară: «Cultul este în timpul dela origine al Bisericii cu adevărat dogmă devenită vie în rugăciune și taină»³⁾.

Înțelegerea aceasta a cultului s'a pierdut însă în Apus începând cu perioada scolastică, adică cu acel curent teologic care s'a emancipat de Răsărit, voind să aducă o interpretare proprie a creștinismului. Punând preț pe rațiune, scolastica n'a mai înțeles sensul și valoarea cultului, socotindu-l o anexă formală a credinței, ca sistem de cugetare întemeiat rațional.

Protestantismul n'a făcut decât să tragă ultima concluzie din această nouă orientare.

Tocmai această mentalitate greșită, superficial raționalistă, și-a arătat roadele în acțiunea Bisericii catolice de a anexa la sine popoare pe baza unor «puncte de credință», lăsându-le însă după «rit» în ceea ce moșteniseră. Și cei ce susțineau ideea unei reintregiri religioase a întregului popor român pe baza adopțării unei «credințe» catolice și a păstrării «ritului» răsăritean, sunt cei mai întârziați adepți ai acestei mentalități, de a cărei greșală s'au convins, chiar cercetătorii catolici. Iată ce zice Odo Kasel despre această dispariție a înțelegerii adevărate a cultului în epoca scolastică: «Cultivat, îngrijit, trăit și mult prețuit de Biserica veche cu contemplarea ei integrală a lui Hristos, cultul

1. Odo Kasel *Glaube, Gnosis und Mysterium*, in *Jahrbuch für Liturgiewissenschaft*, XV Band, 1941, p. 251.

2. *Art und Sinn der Ältesten Christlichen Osterfeier*, in *Jahrbuch für Liturgie*, XIV Band, 1934, p. 47.

3. *Op. cit.*, p. 58.

a fost transmis până în timpul modern, dar n'a mai fost nici pe de departe înțeles în toată adâncimea lui și de aceea s'a transmis și s'a executat adeseori numai ca o formă pe jumătate înțeleasă».

«Mișcarea liturgică» a timpului celui mai nou este un semn al faptului că spiritul obosit de raționalism dorește să se întoarcă iarăși spre contemplarea integralistă... Din punct de vedere istoric-filosofic este de înțeles, ba poate a fost chiar o treaptă de evoluție necesară, că teologia scolastică a recunoscut, e drept, misterul cultic, dar i s'a predat prea puțin... Perioada scolastică, oricât de mari sunt prestațiile ei, n'a putut înlocui valorile antichității creștine, cu atât mai puțin nu trebuie măsurată, transformată și schimbată moștenirea bisericească a cultului după mișcările spirituale de mai târziu» 4).

Nu e locul aci să arătăm în concret cum înțelegerea greșită a cultului inițiată în epoca scolastică, a dus la ideea unei tot mai diluate prezențe a lui Hristos în taine și la înlocuirea Lui cu o grație creată. Și nu e locul aci nici să înmulțim mărturiile teologilor catolici despre această tristă desvoltare a lucrurilor în sânul Bisericii Apusene, despre acea cădere a creștinătății apusene din «taină», din atmosfera dumnezeiască și prin aceasta în acea laicizare a activității morale și în acea individualizare a vieții religioase, care n'a mai practicat cultul ca izvor de viață ci ca datorie exterioară, ca îndeletnicire formală 5).

Amintesc doar că toți acești cercetători sunt de acord că înțelegerea aceasta a cultului, concentrarea întregii vieți religioase în el, adică în atmosfera dumnezeiască a harului și derivarea tuturor activităților din puterea lui, s'a păstrat în Biserica Ortodoxă.

Deci cultul, mai ales cultul răsăritean, nu e o formă goală, un «rit» de valoare secundară și fără conținut dogmatic, alături de credință. Ci în el e concentrat tot ce dă creștinismul omului. A admite alături de el o credință deosebită, înseamnă a admite o altă credință alături de credința din cult. Acest lucru poate să aibă trei consecințe: a) să ducă la o depreciere

4. Glaube, Gnosis und Mysterium, op. cit., p. 220.

5. A se vedea pentru aceasta, cârticica *Kirche und Seele*, Münster 1926. de Dr. Ildefons Herwegen, recenziată de Alfred von Martin, în rev. *Una Sancta*, II Jahrgang, 1926, pp. 126 și urm.

generală a cultului, la desființarea întregii lui puteri în viața religioasă și cu aceasta la o raționalizare și slăbire a acesteia peste tot; b) Să creleze o viață religioasă incoherentă, hibridă, plină de contradicții, cu efecte dezastruoase pentru sufletul poporului respectiv, c) la o biruință a credinței din cult, asupra «credinței» deosebită de cult. Acest caz fericit s'a întâmplat la noi. A învins doctrina vie, asupra doctrinei intelectualiste reci.

Ce îl poate determina pe cineva să nu tragă de aci toate învățăturile și să se mai gândească la alte încercări de a silnici realitatea, prin susținerea unei «credințe» deosebite de credința masivă, vie, din cult, din care s'a hrănit exclusiv poporul român, aflând în el totul.

Considerațiile acestea ne evidențiază cu prisosință adevărul că reîntregirea bisericească dela 1948 a răsărit din unitatea religioasă de fapt.

Biserica Ortodoxă n'a făcut decât să-și adreseze chemarea credincioșilor uniți doar administrativ cu catolicismul și să-l primească cu brațele deschise. Ea n'a dat prin aceasta vreo lovitură catolicismului. Căci nu s'a dus în turma catolicismului să rupă vreo parte din ea.

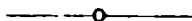
Aceasta a făcut-o la 1700 catolicismul. Biserica Ortodoxă și-a reprimit doar acea parte din turma sa, pe care catolicismul i-o smulsese și care acum s'a reîntors în casa mamei sale.

Biserica Ortodoxă a fost aproape în toată istoria Biserica martiră, primind în trupul ei nenumăratele suferințe și lovituri.

Ea n'a stat niciodată la adăpost de suferințe ca creștinăta-tea apuseană. Ea n'a făcut în schimb pe ninemea să sufere. Drept aceea se cuvine ca, respectând suferințele ei, nimenea să nu-i facă supărare cu cuvinte și cu gânduri nedrepte și nesocotite, nici cei de departe de ea și cu atât mai puțin cei de aproape.

Ea e în drept să spună ca Sf. Apostol Pavel: «De aci înainte nimenea să nu-mi facă supărare, căci port pe trupul meu seme-nele Domnului Iisus» (Gal. 6, 17).

Preotul D. Stăniloae

ROLUL SOCIAL ȘI MISIONAR AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE ÎN LUMINA PASTORALELOR ȘI CUVÂNTĂRI-LOR Î. P. S. PATRIARH JUSTINIAN.

A expune activitatea unei instituțiuni prin prisma personalității conducătorului suprem este metoda cea mai potrivită, deoarece în persoana și activitatea conducătorului suprem se adună toate inițiativele, realizările și planurile de viitor ale acelei instituțiuni.

Conducătorul suprem al Bisericii Ortodoxe Române este Î. P. S. Patriarh Justinian Marina, dela a cărui fericită alegere s'au împlinit doi ani. În decursul acestor doi ani rodnici de arhipăstorie, Patriarhul țării a avut numeroase prilejuri de a exprima atitudinea sa, care este și a Bisericii Ortodoxe Române, în fața unora dintre cele mai importante probleme de ordin social și misionar, care constituiesc tot atâtea planuri de muncă și directive pentru întreg poporul credincios din Republica Populară Română.

Î. P. S. Patriarh Justinian Marina este cel dintâi Patriarh al Republicii Populare Române. Chemat la această înaltă demnitate bisericească, Înalt Prea Sfinția Sa s'a dăruit în întregime, misiunii sale istorice: «propovăduind cuvântul și stăruind cu timp și fără timp, întocmai după cuvintele Sfintei Scripturi, mustrând, certând, îndemnând cu toată îndelunga răbdare și dând neconținut învățătură» (II Tim. 4, 2).

«Făcând lucru de evanghelist», așa cum sfătuia Apostolul Pavel pe ucenicul său Timotei, Î. P. S. Patriarh s'a dăruit obștei

credincioase, într-o mulțime de cuvântări și pastorale, care-i cuprind gândurile înțelepte, înfăptuirile mărețe, planurile de viitor și simțirile de adevărat părinte duhovnicesc al turmei credincioase ce i s'a încredințat spre păstorie. Cuvântul propovăduit de I. P. S. Patriarh s'a auzit răzvedit de pe amvoanele bisericilor, la instalări de Episcopi și Mitropoliți, la deschideri de Seminarii Monahale și Institute Teologice, la praznice mari bisericești și la alte ocaziuni solemne.

Aceste cuvântări și pastorale, după cum au fost ținute la diferite ocaziuni solemne, cuprind prețioase idei sociale și misionare. Aceste idei sociale și misionare ale I. P. S. Patriarh Justinian Marina rodesc într-o epocă de mari prefaceri pe toate tărâmurile de activitate ale Bisericii Ortodoxe Române. În țară la noi s'au instaurat realități sociale revoluționare, după memoria data a lui 23 August 1944. Republica Populară Română, a trecut și trece prin schimbări structurale. Realitățile sociale din țară sunt pe un drum victorios de înfăptuire a socialismului.

Patriarhul nou al unor vremuri noi, I.P.S. Patriarh Justinian a dat expresie luminoasă rolului nou social și misionar al Bisericii Ortodoxe Române. În cuvântarea sa, rostită cu prilejul tunderii în monahism, în Sf. Mănăstire Cetățuia-Iași, la 11 August 1945, I. P. S. Patriarh Justinian spunea, adânc mișcat și cutremurat de noua chemare: «S'ar fi cuvenit poate mai degrabă să mă retrag în colțul cel mai tăcut al ființei mele și acolo, în singurătate și tăcere, ingenunchindu-mi trupul cu simțurile sale și făcând să tacă toate gândurile minții, să ascult mai departe, ca o prelungire a impresionantei slujbe de primire a sfântului și îngerescului chip monahicesc, glasul Domnului nostru Iisus Hristos, care încă vorbește sufletului meu despre datoriile ce le am ca împreună slujitor cu îngerii».

Adânc conștient de chemarea sa înaltă se apropie I. P. S. Patriarh de Sfântul Altar al Bisericii Ortodoxe, la care trebuia să aducă jertfă curată întreaga sa persoană și activitate. Din această neconținută ardere în slujba idealurilor mărețe ale Bisericii Ortodoxe Române au odrăslit apoi noile directive, programe de lucru și de înfăptuiri, care au introdus un duh de viață nouă în întreaga Biserică, din capitala țării până în cele mai depărtate cătune și sate.

Înalt Prea Sfințitul Justinian s'a dedicat, de aceea, din

prima clipă operelor sociale și misionare al Bisericii, convins că Biserica Ortodoxă, ca o instituție alcătuită din oameni și pentru oameni, trebuie să lucreze și pentru fericirea temporală a credincioșilor săi, nu numai pentru mântuirea lor. I. P. S. Patriarh insistă asupra asistenței sociale, pe care o consideră drept o poruncă evanghelică. Grija sa principală s'a îndreptat asupra orfanilor și văduvelor, care erau destul de numeroși după ororile ultimului război de agresiune fascistă. I. P. S. Patriarh sprijină asistența orfanilor și văduvelor, ale căror suferințe au fost alinate în orfeline și case de adăpost sau prin ajutoare materiale. Grija aceasta a pus-o apoi I. P. S. Patriarh la inima tuturor slujitorilor altarelor, combătând indiferentismul pentru problemele asistenței.

Altă grijă permanentă a I. P. S. Patriarh este întărirea și însănătoșirea familiei, temelia Bisericii și a Republicii Populare Române. Înalt Prea Sfinția Sa combate luxul și imoralitatea, huzurul și lenea, cerând dela fiecare muncă pentru binele țării și al Bisericii.

La temelia acestor imperative sociale ale I. P. S. Patriarh Justinian stă concepția sa asupra caracterului democratic al Bisericii. Biserica nu face deosebire între indivizi și popoare; ea egalează drepturile bărbatului și ale femeii, ea propovăduiește marile principii sociale ale libertății, egalității și fraternității; ea condamnă averile și sgârcenia, parazitismul social și corupția claselor dominante. Nici una dintre aceste scăderi n'a rămas nesimizată de I. P. S. Patriarh, fără să fie veștejită și denunțată. Biserica Ortodoxă nu se opune progresului. În acest sens, I. P. S. Patriarh spune într-o cuvântare a sa: «Avem în fața noastră un munte de greutăți sociale, care trebuie înlăturat pentru a deschide calea unei țări organizată pe temelia unei largi democrații. Acest munte nu poate fi înlăturat decât prin munca neostoită a oamenilor pătrunși de crezul social al progresului».

Pentru aceasta, Biserica, pentru a-și îndeplini misiunea sa, trebuie să rămână lângă popor. Această realitate a subliniat-o mai cu seamă I. P. S. Patriarh în cuvântarea sa la alegerea ca Mitropolit al Moldovei, când a spus răspicat că: «Biserica este vie și dinamică; ea trebuie să iasă în mijlocul realităților sociale și să nu rămână între cele 4 ziduri, nici să se reducă la un oficiu administrativ sau ritualistic». Conștient de

rolul social al Bisericii, I. P. S. Patriarh insistă puternic asupra unei societăți, în care rodesc roadele învățaturii creștine. În cadrele acestei societăți, munca este un principiu și o datorie morală, cinstea și onestitatea sunt virtuți, iar supunerea față de legile Republicii Populare Române un imperativ de conștiință pentru fiecare credincios. Societatea creștină este, astfel, constructivă și dinamică, ea contribuie la realizarea epocalelor reforme ale Guvernului.

Principiul, care stă la temelia acestei atitudini sociale a Bisericii Ortodoxe, este cel cuprins de I. P. S. Patriarh într'una din cuvântările sale, în care afirmă: «Călăuza vieții mele va fi cea de până acum, porunca cea mai mare din lege: «Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca însuși pe tine». Patriarhul Justinian vestește, astfel, toate nedreptățile sociale, care decurg din exploatarea omului de către om, pe care o denunță ca un păcat strigător la cer; el ține adevărate filipice împotriva bogăției necinstite și combate risipa și îmbuibarea.

Realitățile noi sociale din R. P. R. cer o nouă formație spirituală dela fiecare cetățean și I. P. S. Sa se străduiește neconținut a o forma și a o generaliza la toți credincioșii, fiind încredințat că este singura cale de realizare efectivă a învățaturii Mântuitorului. În acest sens, I. P. S. Patriarh recurge și la mărturiile constructive ale trecutului nostru bisericesc, amintind de pilda marilor Ierarhi ai Moldovei, care și-au pus sufletul pentru popor, sau enumerând figurile mărețe ale marilor luptători pentru libertatea socială: Popa Laurențiu, cel tras în țepă, Popa Șapcă, revoluționarul dela Islaz, Popa Neagu Benescu, apărătorul iobagilor, etc. Trecutul este astfel reconsiderat într'o lumină nouă; el contribuie cu elementele sale constructive și progresiste la infuzarea prezentului cu valori noi sociale.

Asupra rolului social al preoției însă, I. P. S. Patriarh insistă în deosebi, deoarece este convinsă de corecta și democratica îndrumare a acestei preoții depinde nu numai buna îndeplinire a misiunii sale duhovnicești, dar însăși soarta Bisericii. De aceea, cu preoții satelor și orașelor I. P. S. Patriarh stă în neconținut contact, învățându-i și îndrumându-i. Sfaturile sale sunt bine cunoscute dela toate întrunirile și conferințele preoțești, iar una dintre consecințele firești ale acestei griji per-

manente pentru instruirea preoției sunt și cursurile de îndrumare, inaugurate în toată țara, la care participă serii după serii de preoți, spre a cunoaște mai adânc realitățile noi sociale din R. P. R. Gândurile intime ale I. P. S. Patriarh s'au răsvedit în cuvântarea de deschidere a acestor cursuri, în felul următor: «Dorim să vedem în Sfintele Altare preoți conștienți de misiunea lor, iar în societate cetățeni devotați Statului și poporului».

Aceasta este deviza preotului nou, așa cum îl concepe I. P. S. Patriarh Justinian. Preotul trebuie să slujească poporului, să fie permanent pus în slujba intereselor masei credincioase, neîndepărtându-se niciodată de ele. Atunci el își va îndeplini misiunea sa cu prisosință, realizând «lucrul evanghelistului». Chipul acestui nou preot, în slujba Sfintelor Altare, în activitatea sa pastorală, în alinarea suferințelor sociale, îl are permanent I. P. S. Patriarh în fața ochilor săi, când spune: «Preotul zilelor noastre își va îndeplini cu prisosință datorile sale de apostol al Domnului, slujind poporul pe care-l păstorește și sprijinindu-l pe măsura puterilor sale, în uriașa strădanie pentru construirea unei vieți mai bune și mai drepte».

Între o astfel de biserică, cu un asemenea preot, și realitățile noi sociale revoluționare, I. P. S. Patriarh nu concepe nicio contradicție. Biserica și preotul vor colabora armonic cu realitățile noi sociale, spre fericirea poporului credincios. Credința și Biserica nu se opun, după concepția I. P. S. Patriarh, progresului și științei, ci sunt, dimpotrivă, colaboratoare leale și ajutoare, căci I. P. S. Patriarh spune undeva: «Credința și Biserica nu sunt noțiuni din trecut, ele nu sunt incompatibile cu progresul și știința ci sunt necesități ale vieții în orice moment, sunt sprijinitoare ale progresului sănătos, sunt auxiliarele științei».

Iată cum se desprinde rolul social al Bisericii Ortodoxe Române din cuvântările și pastoralele I. P. S. Patriarh Justinian. Tot atât de mareț însă este și rolul misionar al acestei instituții, precizat de I. P. S. Sa în altă serie de cuvântări și pastorale, iar ocaziunile au fost numeroase. Ales Mitropolit la Iași, I. P. S. Sa s'a apropiat de sufletul și cultura mării noastre vecine din Răsărit, Uniunea Sovietică. Din reluarea legăturilor cu Biserica soră Ortodoxă din U. R. S. S., Înalt Prea Sfințitul Patriarh și-a făcut un crez, iar din întărirea și consolidarea lor o grijă permanentă. I. P. S. Patriarh pleacă de trei ori în U.R.S.S.

pentru a aduce cuvântul autocrat al Bisericii noastre, reînno-
dând legături trainice cu frații noștri dela Răsărit. El participă
mai ales la Sinodul Panortodox dela Moscova, ținut anul trecut,
reluând firul unei soborniciități ortodoxe pentru care militează
cu apostolică vigoare și înflăcărare. Aici în soborul Intâistătă-
torilor Bisericii Ortodoxe, s'au lămurit o serie de atitudini bine
definite ale Ortodoxie față de Vaticanul romano-catolic și față
de pace.

Biserica Ortodoxă, mai conștientă ca oricând, că viitorul
omenirii nu poate fi clădit decât într'o eră de prosperare și de
pace, a luat atitudine hotărâtă împotriva ațățătorilor la un nou
război mondial, denunțând lumii întregi propaganda țărilor im-
perialiste, în solda cărora s'a pus Vaticanul. Luptător hotărît
pentru pace și progres, apărător conștient al soborniciității Bi-
sericii Ortodoxe, I. P. S. Patriarh Justinian și-a spus cuvântul
autorizat la Sinodul Intâistătătorilor Bisericii Ortodoxe la Con-
ferința dela Moscova: «Apărarea păcii trebuie făcută prin lupta
comună a tuturor celor care vor să prăbușească stăpânirile
nedrepte și silnice, pentru a putea trăi liber».

Mare adept al păcii și înțelegerii pașnice, I. P. S. Patriarh
a fost condus de dragoste în toate marile sale opere misionare
înfăptuite în interiorul R. P. R. Față de cei rătăciți dela credința
adevărată, a arătat o grijă neconținută, îndemnându-l a se
reîntoarce îndărăt în staul. Nici o violență n'a fost folosită, față
de cei ce și-au avut convingerile lor proprii religioase, consfin-
țite de Constituția R. P. R. Față de interesele seculare ale Vati-
canului însă, a procedat hotărît și demn, conștient că reprezintă
prestigiul unei Biserici întregi. Abolirea Concordatului cu Vati-
canul este una din operele istorice înfăptuite de I. P. S. Justi-
nian. Vaticanul a pierdut interese în R. P. R., care-i creiau
Bisericii Catolice și clerului ei privilegii pe care nu le avea
nici Biserica Ortodoxă. În sânul Bisericii Ortodoxe s'au întors
astfel frații noștri uniți samavolnic cu Roma, prin eludarea celor
mai elementare legi de autodeterminare religioasă. Această re-
întoarcere la Biserica Ortodoxă a uniților se datorește condițiu-
nilor favorabile create în țară la noi de regimul de democrație
populară, care a produs acea manifestare spontană a conștiin-
țelor, care a avut ca rezultat ruperea pecetilor uniației și reîn-
toarcerea celor uniți cu Roma la sânul Bisericii Ortodoxe.

În acțiunea aceasta istorică de revenire a uniărilor la Biserica Ortodoxă, I. P. S. Patriarh a activat cu deosebită grijă iar actul istoric dela Alba Iulia încoronează opera sa misionară. Ruga sa de mulțumită, rostită în Catedrala dela Alba Iulia, este adânc mișcătoare, fiind expresia sentimentelor poporului credincios întreg: «Doamne Dumnezeu, care ne-ai dat bucuria acestei zile de 21 Octombrie din anul mântuirii Tale 1948, când se surpă deplin zidul vrajbei între frați, după 250 de ani de dăinuire, Ție umiliți îți mulțumim... Întărește Biserica noastră Ortodoxă Română, ca să poată aduna la sânul ei pe toți fiii poporului nostru».

Această activitate misionară, cu ample repercusiuni pe plan extern, a fost însoțită și de o grijă permanentă a activității misionare, pe plan intern. Actul cel mai important, din acest punct de vedere, este precizarea atitudinii Bisericii Ortodoxe Române în chestiunea libertății religioase, făcută într'un cadru festiv la Biserica Sf. Spiridon-Nou din Capitală, în ziua de 27 Februarie 1948. Pornind dela textul celui de al 27-lea articol al Constituției, în care stă scris că: «Libertatea conștiinței și libertatea religioasă sunt garantate de Stat, iar cultele religioase sunt libere să se organizeze și pot funcționa liber, dacă ritualul și practica lor nu sunt contrarii Constituției, securității publice sau bunelor moravuri», I. P. S. Patriarh definește poziția Bisericii Ortodoxe Române în această privință. Pastorală «În chestiunea libertății religioase» este programatică. Ea arată regimul de libertăți introdus în țară la noi, în care fiecare este liber a-și exprima credința sa, iar cultele au o libertate deplină de organizare. Fiecare cult își îndeplinește liber slujbele la altare, iar pentru instruirea clerului, fiecare cult are școli superioare teologice, care funcționează normal. Învățământul religios aparține Bisericii, care este liberă a-și forma cadrele sale cum crede de cuviință. Învățământul religios a fost astfel despărțit de învățământul public și a fost dat în sarcina Bisericii, pentru prima dată stăpână pe instituțiile sale de învățământ. Acuzarea unei persecuții a Bisericii de către regimul de democrație populară este, apoi, vădită ca neîntemeiată și tendențioasă, servind unor cercuri reacționare. Regimul de democrație populară combate și înfierează numai acele elemente primejdioase și provocatoare, care se folosesc de masca unei false cucernicii, pentru a provoca diversiunea și

sabotajul marilor înfăptuiri socialiste din țara noastră. I. P. S. Patriarh Justinian denunță, astfel, întregii lumi credincioase pe răspânditorii de învățături mincinoase despre false teofanii, pe falșii proroci și falșii apostoli, precizând că regimul «privește ca intolerabilă folosirea de către dușmanii democrației populare a sentimentelor religioase ale credincioșilor, în scopul de a împiedeca cimentarea unității poporului muncitor». Concluzia pastoralului este edificatoare, deoarece glasul păstorului suprem al Bisericii afirmă deplina libertate de care se bucură Biserica Ortodoxă, pentru împlinirea misiunii sale și îndeamnă pe slujitorii Bisericii să se reîntoarcă la adevăratul apostolat al lui Hristos. «În Biserică, — spune I. P. S. Sa, — preotul nu va fi stânjenit de nimeni, în strădania lui de a face cunoscute credincioșilor de toate vârstele slava lui Dumnezeu și drumul spre mântuire. El este pe deplin liber și dator să-și îndrepte grija lui către familia creștină, lămurindu-i potrivit învățăturii sfintei noastre credințe, rostul ei social și moral în noua orânduire a Statului».

Iată cum se desprinde și rolul misionar din cuvântările și pastoralele I. P. S. Patriarh Justinian. El înglobează toate manifestările misionare ale Bisericii Ortodoxe Române, care s'a pronunțat prin glasul păstorului suprem, în toate împrejurările și frământările sociale actuale. Adânc chibzuite și autorizate, aceste atitudini sunt programatice pentru fiecare dintre noi. Ele constituiesc pilda vie în activitatea noastră, a fiecăruia, cuprinzând îndreptare de muncă, sugestii luminoase și îndemnuri permanente de activitate. Așa cum am putut surprinde din cuvântările și pastoralele I. P. S. S. Patriarh Justinian Marina, rolul social și misionar al Bisericii Ortodoxe Române este dintre cele mai importante.

Biserica Ortodoxă Română este o realitate socială. Ea contribuie cu marile ei puteri spirituale la opera de consolidare a Republicii Populare Române. «Biserica Ortodoxă, a spus cândva I. P. S. Patriarh, nu poate să nu recunoască tot ce este bun, tot ce este izvorit din spiritul de dreptate socială în activitatea regimului nostru și să nu-l sprijinească din toate puterile, fiindcă: Cine face bine, acela este dela Dumnezeu, iar cel ce face rău nu este dela Dumnezeu». I. P. S. Patriarh Justinian Marina este adânc încredințat de mărețul rol social și misionar al Bisericii Ortodoxe Române în R. P. R., și-și dăruiește întreaga sa

muncă realizării sale efective. De aceea I. P. S. Sa cere credincioșilor și clerului o colaborare leală la toate marile înfăptuiri ale regimului de democrație populară, pornind dela porunca dragostei ce trebuie să domnească între oameni, căci atunci când dragostea este stăpână, dispare orice agonisire nedemnă de avere, orice suferință socială, orice parazitism social și se întronează pacea, libertatea și înfrățirea între indivizi și popoare.

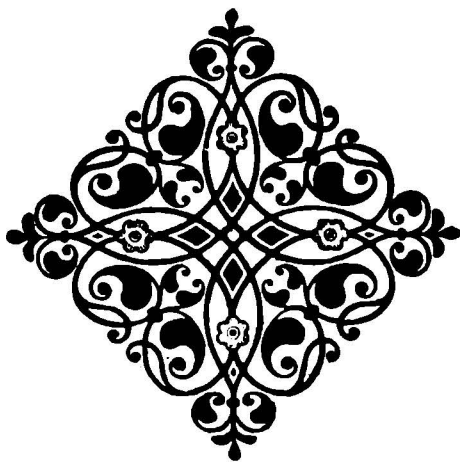
În lumina celor expuse, rolul social și misionar al preotului ortodox este bine definit în pastoralele și cuvântările I. P. S. Patriarh Justinian. Acest rol social și misionar, în vremurile actuale, nu poate fi prin nimic altceva mai expresiv redat și mai precis conturat decât prin datoria de conștiință a preotului ortodox, de a fi sol al păcii în lume.

Intr'adevăr, solia păcii este una dintre cele mai pline de răspundere misiuni ce-i revine păstorului de suflete și de această solie depinde aducerea la îndeplinire a întregii sale activități sociale și misionare. De acest important rol al păcii a fost pătruns însuși Domnul nostru Iisus Hristos, care deschidea drum nou în mijlocul omenirii cu izbăvitoarele cuvinte: «Pace vouă!». El știa că învățătura Sa, care era o învățătură prin excelență a păcii și a dragostei între indivizi și popoare, nu poate propăși decât numai în vremuri de pace. Realitatea aceasta socială a rămas permanentă până în zilele noastre. Și astăzi pacea este condiția vitală a propășirii omenirii pe calea culturii și a progresului, iar războiul este aruncarea omenirii în haosul distrugerii și ai morții. Popoarele iubitoare de pace, din Răsăritul Europei, în frunte cu marea și glorioasa Uniune Sovietică, s'au angajat într-o luptă hotărâtă pentru apărarea păcii. Ațâțătorii la un nou război imperialist folosesc însă toate mijloacele pentru a arunca omenirea într'un nou măcel. Ei trebuiesc demascați fără cruțare.

Preotul are un rol destul de important în această luptă pentru pace, pentru viață, pentru prosperare și cultură. El trebuie să fie un sol conștient și puternic al păcii și binefacerilor ei. În acest sens, I. P. S. Patriarh Justinian, adresându-se tuturor preoților de pe întinsul țării, spune: «Indemnându-vă, iubiții mei, să vă alăturați cu toții celor ce luptă pentru întărirea păcii, pentru apărarea vieții și libertății oamenilor, vă povățuim nu după a noastră chibzuință, ci după porunca Mântuitorului, ca în fața amenințărilor, minciunilor și blestemelor rostite de în-

vrăjbitori, «să nu se turbure inima voastră, nici să se înspăimânte» (Ioan 14, 27), și cu puteri sporite să vă încordați în muncă spre lecuirea rănilor războiului, spre înălțarea scumpei noastre țări și spre înfăptuirea bunei stări a tuturor celor ce muncesc». Acesta este idealul în slujba căruia s'a pus I. P. S. Patriarh Justinian; de aceea nu putem încheia decât cu cuvintele Înalt Prea Sfinției Sale: «Când prefacerile sociale sunt în vâl-mășag, Biserica trebuie să aibă cârmaciul bun care să știe când să dea drumul la pânze, ca barca să poată ajunge bine la liman. Un cârmaci destoinic nu se teme de marea înfuriată. El știe ce are de făcut. Nimic nu se poate face prin disimulare ascunzișuri sau doseli. Alături de Guvernul Țării, chemat de popor, preoțimea trebuie să stea cu înțelepciunea și munca ei».

Pr. Prof. **Petru Rezuș**

BUCURIA UNEI BIRUINȚE.

S'au scurs repede doi ani dela așezarea Prea Fericitului Patriarh Justinian la cârma Bisericii noastre.

Cu cuget cinstit se cuvine să mărturisim că nădejdlile puse în Inalt Prea Sfinția Sa de îndrumătorii Țării, de slujitorii Bisericii și de marea obște a credincioșilor, s'au dovedit întru totul întemeiate.

De aceea, ne este azi tuturor inima plină de bucuria unei biruințe, biruința doveditei și nepotolitei râvne pentru «podoaba casei lui Dumnezeu», cu care Arhipăstorul nostru și-a încununat, în acest răstimp, strădaniile sale.

Tinerețea i-a dat vlagă. Experiența, limpezimea gândului. Rugăciunea, curăția inimii.

Ajutat ceas de ceas, de treimea acestor adânci și nemăsurate puteri, cel dintâi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române reîntregite, a izbutit să lămurească, într'o lumină nouă, rosturile și chemarea așezământului nostru duhovnicesc, într'o vreme de atât de mari prefaceri și înnoiri.

Parcă-l auzim: «Nu priviți înapoi, decât ca să vedeți mai bine înainte! Nu stați pe loc, decât ca să înaintați mai mult. Nu vă jeliți în fața ruinilor, ci doborâți-le repede, ca să zidiți casă nouă și sănătoasă, neroasă de putrejune și neslăbită de bătrânețe, încăpere largă în care să intre aer mult și curat, lumină vie și din plin».

De bună seamă, o nouă apostolie, ce se cade să fie împlinită cu tot ajutorul adevărului, care vine de sus, dar și cu nescăzuta iubire a omului față de el.

Căci adevărul purcede dela Dumnezeu, ca să slujească omului, în trudele vieții lui.

Inalt Prea Sfințitului Justinian nu a rămas, însă, la povață și îndemn. Nu s'a simțit împăcat numai să învețe pe alții, ce și cum să facă, ci s'a dat, însuși, pildă tuturor.

Cei ce-i urmăresc de-aproape viața, știu cu câte poveri și răspunderi îi este ea încărcată și cu câtă nepregetare le poartă.

Cu adevărat, Inalt Prea Sfinția Sa este cel mai harnic slujitor al Bisericii noastre.

Iar din neodihnita sa muncă sporește tot mai mult vaza, de care ne bucurăm toți.

Dar această pildă de vrednicie trebuie să fie nu numai recunoscută și prețuită, ci și urmată întocmai, de toți cei ce-i stau sub poruncă și ascultare duhovnicească.

Ar fi cel mai ales dar, pe care i l-am putea face, de ziua împlinirii a doi ani de Patriarhat.

Cu inimă înfiorată de evlavie în slujbele Bisericii și în propoveduirea Sfintei Evanghelii, a păcii, să ne încuviințăm și viața noastră cu ceea ce face podoaba preoției: «înălțarea gândului smerit, focul nestins al dragostei pentru sufletul păstorilor noștri, și aplecarea, cu înțelegere și grije de părinte, asupra tuturor nevoilor și năzuințelor lor».

Inalt Prea Sfințitul Justinian stă între noi «ca cel ce slujește tuturor»; care dintre noi ar mai putea sta în mijlocul poporului, ca cel ce ar aștepta să fie slujit?».

Prin firea și menirea ei, slujba noastră este o statornică faptă de dragoste jertfitoare, de dragoste care caută pretutindeni suferința omului, ca s'o aline sau s'o înlăture.

Biserica este «soborul celor ce iubesc, în slujba celor ce sufăr».

Ce greutate sau desamăgire ne-ar putea împuțina sau slăbi dragostea noastră?

Inalt Prea Sfințitul Patriarh ne predică, neconținut, cu toate nevoințele și ostenele sale, frumusețea unei vieți închinată deplin, slujirii curate lui Dumnezeu și omului.

De aceea, noi suntem coplesiiți, azi, de bucuria unei mari biruințe: a dragostei Părintelui nostru duhovnicesc, dragoste ce crește mereu, pentru a ne încălzi, lumina și înălța sufletul.

Cu inimă curată, deci, să-i urăm, cu toții, preoți și credincioși, îndelung aînțzire, ca să poarte, la țărnam ferit de vifor, corabia pravoslaviei românești.

Preotul Grigore Cristescu

I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN ȘI RELAȚIILE CU CELELALTE BISERICI ORTODOXE, ÎN SPECIAL CU BISERICA ORTODOXĂ RUSĂ.

Consfătuirea Panortodoxă dela Moscova, în Iulie 1948, a avut loc la mai puțin de o lună după înscăunarea I. P. S. Justinian ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Aceste evenimente au fost aproape paralele și menite să pregătească tânărului nostru Patriarh un rol important în ansamblul Ortodoxiei. I. P. S. Sa îndeplinește acest rol cu pricepere și măiestrie, pe măsura evoluției creștinismului în general și a Ortodoxiei în special.

Situația actuală a Ortodoxiei e una dintre cele mai înfloritoare.

Deși nu absolut toate Bisericele Ortodoxe fac parte din noua regrupare a forțelor ortodoxe, acestea sunt mai sporite și mai roditoare ca altă dată, grație suflului nou inspirat de Consfătuirea dela Moscova. Secretul înfloririi forțelor Ortodoxiei stă în unirea din ce în ce mai strânsă a întregii lumi ortodoxe. Unirea Ortodoxiei e un factor considerabil care a reînviat puterile latente ale adevăratului creștinism și a insuflat un viguros optimism conducătorilor lui actuali, cum se exprimă I. P. S. Patriarh Alexei al Moscovei și a toată Rusia, în scrisoarea din 7 Februarie 1949, adresată I. P. S. Patriarh Justinian, cu prilejul împlinirii a șase luni dela Consfătuirea dela Moscova, în Iulie 1948: «Atât de fericite au fost pentru noi zilele acelea, când în bisericile noastre se aducea slavă lui Dumnezeu în multe limbi, dar cu o singură inimă! Cât de clar și de convingător a răsunat glasul nostru unit în toate problemele ziditoare de suflet, ce

privesc întregul creștinism! Iată unde puterea unirii și-a descoperit întreaga ei însemnătate! Se spune că numericeste, Ortodoxia este relativ mică în toată lumea; că popoarele ortodoxe sunt străine de politică în viața lor bisericească și că se deosebesc între ele prin limbă și organizare!»¹⁾.

Neprietenii noștri de tot felul, dar mai ales catolicii, au așteptat cu bucurie ascunsă ca întâlnirea Bisericilor Ortodoxe la Moscova să provoace neînțelegeri și poate rupturi între ortodocși. Desamăgirea neprietenilor a fost mare, văzând că lucrurile au ieșit altfel. I. P. S. Alexei caracterizează astfel psihologia falșilor unioniști: «Toți cei care ocolesc adevărata unitate în Hristos erau gata să-și sărbătorească biruința lor. Ei voiau ca fiecare Biserică Ortodoxă să fie socotită, în parte, printre cele trei sute așa numite «biserici», silindu-le să le îndepărteze dela binevestirea împărăției lui Dumnezeu, convertind-o de partea celor care admiră ceea ce, după cuvântul lui Dumnezeu, numai «i se adaugă». Eterodocșii nădăjduiau... că se vor naște contradicții în rândul Bisericilor Ortodoxe surori»²⁾. În scrisoarea-răspuns către I. P. S. Patriarh Alexei, I. P. S. Patriarh Justinian, eliminând anumite insinuări din partea celor ce priveau cu ochi răi Consfătuirea Panortodoxă, precizează lapidar: «Fără a fi legate între ele prin vreo federație administrativă, Bisericile Ortodoxe, din toată lumea, unite prin credință, prin tradiție și prin viața lor religioasă în Hristos, s'au găsit toate la Moscova, împreună cu Biserica Ortodoxă din Rusia, în zilele ei de bucurie, cu ocaziunea sărbătoririi unei jumătăți de mileniu de autocefalie. Dumnezeu a vrut ca această împrejurare să se transforme într'un prilej extraordinar nu numai de întâlnire între Biserici, ci și de verificare de păreri, de afirmare hotărâtă și limpede a conștiinței unitare ortodoxe...»³⁾. Biserica Ortodoxă e conștientă nu numai de unitatea, ci și de dimensiunile ei ecumenice, de forța și misiunea ei «în legătură cu problemele și condițiunile pe care i le impune istoria»⁴⁾. Cultivarea intensă

1) *Un an dela Consfătuirea Panortodoxă dela Moscova*, în *Ortodoxia*, anul I, Nr. 2-3, Aprilie- Septembrie 1949, p. 190.

2) *Ibidem*, loc. cit.

3) *Ibidem*, p. 193.

4) I. P. S. Patriarh Justinian, *ibidem*, p. 193.

a spiritului de ecumenicitate redă Ortodoxiei respirația proprie atât pe plan intern, cât și pe plan extern.

I. P. S. Patriarh Justinian socotește că spiritul de ecumenicitate al Ortodoxiei se realizează prin **frontul Ortodoxiei**. Fără acest front nu e posibilă tăria conștiinței unității ortodoxe. Consfătuirea dela Moscova e considerată ca «un front al Ortodoxiei» ⁵⁾.

Unitatea, ecumenicitatea și frontul Ortodoxiei sunt sprijinite pe cea mai mare putere din lume: **puterea unității spirituale interne...**

Biruința Ortodoxiei nu constă în afirmarea puterii sale asupra lumii creștine, a acelei puteri pământești, pe care Hristos a refuzat-o ucenicilor Săi și spre care, din nefericire, mai năzuiesc și acum unii dintre confrății ortodocși. Biruința Ortodoxiei nu s'a manifestat nici prin însușirea dominației în sfera intereselor lumești despre care, cu 100 de ani în urmă mărturiseau Patriarhii Răsăritului în circulara lor, spunând: «Noi nu avem nici un fel de dorință de stăpânire lumească, ci doară suntem uniți prin legătura dragostei și a osârdiei către Biserica-mamă, prin unitatea credinței...» (Circulara Patriarhilor Răsăritului din 6 Mai 1848) ⁶⁾.

Specificul Ortodoxiei este slujirea, nu dominarea. De aceea ea a triumfat și triumfează. Lucrarea ei smerită a adus și aduce roade sigure sufletelor însetate de adevărul dumnezeiesc și de mântuire. Ortodoxia este «slujitoarea binevestirii împărăției lui Dumnezeu și a dreptății Lui pentru toți creștinii din lume» ⁷⁾. Ea n'a visat și n'a practicat niciodată imperialismul; acesta este specialitatea catolicismului și a ecumenismului protestant.

În primii doi ani de Patriarhat, I. P. S. Justinian a lucrat cu osârdie la întărirea frontului Ortodoxiei și la executarea celor hotărâte la Moscova, atât pe plan intern cât și pe plan extern bisericesc.

Pe plan intern. Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române își însușește cu bucurie cele hotărâte la Moscova, revistele și foile eparhiale comentează pe larg acele hotărâri, cursurile de îndru-

5) Idem, *Ibidem*, p. 195.

6) I. P. S. Patriarh Alexei, *ibidem*, pp. 190-191.

7) I. P. S. Patriarh Alexei, *ibidem*, p. 191.

mare misionară pentru preoți, inițiate de I. P. S. Patriarh au dezvoltat și dezvoltă prelegeri documentate asupra lor, reviste ca *Studii Teologice* și mai ales *Ortodoxia* consacră numeroase pagini, uneori numere întregi, marelui eveniment panortodox. Revenirea uniărilor la Biserica Ortodoxă Română, în urma apelului I. P. S. Patriarh, este unul din punctele culminante ale activității pe frontul intern al Ortodoxiei, desfășurată de Întâistătător al Bisericii noastre.

Pe plan extern, I. P. S. Patriarh Justinian este în legătură neîntreruptă cu toate Bisericile Ortodoxe, în deosebi cu marea Biserică Rusă, prin corespondență și prin alte mijloace, cum vom vedea îndată.

Prin corespondență, Conducătorul Bisericii noastre a trimis sau a primit «scrisori irenice», cu prilejul marilor sărbători și a Anului Nou, dela următoarele Biserici: Scaunul Ecumenic din Constantinopol, Ierusalim, Antiohia, Alexandria, Moscova, Bulgaria, Polonia, Cipru, Anglia (de Canterbury), Leningrad, Cehoslovacia, Finlanda, Albania⁸). Tot prin corespondență s'au cerut și s'au dat informații privitoare la mersul vieții bisericești și la ecoul pe care l-a avut în Biserica noastră, Consfătuirea dela Moscova, sau la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe din Republica Polonă.

I. P. S. Justinian face uneori legătura cu Biserica Ortodoxă Rusă prin delegații alcătuite pentru anumite misiuni, cum a fost cea dela începutul lunii Aprilie 1950, formată din P. S. Theotist, Vicar Patriarhal, și profesor Ioan Negrescu dela Institutul Teologic din București, trimiși să aducă dela Moscova ingredientele necesare pentru prepararea Sfântului și Marelui Mir, sfințit la Catedrala Patriarhală din București în Joia Mare din acest an. Sfântul și Marele Mir este simbolul legăturii prin Iisus Hristos până la moarte. Delegația noastră a fost obiectul unei deosebit de calde afecțiuni din partea Bisericii Ortodoxe Ruse.

Patriarhia Moscovei a apreciat și apreciază în chip deosebit calitățile de înalt strateg ortodox, care împodobesc pe I.P.S. Patriarh Justinian. De aceea, ea l-a onorat în Decembrie 1949 cu titlul de Membru de onoare al Academiei Teologice din Moscova. În telegrama prin care Rectorul Academiei, Protoiereul Smirnov, îi aduce la cunoștință alegerea în acest rang, se pre-

8) *Biserica Ortodoxă Română*, an. LXVIII, 1, 1950, pp. 6—15.

cizează: «Ca o atenție față de Înalta Voastră slujire păstoraască în postul de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, ca o atenție față de largă activitate pe tărâm bisericesc și obștesc al Sanctității Voastre, Academia Teologică din Moscova a avut onoarea a Vă alege la 14 Decembrie, membru de onoare al său»⁹⁾. Sensul acestei alegeri e precizat astfel de I. P. S. Patriarh în răspunsul său: «Această alegere, care Ne onorează în chip deosebit, o interpretăm ca o nouă manifestare a legăturilor frățești dintre Bisericile noastre surori și ca un îndemn de a nu cruța nici un mijloc spre a face ca aceste legături să devină de nesdruncinat pentru binele și fericirea popoarelor noastre prietene»¹⁰⁾.

Următor unei vechi și prețioase tradiții a Bisericii noastre, I. P. S. Patriarh Justinian a inițiat o largă lucrare de editare a operelor teologice aparținând unora dintre Bisericile Ortodoxe sau a documentelor de istorie bisericească contemporană. Prin traduceri sau prin opere originale pe care le pune la îndemâna credincioșilor români și a multor credincioși din alte țări, I.P.S. Justinian consolidează legăturile vechi și creiază legături noi între Bisericile Ortodoxe. Nimic nu leagă sufletele mai cald și mai trainic ca gândul și simțirea bine încheigate, transmise cu ajutorul cărții la distanțe considerabile.

Din seria traducerilor din operele de teologie și istorie bisericească rusă contemporană, menționăm admirabilele **Cuvântări Bisericești**, ale Mitropolitului Nicolae al Crutițelor, traduse de Pr. Nicolae M. Popescu, Profesor Universitar onorar și apărute în editura Institutului Biblic și de Misiune, în 1949, format 8, în 176 pagini. Străbătute de căldură și dulceața sufletească a Sf. Ciprian și a Sf. Ioan Gură de Aur, aceste **Cuvântări Bisericești** vor contribui mult la cunoașterea evlaviei și a adâncimii sufletești a conducătorilor Bisericii Ruse, precum și la «unirea tot mai strânsă între Bisericile noastre surori», după cuvântul însuși al autorului¹¹⁾. Aceeași Editură a Institutului Biblic și de

9) *Biserica Ortodoxă Română*, anul LXVII, Nr. 11-12, Nov.-Dec. 1949, p. 2, cf. și *Jurnal Moscovski Patriarhiei*, 1, 1950, p. 29.

10) *ibidem*, p. 3.

11) Nicolae, Mitropolitul Krutički, *Cuvântări Bisericești*, București, 1949, *Câteva cuvinte la traducerea cărții mele în limba română* (la începutul cărții, nepaginat).

Misiune ne-a dat în colecția **Documente Bisericești** lucrarea: **Biserica Ortodoxă Rusă și Războiul pentru Apărarea Patriei**, tradusă de Paul Donici, în 1950, format 8, în 128 pagini. În această carte de un covârșitor interes istoric, se cuprind pastorale ale conducerii Bisericii Ruse către clerul și credincioșii acestei Biserici, în timpul celui de al 2-lea război mondial, pastorale către creștinii din alte țări, dintre care una e adresată ostașilor armatei române și una păstorilor și credincioșilor români, telegrame schimbate între cârmuirea bisericească și I. V. Stalin.

E o carte zguduitoare, în care fără potriviri de cuvinte și fără romanțări, ci pe documente simple și deci cu atât mai elocvente, Biserica și poporul rus ne apar ca o singură ființă înclătă în lupta pentru apărarea Patriei. Documentele traduse în această carte ne arată pe viu situația Bisericii din Rusia, în timpul ultimului război. În **Predoslovie** scrisă special pentru cititorii români, Patriarhul Alexei declară: «Adevărul asupra religiei din Rusia stă în faptul că poporul ortodox și anume cel rusec, a fost chemat de Dumnezeu să iasă învingător, căci întregul popor ortodox rus păstrează în taina sufletului lui, un religios simț de jertfă. Adevărul stă în aceea că Biserica Ortodoxă Rusă nici o clipă nu și-a întrerupt viața și niciodată nu s'a înstrăinat de popor. Ea a ținut vie nădejdea în biruință a fiilor săi duhovnicești, i-a mângâiat și îmbărbătat în necazuri și tot ea a păstrat nestinsă flacăra credinței în răsplata pe care Dumnezeu o dă celor ce-și dăruiesc viața pentru binele poporului...». Despre acestea se vorbește în cartea de față, pe care Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române a gândit că e bine să o tâlmăcească în graiul românesc, «pentru ca astfel poporul român, înfrățit cu al nostru, să cunoască în deaproape realitatea bisericească din Uniunea noastră și ca această nemijlocită cunoaștere să întărească legăturile frățesti dintre Bisericile noastre, întru slava credinței Ortodoxe, ai cărei fii suntem» ¹²⁾.

Jurnalul Patrarhiei din Moscova e regulat recenzat în paginile Ortodoxiei. Deasemeni și alte lucrări care prin vreo latură prezintă interes pentru cititorii revistelor noastre teologice, ca de ex. **Cuvântări, discursuri, pastorale, apeluri și articole (1941-**

12) *Documente bisericești, Biserica Ortodoxă Română și Războiul pentru Apărarea Patriei*, pp. VI--VII.

1948), ale Patriarhului Alexei, **Slavii în vechime** a lui Derjavin, **Cultura Rusiei de Kiew** a lui Grecov, apoi publicații ca acelea ale Mitropolitului Chiril al Filipopolului, Prof. Dr. Ștefan Țankov, Prof. Ioan Snegarov ș. a. Unele din cuvântările sau studiile Conducătorilor Bisericii Ruse se traduc în seminariile de limbă rusă ale Institutelor Teologice.

Dar I. P. S. Patriarh Justinian se folosește de editură nu numai pentru a aduce la cunoștința Bisericii Române ceea ce se creiază și se petrece în afara ei, ci și pentru a informa restul lumii ortodoxe asupra creațiilor religioase românești și a evenimentelor bisericești din țara noastră. Legăturile pe calea cărții, au deci loc în amândouă sensurile: și din afară înăuntru și dinăuntru în afară, însă dirijate și dozate de una și aceeași minte cumpănită a I. P. S. Patriarh Justinian.

Printre cele dintâi publicații românești cu care I. P. S. Patriarh Justinian își inaugurează activitatea pe plan extern bisericesc, menționăm **Ortodoxia**, care «năzuește să fie stegarul vrierilor noastre -- ale păstrătorilor tezaurului sacru lăsat de Mântuitorul — de a vedea Bisericile Ortodoxe înmănunchiate într'un front solidăr, mărturisind prin fapte grăitoare, unitatea ecumenică a creștinătății dreptslăvitore»¹³⁾.

În adevăr, primele trei volume ale acestei reviste apărute până acum, relatează evenimente și pun probleme ortodoxe de înaltă ținută, ori desbat aspecte ale relațiilor interconfesionale din cele mai actuale.

Referatele delegației Bisericii Ortodoxe Române la Consfătuirea dela Moscova din Iulie 1948, au fost publicate nu numai în **Ortodoxia**, ci și în colecția «Lucrările Consfătuirii din anul 1948», în limbile rusă și franceză, la Moscova. Versiunea rusă a acestor referate circulă deja în țara noastră.

Secretarul delegației Bisericii Ortodoxe Române la Consfătuirea dela Moscova, Dr. Ovidiu Marina, a publicat în aceeași Editură a Institutului Biblic și de Misiune, prețioasa lucrare: **30 de zile în U. R. S. S. Consfătuirea Panortodoxă dela Moscova**, — 1949, form. 8, 387 pagini. E o contribuție de rangul întâi pentru întărirea legăturilor frățești dintre ortodocșii ro-

13) I. P. S. Justinian, *Cuvânt înainte, Ortodoxia, Revista Patriarhiei*, I, 1, 1949, p. 10.

mâni și ruși. Pentru a-și atinge pe deplin scopul, această carte ar trebui tradusă în limba rusă.

I. P. S. Patriarh difuzează în toată lumea ortodoxă revistele și publicațiile mai de seamă ale Patriarhiei Române, cu real folos pentru Bisericele Ortodoxe. Iată cum Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, I. P. S. Athenagora, apreciază acest fel de lucrare al I. P. S. Justinian: «Cu multă bucurie primim revistele Teologice trimise de Inalt Prea Sfinția Voastră, în mod regulat, care sunt editate de Patriarhia Inalt Prea Fericirii Voastre, mult prea iubite și dorite de noi, iar în vremea din urmă am primit și cartea I. P. S. Mitropolit Nicolae Krutițki, tradusă de Prof. N. Popescu. Pentru aceia și căutăm să exprimăm Inalt Prea Fericirii Voastre calde mulțumiri pentru trimiterea lor, precum și felicitări din inimă pentru activitatea de publicații vrednică de laudă, care este atât de prețioasă pentru scrierile teologice ale întregii Biserici Ortodoxe».

Prin două scrisori recente din Martie și Mai 1950, redacția **Jurnalului Patriarhiei** de Moscova și I. P. S. Mitropolit Nicolae Krutițki invită conducerea Bisericii noastre și pe profesorii Institutelor de Teologie să organizeze colaborarea reciprocă între **Jurnalul Patriarhiei din Moscova și Ortodoxia**. Este o inițiativă fericită care va avea roade bogate, pentru intensitatea și calitatea legăturilor dintre Bisericele Română și Rusă.

I. P. S. Patriarh Justinian consolidează legăturile cu întreaga Ortodoxie, prin râvna și lupta pentru pace, atașând Biserica Ortodoxă Română lagărului păcii, încă dela începutul surorii sale pe scaunul Patriarhal. La Consfătuirea Panortodoxă dela Moscova, pe care I. P. S. Sa o caracterizează cu formula: «**Biserica în serviciul păcii**¹⁴⁾, semnează **Apelul către creștinii din toată lumea**¹⁵⁾, apoi publică numeroase apeluri și pastorale pentru pace în revistele Patriarhiei, în presă, în scrisorile irenice către Bisericele Ortodoxe, aderă la **Apelul Comitetului Permanent al Congresului Mondial al Partizanilor Păcii**, întrunit la Stockholm, în primăvara acestui an, pentru interzicerea bombei atomice, delegă ca reprezentant permanent în Comitetul Central al Partizanilor Păcii din țara noastră pe I.P.S. Mitropolit Sebastian Rusan și nu pierde nicio ocazie pentru a-și arăta atitudinea

14) *Ortodoxia*, an. I, Nr. 2-3, p. 193.

15) *Ortodoxia*, an. I, Nr. 1, pp. 132, 134.

fermă pentru pace și dârzenie neînfrântă împotriva atâțătorilor la război. Intr'unul din ultimele sale discursuri în legătură cu această temă, I. P. S. Justinian afirmă că «apărarea păcii este astăzi cauza întregii omeniri, cauza principală a vieții fiecărui om, fiecărei instituții, a fiecărui popor, a fiecărui stat, a fiecărei religii și a fiecărei Biserici». Lupta I. P. S. Patriarh pentru pace are un mare ecou în celelalte Biserici Ortodoxe, care apreciază elogios această luptă, așa cum se vede din scrisorile conducătorilor lor către Întâiulstătător al Bisericii noastre, cu ocazia marilor sărbători ale Nașterii și Invierii Domnului. Iată ce afirmă I. P. S. Athenagora, Patriarhul Constantinopolului, în cea mai proaspătă scrisoare a sa către I. P. S. Patriarh Justinian:

«Am resimțit mare bucurie aflând din această scrisoare ¹⁶⁾ că și Sfânta Biserică a României, conformându-se poruncii Păstorului Suprem și Intemeietorului religiunii noastre — repetată neconținut Sfinților Apostoli: «Pacea Mea dau vouă» — nu încetează de a lucra pentru pacea atât de dorită pe pământ». La fel se exprimă și I. P. S. Alexandru III, Patriarhul Antiohiei și al întregului Orient: «Noi admirăm, Prea Fericite, gestul nobil al Înalt Prea Sfinției Voastre și al Sf. Sinod al Bisericii Înalt Prea Sfinției Voastre de a adresa credincioșilor ortodocși și celorlalte comunități creștine din țara Înalt Prea Sfinției Voastre, un apel pentru a-și uni eforturile în scopul de a apăra pacea și a pune războiul în afară de lege. Noi binecuvântăm îndreptățitul demers al Înalt Prea Sfinției Voastre și ne considerăm fericiți, să împărtășim aceleași sublime sentimente» ¹⁷⁾.

Iată o trecere în revistă sumară a activității așa de bogate în sectorul extern, al I. P. S. Justinian, în primii doi ani de Patriarhat.

Această activitate e în plină desfășurare. Ea deschide perspective strălucite Bisericii noastre, care câștigă continuu în autoritate și prestigiu. Reluarea și intensificarea legăturilor tradiționale cu Biserica Ortodoxă Rusă îi asigură un mare spor de experiență duhovnicească și-i menține orientarea evanghelică de a sluji interesele spirituale ale poporului.

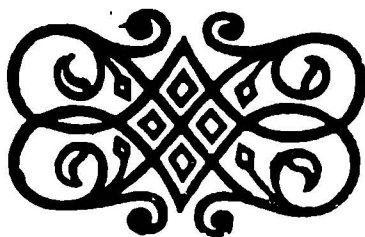
Coordonatele activității I. P. S. Patriarh Justinian pe plan

16) Scrisoarea trimisă de I. P. S. Patriarh Justinian la 5 Aprilie 1950, cu felicitări și urări de Inviere, către Patriarhul Constantinopolului.

17) Scrisoare Pascală datată din 25 Aprilie 1950.

extern bisericesc sunt: 1) **Unirea** cât mai strânsă a Bisericilor Ortodoxe; 2) **Frontul comun al Ortodoxiei**, pentru obținerea forței spirituale trebuitoare în fața atacurilor imperialismului catolic și protestant; 3) **Conștiința ecumenicității** Ortodoxiei, care ca singura Biserică adevărată a Mântuitorului, luptă nu pentru cucerirea lumii, ci pentru refacerea unității Trupului lui Hristos în termenii Sfintei Evanghelii și ai Sfinților Părinți și se slujește, pentru aceasta, exclusiv de puterea harului și a convingerii, nu de forțe armate sau de manevre politice; 4) **Lupta pentru pace** care e una din pârgurile fundamentale ale creștinismului.

Preotul Ioan G. Coman

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ALĂTURI DE POPOR.

În toate luptele poporului român, atât pentru eliberarea națională cât și pentru eliberarea sa de sub stăpânirea claselor exploatoare, Biserica acestui popor, Biserica Ortodoxă, s'a identificat cu năzuințele legitime ale lui și a fost mereu alături de el.

Istoria modernă a României, dela 1848 încoace, trecând prin epoca lui Cuza, a răscoalei din 1907, a reformelor de după cel dintâi război mondial ca și a transformărilor revoluționare de după 23 August 1944, arată prezența activă a clerului ortodox alături de stegarii luptei pentru progres, alături de masele poporului.

Dar pe cât a dorit și a luptat clerul pentru eliberarea națională și economică, alături de popor, tot pe atât a dorit și a luptat el și pentru cucerirea libertății religioase. Zorile acestei libertăți s'au ivit pentru Biserica Ortodoxă Română după revoluția lui Tudor Vladimirescu, după eliberarea de sub jugul Fanarioților, dar abia la 1885 și-a putut câștiga autocefalia, adică independența ei deplină față de Patriarhia din Constantinopol, sub a cărei stăpânire se găsea până atunci.

Biserica noastră, eliberată de sub cârmuirea străină pe care nu a simțit-o întotdeauna exercitându-se în chip creștinesc, a militat mereu pentru deplina libertate religioasă în cuprinsul țării, conștientă că de libertatea aceasta nu se poate bucura nici ea însăși, dacă nu este asigurată tuturor religiilor, tuturor cultelor.

După 23 August 1944, Biserica Ortodoxă Română s'a situat și mai ferm pe linia luptei pentru eliberarea poporului de sub

orice opresiune și pentru asigurarea libertății religioase tuturor cetățenilor și tuturor cultelor din cuprinsul Patriei noastre.

Deși în trecut, viața religioasă părea că se bucură de o libertate nestânjenită, totuși în fond opreliști din cele mai nedrepte, ingenios camuflate, se ridicau în fața liberei manifestări a religiei. Acest regim a atins toate cultele cu excepția privilegiatului cult catolic. El a atins și Biserica Ortodoxă pe care o încătușase, dându-i în schimb și spre consolare, titlul de Biserică dominantă.

Rămășițe ale vechei mentalități, păreri greșite cu privire la viața religioasă, s'au mai păstrat și după 23 August 1944, în viața tuturor cultelor. Nici în anumite cercuri ale Bisericii noastre n'au lipsit aceste rămășițe, și am putea zice, că ele au persistat destul de vizibil până la înscăunarea noului nostru Patriarh, I. P. S. Justinian.

Iată că se împlinesc acum doi ani de când în fruntea Bisericii Ortodoxe Române se găsește I. P. S. Sa, desfășurând o activitate uriașă, folositoare deopotrivă și Bisericii și Republicii noastre.

Se știe că după ce I. P. S. Sa a luat cârma navei bisericești, un nou spirit s'a instaurat în cercurile conducătoare ale Bisericii, cu privire la drepturile și libertățile religioase care trebuiau recunoscute tuturor deopotrivă și cu privire la relațiile dintre culte.

Astfel, în primul rând, prin noul Statut de organizare a Bisericii Ortodoxe Române, I. P. S. Sa și Sf. Sinod i-au asigurat Bisericii noastre libertatea unei depline auto-guvernări, obținând recunoașterea și garantarea acelor drepturi pe care nu le avea în trecut, în vremea în care era pusă într'o inferioritate jignitoare față de cultul catolic.

Curând după aceea, văzând atacurile nedrepte ale străinătății împotriva regimului de libertate religioasă asigurat cetățenilor țării noastre prin Constituție și legea Cultelor, I. P. S. Justinian a rostit un memorabil cuvânt «în chestiunea libertății religioase» (Februarie 1949). Cărmuitorul unei Biserici care a avut de suferit regimuri de umilință, se ridică în apărarea libertăților cucerite prin lupta poporului muncitor, infierând calomniile vrăjmașilor regimului și a Patriei noastre.

Și iarăși, nu multă vreme după cuvântul acesta, luând con-

tact personal cu șefii tuturor celorlalte culte din țară, I. P. S. Justinian a inițiat și a prezidat apoi o consfătuire a tuturor acestora în Iunie 1949. Consfătuirea aceasta a subliniat încă odată, deplina libertate a cultelor, a strâns colaborarea loială și frățescă dintre toți slujitorii lor și i-a unit într'o impresionantă solidaritate de luptă pentru apărarea libertăților religioase de care fiecare se bucură în mod egal.

Comunicatul ce s'a dat după consfătuire, cuprinzând o Moțiune adoptată de toți șefii cultelor, este una dintre cele mai grăitoare mărturii, nu numai a deplinei libertăți religioase din Republica Populară Română, ci și a stingerii antagonismelor dintre religii și confesiuni în țara noastră. Aceste antagonisme au fost cultivate și alimentate cu deosebită grijă de către guvernanții din trecut, în scopul de a creia diversiuni religioase și prin aceasta și naționale, ca la adăpostul lor, ei să poată exploata deopotrivă pe toți, toate cultele și toate naționalitățile conlocuitoare.

Pentru ca înfrățirea dintre cârmuitorii cultelor să fi devenit posibilă, au trebuit să se creieze condițiile de egală libertate și de egale drepturi pe seama fiecăreia dintre culte.

Moțiunea doveditoare a acestei stări noi, constituie un act de importanță epocală în istoria dezvoltării vieții de Stat a popoului nostru. Ea este un document al celor mai juste raporturi dintre culte și Stat, al celor mai bune raporturi dintre naționalitățile conlocuitoare și al celor mai cordiale relații dintre cultele însăși.

La înfăptuirea acestei noi stări, Biserica Ortodoxă Română a contribuit prin largul sprijin pe care l-a dat regimului de democrație populară din țară, mai ales dela data înscăunării I. P. S. Patriarh Justinian în fruntea ei.

Ca urmare a instaurării unui astfel de regim de libertăți depline în viața religioasă, raporturile dintre Culte și Stat nu numai că s'au normalizat, prin delimitarea precisă și prin separarea domeniului religios de acela al vieții de Stat, ci în baza respectului și a dragostei reciproce care-i unește pe cârmuitorii tuturor instituțiilor vieții noastre publice, colaborarea cea mai cordială dintre Culte și Stat, stăpânește astăzi aceste raporturi.

Sunt multe acele acte sau atitudini ale Bisericii Ortodoxe Române care dovedesc această colaborare, au întărit-o și sus-

ținut-o mereu, bine știind că ea este pentru cel mai mare folos al poporului muncitor din R. P. R.

Nu putem să nu amintim în această privință, semnificația deosebită pe care o are, reluarea și intensificarea relațiilor dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Rusă. Prin această acțiune, Biserica noastră s'a situat pe linia de dezvoltare a relațiilor celor mai folositoare pentru poporul nostru în câmpul vieții politice internaționale, servindu-și atât cauză proprie cât și cauza Statului nostru de democrație populară.

Dar acțiunea în care colaborarea dintre Biserica Ortodoxă și dintre Statul de democrație populară și-a găsit expresia cea mai frumoasă și mai deplină, este lupta pentru apărarea păcii pe care o desfășoară Biserica noastră.

Semnalul acestei lupte, nu numai pentru Biserica Ortodoxă ci și pentru celelalte culte din țară, l-a dat I. P. S. Justinian prin niște declarații de mare răsunet pe care le-a făcut în 1949. Iar când a fost vorba de organizare mai precisă pe teren a acestei lupte, tot Biserica Ortodoxă Română, printr'o Pastorală a Sf. Sinod, s'a adresat atât clerului și poporului ortodox cât și celorlalte culte și credincioșilor lor din R.P.R., pentru a-i mobiliza în această luptă.

Apoi nu mult după numita pastorală, I. P. S. Patriarh, cu ocazia designării I. P. S. Sebastian, Mitropolitul Moldovei, ca delegat al Sf. Sinod în Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., a rostit în fața acestuia o cuvântare, a cărei importanță nu este întru nimic mai prejos de Pastorală Sf. Sinod, pentru mărturisirea atitudinii ferme a Bisericii Ortodoxe Române alături de toți oamenii cinstiți și muncitori cari luptă pentru pace în lumea întreagă, și mai ales pentru antrenarea clerului și a credincioșilor ortodocși în această măreață luptă.

Ca urmare a atitudinii luate de conducerea Bisericii noastre, mii de preoți ortodocși au intrat activ în lupta pentru pace, ca membri ai Comitetelor locale pentru Apărarea Păcii, iar pilda lor a fost urmată și de slujitorii celorlalte culte din țară.

Toate manifestările acestea hotărâte pentru apărarea păcii, sunt mărturii a unei identificări a Bisericii Ortodoxe Române cu măreața cauză a lumii progresiste de azi, cu cauza păcii, și mărturia solidarității și a colaborării cordiale dintre Biserica no-

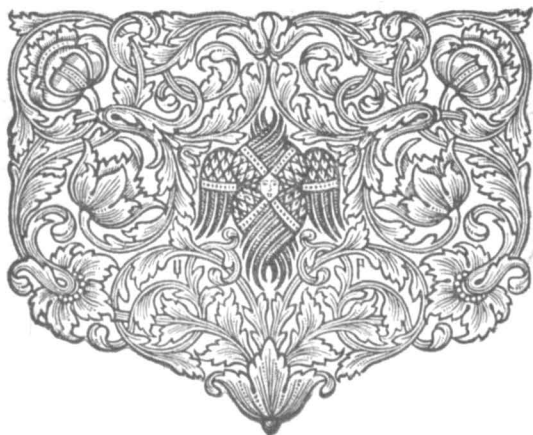
stră și Statul Român de democrație populară, creiat prin lupta clasei muncitoare.

Biserica Ortodoxă este și de astă dată alături de popor. Ea face dovada că-l slujește cu un sfânt devotament în ceasul de față, unindu-și puterile ei cu puterile lui pentru apărarea păcii.

Conștientă că în felul acesta, ea contribuie la asigurarea bunei stări și a fericirii, **Biserica Ortodoxă Română a dat, sub ocârmuirea I. P. S. Patriarh Justinian, un nou sens, mai creștin și mai democratic, luptei sale alături de popor și pentru popor.**

Cu nădejdea în Dumnezeu și în biruința luptătorilor pentru apărarea păcii, în pragul celui de al treilea an al arhipăstoririi Sale, îi urăm Prea Fericitului nostru Patriarh Justinian, să înscrie și mai departe pagini de mari înfăptuiri și să fie, împreună cu Biserica, mereu alături de popor, întru mulți ani, ca «Patriarh al Păcii».

Pr. Prof. Liviu Stan

I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN CTITOR DE VIAȚĂ NOUĂ IN BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ.

**I. Noul apostolat la care a fost chemată preoțimea. II. Întărirea
lucrării pastorale a preoților. III. Conferințele protopopești.**

Aniversările sunt popasuri care ajută pe cercetători să lă-
murească întâmplările unui drum străbătut într'un răstimp de
ani. Ele au menirea să lumineze faptele și împrejurările, adesea
ori de mare însemnătate și să pună în strălucire țeluri de viață
nouă. Ele sunt, în sfârșit, prilejuri de mărturisirea recunoștinței
adânci, adusă după cuviință, celor ce își jertfesc toate puterile
lor de muncă în folosul celor mulți și obidiți.

În deobște, trăitorii prețuiesc cu anevoie la cumpăna lor
dreaptă faptele semenilor. Și e firesc să se întâmple așa, căci
pentru adevărata cunoaștere și nepărtinitoarea judecată este
trebuincioasă și oarecare dăinuire istorică. Totuși, sunt însă și
fapte a căror măreție și trăinicie, a căror bună rodire și folosi-
toare părtășie, se vedește mai grabnic decât ne-am aștepta,
când ele sunt săvârșite pe temeiul unei credințe adânci și izvo-
rite din prisosul unei pilduitoare hărnicii.

Se împlinesc doi ani de când prin purtarea de grije a bunu-
lui Dumnezeu, cârma de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române
a fost încredințată Înalt Prea Sfințitului Justinian. Într'adevăr,
faptul acesta a fost sortit dintru început să încrusteze pe ră-
bojul vremii ivirea unor zori noi pentru Ortodoxia străbună,
căci prin această fericită alegere se ridica în scaun nu numai
Întâistătătorul stepenei preoțești și cârmuitorul Bisericii no-
stre, ci se înălța și poporul dreptcredincios un părinte duhov-

nicesc bun și iubitor, care avea să se facă una cu năzuințele lui și să creadă nestrămutat în noile sale așezări obștești. Iar nădejile puse atunci în Înalt Prea Sfinția Sa n'au fost întru nimic desmințite, ci ele au plinit cuvintele Sfântului Apostol Pavel: «**Arhiereu ca acesta se cuvenea nouă**» (Evrei 7, 26). În vremea celor doi ani de păstorie am fost cu toții martorii unor înfăptuiri atât de mari și de covârșitoare prin însemnătatea lor, încât ele vor rămâne deapururi scrise în istoria Ortodoxiei românești.

Să stăruim așa dar, la acest popas de prăznuire și să lăsăm gândurilor noastre voia să străbată crugul zilelor și să depene cronica celor doi ani de silințe și strădanii, de năzuințe și jertfe cu care Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a înveșmântat Biserica noastră.

I. Războiul lăsase Biserica cu destule răni deschise și cu un sir întreg de întâmplări dureroase. Invăluită de frământările obștești din afară, față de care nu putea rămâne nepăsătoare, împovărată de nedumeriri lăuntrice, preoțimea era în căutarea unui liman mântuitor. Fericitul întru pomenire Patriarhul Nicolai, șubrezit de bătrânețea celor 80 de ani ai vârstei, întruchipa doar simbolul înaltei vrednicii pe care o deținea și fiind absorbit mai mult de rodnicile sale tâlmăciri teologice, cu greu putea face față împrejurărilor care se iveau tot mai apăsătoare și cereau o deslegare în pas cu vremurile de înnoire obștească. Din pricina acestor stări de lucruri, o păclă deasă apăsa asupra preoților și credincioșilor. O moleșală parcă cuprinsese întreaga tagmă bisericească și pe fața fiecărui slujitor se putea citi mâhnirea. Nu e în cugetul nostru de a ridica osânde. Dimpotrivă, când ne aducem aminte de acea vreme, ne doare ca de o tristă pătimire, și când ne gândim la clipele grele prin care a trecut Biserica îndată după război, ne cuprind fiori. Aceasta era moștenirea primită de Înalt Prea Sfințitul Justinian odată cu cărja de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Dar Înaltul nostru Arhipăstor era binecuvântat de Dumnezeu din belșug cu podoaba însușirilor cerute unui ziditor de viață nouă: agerimea minții, iscusința muncii, cumpătul răbdării și sânguință fără seamăn. Cald la suflet, drept la judecată, stăruitor la sfat, priceput cârmuitor și neîntrecut chivernisitor, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian este o întruchipare vie a muncii neîntrerupte. Dacă privești spre înfăptuirile săvârșite

numai în cei doi ani de păstorie, o întrebare sfioasă te cuprinde: cum a izbutit Inalt Prea Sfinția Sa să se osârduiască întru atâtea lucruri vrednice de pomenire, când este știut că ziua toată o are prinsă în treburi de conducere, fiind silit să răspundă neîncetat atâtor nevoi și atâtor suflete care-l caută pentru tămăduriri, mângâieri sau întăriri.

Fîrește, astăzi când vedem starea de lucruri temeinice ce ni se înfățișează în Biserică, ni se pare că așa a fost de când lumea, ceia ce dovedește trăinicia faptelor săvârșite. Însă când ne întoarcem privirea cu câțiva ani în urmă, ne dăm seama ce greutăți uriașe au trebuit învinse și ce piedici mari au trebuit înlăturate. De aceea socotim că Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian poate rosti, împreună cu Apostolul Pavel, cuvintele pline de înțeles: «**Darul lui Dumnezeu care este întru mine n'a fost zadarnic, ci mai mult decât toți... m'am ostenit**» (I Cor. 15, 10).

Intr'adevăr, Atotputernicul Dumnezeu, care l-a înălțat dela vatra căsuței țărănești și dela altarul unei bisericiuțe de sat până la strălucirea și răspunderea înfricoșată a scaunului de Patriarh, l-a ajutat să biruiască toate potrivnicile omenești, care asemeni mării învolburate i se ridicau în cale, și vâslind neîncetat a putut să agonisească iubitorilor săi fii duhovnicești, limanul cel lin al propășirii neapuse și al vieții pașnice. De aceea, privirea ageră ce pornește din ochii săi pătrunzători este în clipele senine caldă și îndemnătoare; însă în vâltoarea grijilor se preface în cruntă și fulgerătoare. Ațintită peste minți și inimi, ea cercețează și adâncește, nelăsând nimănui puțința de a tăinui sau ocoli adevărul. Iar meșteșugul la vorbă, dulceața în grai și înțelepciunea în cuget știe să dea potrivită deslegare tuturor nevoilor sau durerilor ce i se descoperă. Pentru fiecare prilej găsește cuvântul cel mai nimerit, care să mistue îndoelile și să zădărnicească șovăiele, înălțând sufletele pe aripa nădejdlor întremătoare și năzuințelor creștinești.

Cine a urmărit cu luare aminte cuvântările Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, s'a putut încredința lesne, că sfaturile duhovnicești pe care le rostește sunt ca spicele pline cu boabe de grâu, care au rodit bogat în holda sufletului, din semănătura harului dumnezeiesc. Statornice în păzirea predaniilor sfinte și a pravilei slăvite, ele se revarsă ca un belșug de îndrumări folositoare pe căile virtuților creștine. Indemnul părin-

tesc, coborît în aceste sfaturi rostite pe înțelesul tuturor, este pus aproape totdeauna în strînsă legătură cu lucrarea preoției, menită să deschidă zorile unei vieți noi și să cumpănească împrejurările de azi, nu numai în lumina adevărurilor veșnice ale Evangheliei ci și în deplină îngemănare cu viața obștească a credincioșilor din țara noastră. De aceea, e firesc să așteptăm ca pe albia acestei rostiri arhipăstorești să se săvârșească tainica dospire a aluatului duhovnicesc în inima celor dornici de adevăr.

Dar faptul de căpetenie așezat la temelia vieții noastre bisericești, îndată după alegerea Înalt Prea Sfințitului Justinian, este principiul răsplat al autorității Patriarhului, nu numai morale și simbolice, ci și jurisdicționale, consfințite prin noul Statut. Luând aminte la firea omenească, la unele alunecări nepotrivite și la nepăsarea atât de dureroasă, autoritatea trainică a Patriarhului era singurul mijloc de a îndrepta clerul pe căile unei munci destoinice și răsplătite hotărît de urmări mult mai rodnice și folositoare obștei, ca în trecut. Iar dacă socotim că Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian are nu numai autoritatea pe care i-o dă deplin înalta sa treaptă ierarhică, canoanele Bisericii și legile țării, ci, mai presus de toate, are și vistierie bogată de însușiri firești, dovedite prin chibzuirea mijloacelor de folosit în numeroasele tărâmuri de muncă pastorală, înțelegem cum a izbutit să-și câștige atât de repede autoritatea, care-i impune prin prețuirea ei lăuntrică.

Noul Statut de organizare a Bisericii noastre, urzit și întocmit prin neostoita gândire și frământare a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, este nu numai începutul unei vremi de înflorire pentru Ortodoxia românească, ci și îndreptarul luminos care călăuzește toată munca de zidire duhovnicească, menită să se reverse ca o ploaie binefăcătoare peste holdele evlaviei norodului nostru dreptcredincios.

Răspunzând urărilor făcute de preoții din București, cu prilejul Anului Nou 1949, I. P. S. Patriarh Justinian a spus: «Biserica are nevoie de un cler la înălțimea vremurilor, dar mai cu seamă la înălțimea cerințelor evanghelice»¹⁾. Iar la deschiderea cursurilor Seminarului Monahal dela mănăstirea Neamț, arăta limpede că de acum se pregătesc «viețuitori noi, cu alt

1. Revista *Glasul Bisericii*, An. VIII, Nr. 1-2 (Ian.-Febr), p. 14.

duh și altă îndrumare la muncă, pentru ca Biserica noastră să-și poată continua misiunea ei, fără să aibă nimic de pierdut. Când Biserica s'ar găsi fără forme noi, într'o viață nouă, ar fi primejdie și grea cumpănă pentru ea» ²⁾. Dar aceste cuvinte lămurite nu sunt decât răsunetul mărturisirilor rostite de Înalt Prea Sfinția Sa, în Marea Adunare Națională, cu prilejul alegerii sale în scaunul de Patriarh: «Slujitorilor Bisericii le revine toată datoria de a depărta din sufletele oamenilor toată zgura lăsată de păcatele trecutului și de a-și da viața pentru apărarea păcii și libertății omenirii, după pilda dată nouă de Iisus» ³⁾. În lumina acestor făgădueli statornice de înarmare a preoției «cu armele duhului celui nou», a purces să cârmuiască turma cea duhovnicească Întăistătorul Bisericii noastre, căci spune: «vreau ca preoții să fie adevărați preoți și să slujească cu râvnă Sfântul Altar» ⁴⁾.

Intr'adevăr, preoții nu trebuie să uite că ei sunt «sarea pământului» și «lumina lumii» și că sunt datori să se gândească mai mult la credincioșii pe care-i păstoresc, decât la ei înșiși. Iar «duhul cel nou», cu care trebuie să se înarmeze fiecare slujitor al Altarului, este duhul Evangheliei, duhul de viață și flăcăra vie, încălzitoare de suflete, atunci când, intrând în vârtoarea lucrării pastorale, i se cere să ducă la limanul cel lin al fericirii veșnice pe cei încredințați lui. Și cel care conduce trebuie ca el să aibă mai întâi făclia aprinsă în suflet și în inimă, ca să arate celorlalți calea, adevărul și viața prin care se ajunge la Hristos. De aceea, preoții adevărați și slujitorii cei harnici, în a căror ostenință, enoria și biserica a ajuns să fie ostrov strălucitor de lumină și credință, știu să-și ridice silințele lor la înălțimea chemării vremurilor de înnoire ce străbatem azi. Cu pilda și învățături, ei înviorează inimile ca roua dimineții și oăluiesc pe calea dreptății pe cei ce rătăcesc în zadarnice dibuii.

Firește, năzuința de înnoire și de înălțare sufletească nu putea fi urnită doar cu ajutorul uneltelor învechite, potrivite cu starea de odinioară a păstoriților. O îngrijire duhovnicească

2. Revista Bis. Ort. Rom., An. LXVII, Nr. 3-4 (Martie-Aprilie) 1949, p. 4.

3. Apostolat Social, ed. II, București, 1949, p. 121.

4. Revista Bis. Ort. Rom., An. LXVII, Nr. 3-4, (Martie-Aprilie) 1949, p. 59.

anume întocmită pentru împlinirea nevoilor sufletești a celor rătăciți sau alunecați pe calea nepăsării, lipsea în mare parte din preocupările cârmuitorilor și slujitorilor Bisericii noastre. Lipsa aceasta trebuia împlinită, căci preoțimea râvnea spre o mai bună pregătire și înarmare cu platoșa învățaturii și a jertfelniciei creștinești, ca să poată lupta mai cu folos împotriva atâtor răutăți, care pândesc clipe prielnice și așteaptă uneori îndelung să se furișeze în sufletele slabe.

Neîndestularea mijloacelor îndătinate pentru pregătirea preoției noastre, a fost arătată de către Înalt Prea Sfințitul Justinian încă din ziua înmânării cârjei de Patriarh, când a spus: «Clerul nostru trebuie îndrumat, orientat și convins pentru acest apostolat social, cerut de oamenii vremurilor noi» ⁵⁾. Credincios acestui legământ, care a răscolit inimile și sufletele chiar din ziua întâia a păstoriei, a pus piatră de zidire nouă așezământului menit să povățuiască pe preoți spre adevărata lor chemare de slujitori ai altarului, de propovăduitori ai păcii și ai iubirii de Dumnezeu și de oameni, precum și de sprijinitori ai propășirii obștești. Așa au luat început cursurile de îndrumare misionară și pastorală a clerului din întreaga noastră Biserică.

Scopul lor este arătat limpede: de a da prilej preoților să-și reîmprospăteze cunoștințele dobândite în vremea studiilor și de a și le îmbogăți prin altele noi; de a li se da îndrumări cum să apere învățătura Bisericii; de a înlesni adâncirea Sfintei Scripturi; de a discuta chestiuni de actualitate pentru Biserică și cler; de a da îndemnuri pentru un nou curs de idei.

Interesul deosebit pe care Sf. Sinod și Biserica noastră Ortodoxă l-a recunoscut dintru început acestor cursuri, dovedește cu prisosință folosul lor uriaș pentru înviorarea și întărirea zelului misionar, prin căutarea celor mai desăvârșite mijloace de lucrare pastorală. Răspunzând cu bucurie și fără șovăire chemării părintești a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, căruia i se cuvine toată recunoștința pentru noua îndrumare a clerului către zările pline de nădejdi ale apostolatului social în duhul Evangheliei, fiecare preot s'a simțit cinstit în chip deosebit în clipa când a pornit să se adape din fântâna noilor învățături, spre care-l cheamă tot mai stăruitor vuetul clo-

cotitor de mari prefaceri al vremurilor de azi. Setea de jertfă pentru dreptatea poporului obidit, pentru pacea și buna înțelegere între oameni, au covârșit atunci toate piedicile și greutatețile. Și astfel, fiecare în parte și toți laolaltă s'au sârguit să se arate vrednici de înalta chemare și lepădând vremelnic povara altor griji, s'au întărit cu armele luminei și scutul învățaturii, printr'o muncă și ascultare timp de 2 luni. Oricare dintre preoții veniți să urmeze aceste cursuri, a înțeles dintru început că vremea păstoriei tihnite a trecut de mult hotarele acestei vieți. Astăzi, când lumea își încordează brațele și mintea spre cele mai mărețe înfăptuiri, când poporul își caută făgașuri noi de trăire, când munca a ajuns singurul bun prețios, preoțimea dela sate și orașe nu mai poate sta deoparte și nepăsătoare. Credincioșii așteaptă cu nesațiu cuvântul întremător al păstorilor lor, iar țara le cere sprijinul neprecupețit în strădania pentru ridicarea poporului.

Prin urmare, o reîmprospătare în minte și o adâncire în suflet a cunoștințelor teologice și o deprindere mai bună a sfințelor slujbe sunt mai mult decât folositoare. Ele au menirea să vină preoților în ajutor, să le întetească râvna și să-i îndrumeze cu temei în lucrarea lor de slujitori neosteniți în via Domnului.

Fără îndoială că rostul și însemnătatea acestor cursuri nu pot fi judecate decât în lumina roadelor ce vor trebui să astâmpere foamea cea duhovnicească. Și poate că niciodată nu s'a adevărit mai bine decât azi, pilda evanghelică despre cunoașterea slujitorului adevărat, după roada lucrului său și după lumina cea curată, care este chemat s'o împrăștiie în sufletele credincioșilor dornici de mântuire. De aceea, vestirea cuvântului evanghelic este deplină și roditoare numai atunci când nu rămâne ea însăși un scop, ci când poate răscoli lumea sub chipul unui apostolat social. «**Înalta învățătură a Domnului nostru Iisus Hristos, grăită numai de pe înălțimea amvonului, — spune I. P. S. Justinian, — nu este înțeleasă, rămâne fără rod și de aceea rostul nostru în mijlocul societății apare nejustificat**»⁶). Lucrarea misionară trebuie dusă cu stăruință, cu râvnă și cu credință tare în chemarea apostoliei preoțești. Însă, după cuvântul Sf. Apostol Pavel, adevărată și mântuitoare este numai «cre-

6. *Apostolat Social*, ed. I, p. 65.

dința care lucrează prin dragoste» (Gal. 7, 5), așa că iubirea creștină rămâne izvorul nesecat și călăuza statornică în lucrarea evanghelică.

II. In Biserica noastră, misionarismul n'a avut până acum o întocmire bine lămurită, de îngrijire religioasă deosebită, pe care preoții s'o înțeleagă în slova cea adevărată. Puțini au văzut în misionarism un mijloc de trăire aleasă a vieții creștine; puțini s'au socotit chemați în această lucrare de apărare și zidire a învățăturii ortodoxe; puțini s'au ostenit să folosească toate mijloacele puse la îndemână de Biserică pentru luminarea celor alunecați spre prăpastia pierzării. Nefiind desprins din tradiția noastră ortodoxă, ci luat de aiurea și pregătit la întâmplare de multe ori misionarismul se înfățișa la noi ca o nevointă seacă, necălăuzit de nicio țintă pastorală, neînsufletit de nicio rază mântuitoare, ci menit să ajute doar pe cei ce s'ar gândi să plece în alte laturi ale pământului, ca să aducă la dreapta credință pe cei ce n'au cunoscut niciodată pe adevăratul Dumnezeu. Acest misionarism, învățat după cele mai noi metode eterodoxe, n'avea nici un rost și în chip firesc nu putea aduce nici un folos.

Însă în duhul cel curat al învățăturii noastre ortodoxe, misionarism însemnează veghere și osteneală întru păzirea cu sfințenie a orânduirii și propoveduirii apostolice, însemnează stâlpul de foc care îndrumază munca pastorală, însemnează pilda vieții fără prihană, după porunca Mântuitorului și predania Sfinților Părinți. Ca atare, misionarismul trebuie privit numai în hotarul dogmatic, canonic, istoric și liturgic al Ortodoxiei noastre. El nu poate fi mărginit la împrumuturi străine și nici sortit pentru alte meleaguri.

Potrivit îndemnurilor Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, adevăratul misionarism trebuie să fie în inima Bisericii. Feluritele asociații, frății, comitete și așezăminte creștine, înjghebate în afară de Biserică sau ieșite de sub aripa ei ocrotitoare, n'au nici un rost și nu aduc nici un folos, dacă nu-și leagă viața și lucrarea lor de Biserică, fiindcă de multe ori ele se ivesc în chip de frânturi ale obștei credincioșilor, cu pravile și datini, care nu sunt întotdeauna ortodoxe, oi foarte adesea vădesc împrumuturi străine.

Preoțimea își înțelege azi mai bine chemarea, iar credin-

cioșii s'au deprins cu gândul că numai în umbra Bisericii se plă-mădește marea taină a renașterii duhovnicești. Străbătem vremuri de mari prefaceri, în care propovăduirea misionară a ajuns să fie dreptarul nestrămutat pentru creștinul ortodox, lămurind folosul înnoirilor obștești și cercetând cu luare aminte tot ceea ce poate să înmulțească facerile de bine pentru trăirea în pace a credincioșilor. Preoții misionari au, prin urmare, sarcina și păstreze prin propovăduire credința strămoșească neatinsă și să ferească pe enoriași de orice abatere dela calea adevărului. La sate și la orașe, preotul trebuie să fie un părinte al tuturor, vrednic și în stare să dea pildă de muncă cinstită, de credință tare și de hărnicie. Dar mai presus de toate el are datoria să fie alipit de altar, să slujească frumos și pe înțeles, să priceapă și să cunoască sarcinile păstoriei, greutățile vieții și adâncurile sufletești, ca să poată călăuzi și mângâia pe toți cei ce au nevoie de ajutorul său. În acest chip întrezărește și Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian lucrarea preoției în mijlocul credincioșilor, când spune: **«Toată activitatea pastorală a preoției noastre pornește dela o realitate verificată de când există omenirea, dela realitatea acelei sete religioase, care mână de veacuri omenirea spre sfintele lăcașuri închinăte lui Dumnezeu și spre slujitorii care oficiază, binecuvîntează și mângâie sufletele în numele lui Dumnezeu. Fără o împreună trăire cu adevărat religioasă a slujitorilor cu poporul dreptcredincios, în sfintele slujbe, nu putem semăna cu succes învățătura Domnului în inimile credincioșilor, fiindcă ogorul este nepregătît»** ⁷⁾.

Intr'adevăr, cârmuitorul de azi al Bisericii străbune se sârguește să vadă pe preoții noștri ridicați din îngustimea unei vieți de îndeletniciri omenești nepotrivite cu rostul lor, la înălțimea și vrednicia chemării ce o au. Acest lucru trebuie să-l înțeleagă adevăratul slujitor, pătruns de veșnicul adevăr al învățăturilor ce le propoveduește, pătruns de sfințenia misiunii ce îndeplinește, preotul în sufletul căruia legea creștinească să fie sălășluită cu vine adânci, ca un nesecat izvor, din care să țâșnească tot cuvântul ce-l rostește și toată fapta ce o săvârșește.

7. Revista Bis. Ort. Rom., An. LXVII, Nr. 5-6, 1949, p. 71, cuvântare rostită la 1 Mai 1949, cu prilejul deschiderii cursurilor misionare de la Institutul Teologic din Eucurești pentru seria II-a de preoți.

Această conștiință trebuc s'o trezim și s'o întărim în preoțimea noastră, pentru că numai un asemenea slujitor va putea fi părintele și povățuitorul cuminte al credincioșilor, în toate trebuințele vieții lor. Și iarăși numai un asemenea preot va da chezășia biruinței în lucrarea sa pastorală, potrivit cu locul îndreptățit pe care-l are Biserica Ortodoxă Română în orânduirea de acum a Statului nostru de democrație populară.

Așișderea, să nu uităm că Dumnezeu grăește în veșnicie, prin glasul profetului Isaia: **«Imparte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casa ta pe cel sărman, îmbracă pe cel gol și nu întoarce spatele semenului tău. Atunci lumina ta va răsări ca zorile... dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta, slava lui Dumnezeu»** (LVIII, 7, 8). În acest tainic îndemn, în această chemare sfântă zace înțelesul «legii celei noi». Răsunetul ei să străbată neîncetat în sufletul preoțimei noastre și s'o povățuiască în lucrarea de duhovnicească păstorie, cerută cu nesațiu de duhul vremii în care trăim.

Indrumarea vieții bisericești spre țințele ei firești, dovedește că păstoria Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian a dat un alt ritm și o altă concepție despre menirea clerului nostru. Se simte într'adevăr că, **ctitor de viață nouă** s'a înscăunat la cârma Ortodoxiei românești, întezind râvna preoților în toate laturile de slujire. Cugetele adormite au tresărit, iar mâinile rebegite s'au desmorțit. Trăind în mijlocul credincioșilor, preoții caută să le cunoască păsurile, lipsurile și toate nevoile vieții, străduindu-se, cu cei în drept, să găsească mijloacele potrivite pentru îndreptarea greșelilor, pentru înlăturarea greutăților și ușurarea traiului. Munca lor se statornicește azi pe ogorul dinamismului izvoditor de noi făgașuri de viață, în care Biserica, păstrând neștirbită învățătura și predaniile sale sfinte, își înnoiește neconținut mijloacele de lucru în lume. Într'adevăr, preoții nu cruță nicio osteneală de a da credincioșilor păstoriți sănătoasa îndrumare a muncii, vestind din fața Sfântului Altar cuvintele Apostolului Pavel: **«Cine nu muncește să nu mănânce»** (II Tesal. III, 10). Ei știu că numai omul care-și deschide larg ferestrele sufletului său, pentru a primi suflul de viață nouă, numai acela va fi unealtă de propășire. Insufletind neîncetat năzuințele unei primeniri în viața obștească, preoții se sânguesc

să înlăture din preocupările lor tot ceea ce e străin și vătămător adevăratei lor chemări.

Călăuzită de asemenea gânduri și îndrumări, preoțimea vremurilor noi, de sub cârmuirea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, își împlinește cu pricepere și avânt izbăvitoarea ei misiune în mijlocul credincioșilor. Ea are azi toate armele trebuincioase spre a duce «lupta cea bună» și a-și face slujba «deplin».

III. Aceluiași scop al desăvârșirii preoțimei, prin propriile ei strădanii, sunt hărăzite și conferințele protopopești, a căror întocmire tot din grija luminată a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian au răsărit și a căror spornică lucrare tot sub părinteasca sa îndrumare se desfășoară acum, în fiecare lună, pe întregul cuprins al țării.

Cine a avut prilejul să cunoască la fața locului roadele acestor «atelieri duhovnicești», cum le numește preotul Dumitru Fecioru într'un raport către Sf. Mitropolie a Ungro-Vlahiei, a putut să-și dea seama într'adevăr că ele «sunt o școală vie», în care preoții au puțința să-și cerceteze, să-și îndrepteze și să-și îmbogățească lucrarea lor liturgică misionară și pastorală, fiind ținuți în neconținută legătură cu problemele mari ale credinței și vieții. Firește, aceste conferințe puteau fi izvodite numai de un slujitor «care a trăit și a simțit toate lipsurile, toate scăderile, toate nevoile, toate năzuințele și toate dorurile preoțimei noastre, putea să le dea ființă numai un Patriarh care înainte de a se ridica în scaunul de mare răspundere, a fost preot de sat și de oraș».

Cu hărnicie nestrămutată, cu răbdare și cu jertfe neprecupețite, o preoțime atare pregătită, îndrumată și strunită la lucrarea ei pastorală, este în stare să desfunde izvoarele vieții religioase, să limpezească apa vie a credinței, să adape și să învioreze sufletele obștei dreptcredincioase din scumpa noastră Patrie.

Marele Arhiereu al preoților din această țară, slujitorul slujitorilor și stăpânul inimilor noastre, împarte azi tuturor darul de lumină al binecuvântării, din sufletu-i senin. În vorba sa aleasă se simte svâcnirea unei inimi care arde ca făclia ce strălucește înainte, veghind întru cât mai dreaptă călăuzire drumul nou pe

care este îndrumată preoțimea. Și slujitorii Sfintelor Altare își înmănunchiază azi în chită duhovnicească simțămintele lor de caldă iubire și recunoștință, spre a le înfățișa cu smerenie Înaltului Arhipăstor și Ctitorului de viață nouă. Iar la capătul celor doi ani de vrednică păstorie și de uriașe înfăptuiri, cu toții își îndreaptă gândurile către Dumnezeu, rugându-l să-i dăruiască zile îndelungate, în pace și sănătate, spre folosul Sfintei noastre Biserici și al scumpei noastre Patrii, care ne apără și ne ocrotește cu căldură și dreptate.

Diaconul Gheorghe I. Moisescu.

REGULAMENTUL DE PROCEDURĂ AL INSTANTELOR DISCIPLINARE ȘI DE JUDECATĂ ALE BISERICII ORTO- DOXE ROMÂNE.

Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, publicat în anul 1949, cuprinde în partea II-a, un capitol important, al IV-lea, care se ocupă cu disciplina clerului, enumerând organele disciplinare și de judecată pentru clerici și fixând, principal, forma de organizare și competență a lor.

Iar articolul 168 din Statut stabilește că atât constituirea cât și competența organelor disciplinare și procedura de judecată se vor determina printr'un regulament special, întocmit de Sf. Sinod și aprobat de Inaltul Prezidiu al Marei Adunări Naționale.

Din șirul regulamentelor de punere în aplicare a noului Statut, care s'au întocmit de organele centrale respective — Sf. Sinod și Adunarea Națională Bisericească — cel dintâi care a căpătat forma definitivă, prin sancționarea Inaltului Prezidiu, este «Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române».

Intemeiat pe articolele 145—158 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în baza adreselor Nr. 8237/1949 și 154/1950, ale Administrației Patriarhale, în baza adresei Nr. 1045/1950 a Ministerului Cultelor și sancționat de Inaltul Prezidiu al Marei Adunări Naționale, prin Decretul Nr. 7 din 12 Ianuarie 1950, noul Regulament de procedură a intrat în vigoare pe data publicării în Buletinul Oficial

al Patriarhiei Române: «Biserica Ortodoxă Română» Nr. 1, din ianuarie 1950.

Cu aceeași bucurie, cu care, la împlinirea unui an dela înscăunarea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, publicam «Insemnări asupra noului Statut de organizare», în numărul festiv din «Glasul Bisericii» de pe Mai-Iunie 1949, de data aceasta — cu prilejul împlinirii a doi ani de patriarhat — prezentăm omagiul nostru, Părintelui suprem al Bisericii Ortodoxe Române, prin înfățișarea primului regulament izvorât din noul Statut de organizare — ~~Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată bisericească.~~

In cele ce urmează, vom expune punctele de deosebire dintre vechiul și noul Regulament de procedură, evidențiind însemnătatea, canonicitatea și legalitatea dispozițiilor introduse, din care rezultă superioritatea noului Regulament față de cel anterior.

*

Articolul 1, în care se arată competența Regulamentului, este complectat față de vechiul regulament, cu cuvintele: «**indiferent de ocupațiunile ce îndeplinesc ca preoți și călugări în R. P. R. și în Biserica Ortodoxă Română, în țară și peste hotare**»; prin această cimplectare, noul regulament este în acord cu Codul de procedură penală, care stabilește în articolele 21 și 23 competența instanțelor penale pentru infracțiunile săvârșite în străinătate.

Pentru delictele prevăzute în art. 3: **furtul** ~~camăta~~, bătaia, omorul, conjurația împotriva autorităților legale și condamnarea definitivă de către instanțele judecătorești pentru orice alte crime și delicta, se face precizarea cerută de principiul juridic al independenței acțiunii disciplinare. În adevăr, aceste delicta sunt infracțiuni care se urmăresc și se sancționează în conformitate cu prevederile codului penal și după procedura stabilită în Codul de procedură penală, dar ele constituiesc și infracțiuni disciplinare, sancționate de Sfintele Canoane.

Potrivit doctrinei juridice, însă, niciodată organele disciplinare nu pot ele să stabilească existența delictului prevăzut și sancționat de Codul Penal, și, constatându-l, să deducă aplicarea unor sancțiuni disciplinare, ci numai instanțele corecțio-

nale sunt competente să stabilească existența delictului¹⁾. Cu toate acestea — însă — potrivit aceluiași principiu al independenței acțiunii disciplinare, sancțiunea disciplinară nu se poate confunda cu represiunea penală; și deci organele disciplinare pot să cerceteze și să sancționeze orice abatere disciplinară, prin prisma exclusivă a infracțiunii disciplinare, indiferent dacă faptele cari constituiesc abaterea sau delictul disciplinar, sunt supuse concomitent cercetării și sancționării instanțelor corecționale²⁾. În acest caz, nu poate fi invocată **autoritatea lucrului judecat**, ci chiar dacă un funcționar, trimis în judecata instanțelor penale a fost achitat, el poate fi — totuși — sancționat de către instanța disciplinară respectivă; și — dimpotrivă — chiar dacă un funcționar trimis în judecata instanțelor penale a fost sancționat, el poate fi — totuși — achitat din punct de vedere disciplinar fundamentul juridic al acțiunii disciplinare fiind cu totul deosebit de fundamentul juridic al acțiunii penale.

De aceea, în art. 3 din noul Regulament de procedură, delictele disciplinare menționate și prevăzute la literele: ț, u, v, w, x și y, sunt separate de celelalte, prin aliniatul următor: **«De asemenea, se consideră delikte disciplinare și faptele constatate și pedepsite de către instanțele judecătorești, fapte urmând a fi sancționate și pe cale bisericească, luându-se ca temei procedura și sentințele aplicate»**.

Articolul 3 se încheie — apoi — cu un aliniat nou, în care se prevede modul în care urmează a fi sancționate pe cale bisericească faptele prevăzute de art. 33 din Decretul Nr. 177/1948.

Articolul 4 este completat așa cum se cerea: **«Chiriarhul și instanțele de judecată bisericească aplică persoanelor supuse judecății, după gravitatea cazului, în conformitate cu dispozițiunile canonice și ale prezentului Regulament, următoarele pedepse»**; întrucât sancționarea nu se face numai de Consistorii, ci și de Chiriarhul respectiv.

În aliniatul III din art. 11, pedeapsa ce urmează a se aplica de către Chiriarh clericului vinovat de erezie, pentru prima dată, este oprirea dela săvârșirea celor sfinte și trimitere-

2. Comp. C. Rarincescu, *Contenciosul Administrativ Român*, 1937, p. 325.

1. Comp. J. Vermeulen, *Dreptul disciplinar al funcționarilor publici*, București 1937, p. 21.

rea spre pocăință la catedrala episcopală sau la o mănăstire, pe timp de o lună, până la trei luni, în loc de 15 zile până la 3 luni, cum era în art. 13 din vechiul Regulament.

Pentru cazul când cel vinovat de erezie arată pocăință și este iertat, se prevede în aliniatul IV din același articol transferarea din oficiu, prin cuvintele: **«va fi mutat direct de Chiriarh»**, spre deosebire de impreciziunea aliniatului II al art. 13 din vechiul regulament, care nu arăta vine aplică în acest caz transferarea.

De asemenea, se precizează în aliniatul V din art. 11, că cel ce va persista în erezie, **«va fi deferit Consistoriului Eparhial, spre a fi sancționat, potrivit dispozițiilor canonice și legale»**, spre deosebire de cuprinsul aliniatului III al art. 13 din vechiul regulament, care nu arăta cine îi aplică sancțiunea.

Articolul 14, în aliniatul II precizează că pedeapsa opririi dela cele sfinte și trimiterea spre pocăință la catedrala episcopală sau la o mănăstire, aplicată clericului care se face vinovat pentru a doua oară de inovații în cult și în ritualul bisericesc, va fi **«dela 1—3 luni de zile»**, spre deosebire de articolul 16 din vechiul regulament, care în aliniatul II nu precizează timpul pedepsei.

Tot astfel, în alin. III din același articol, se prevede că, în caz când vinovatul persistă în rătăcire, **«va fi deferit Consistoriului Eparhial spre a fi sancționat, potrivit dispozițiilor canonice și legale»**, spre deosebire de aliniatul III al articolului 16 din vechiul regulament, care nu arată cine aplică pedeapsa.

Articolul 16 sancționează neascultarea de autorități, după gravitatea faptului și după conduita vinovatului, până la darea hotărîrii cu pedeapsa dojenei până la pedeapsa depunerii și caterisirii, spre deosebire de art. 17 din vechiul regulament, care nu prevedea pedeapsa caterisirii pentru aceste cazuri, ci numai depunerea din treaptă.

Articolul 17 prevede că: **«săvârșirea cu dela sine putere a lucrărilor sfinte, de un cleric, oprit de către Chiriarhul respectiv, se va pedepsi cu transferare, până la caterisire»**, spre deosebire de articolul 19 din vechiul regulament, care prevedea numai infracțiunea săvârșită de un cleric **«depus, pe cale legală»** și asupra sancțiunii nu se pronunța, ci se menționa expresiunea: **«se va pedepsi ca atare»**.

Articolul 26, care sancționează pe clericii ce-și părăsesc parohia — fără voia și știrea Episcopului respectiv — este completat în sensul că, postul va fi declarat vacant și se va completa, cu formele legale, după ce mai întâi cel în cauză va fi chemat la post, cu formă scrisă, sub luare de dovadă, sau în caz că nu se știe unde este plecat, după ce va fi expirat un termen de 30 de zile, de la publicarea postului vacant», spre deosebire de cuprinsul vechiului articol 29, care spunea doar că: «postul va fi declarat vacant și se va face numirea nouă», fără a preciza forma legală a declarării postului vacant. De asemenea, în aliniatul II, același articol precizează că: «In acest caz, decizia de destituire se dă direct de către Chiriarh, fără a se mai trimite în judecata Consistoriului».

Cu privire la clericii condamnați de instanțele civile pentru vreo crimă sau pentru delictele de: fals, furt, înșelăciune, abuz de încredere, mărturie mincinoasă, adulter, delapidare de bani publici, mituire și spargere de sigilii, art. 32 din vechiul regulament spunea doar că: «aceasta atrage după sine depunerea din treaptă și pogorîrea în rândul mirenilor, cu îndeplinirea formalităților de judecată bisericească». Articolul 29 din noul regulament — însă — face o importantă precizare în sensul că: «cei în cauză vor fi traduși din oficiu în judecata bisericească, pentru aplicarea sancțiunilor disciplinare, după gravitatea sancțiunii penale, aplicate cu observarea Sfințelor Canoane și a următoarelor norme, întrucât hotărîrea de condamnare nu dispune suspendarea sau pierderea drepturilor civile; dacă condamnarea s'a făcut cu amendă sau închisoare corecțională pe un anumit termen, i se va aplica oprirea de la cele sfinte pe un termen echivalent cu cel al sancțiunii civile sau penale; iar dacă condamnarea s'a făcut cu închisoare corecțională sau temniță grea sau muncă silnică pe un termen mai mare de un an, i se va aplica una din pedepsele prevăzute la art. 4, paragraful B, după gravitatea cazului».

Articolul 30, care tratează despre ocupațiunile incompatibile cu demnitatea clericală, este completat cu un aliniat nou, unde se spune că atunci «când este vorba de funcțiuni civile, clericul în cauză va anunța Chiriarhul, pentru aranjarea situației sale canonice în cler».

Articolul 32 sancționează recidiva pentru lepădarea costu-

mului preoțesc cu oprirea dela slujirea celor sfinte pe timp de o lună, iar în caz de neîndreptare cu depunerea, spre deosebire de art. 35 din vechiul regulament, care prevedea numai pedeapsa opririi dela cele sfinte pe timp de o săptămână.

Articolul 33 majorează sancțiunea — aplicată pentru prima oară — clericului, care prin cuvinte necuviincioase sau fapte arată nerespect față de casa lui Dumnezeu și de obiectele sfinte, la oprirea dela cele sfinte pe 1—15 zile și canon de pocăință, în loc de 1—5 zile canon de pocăință, cum se prevedea în articolul 37 din vechiul regulament.

O completare importantă prezintă articolul 35 din noul regulament, care sancționează delictul uciderii, săvârșit de un cleric. Astfel, în timp ce articolul 38, din vechiul regulament avea redactarea: «omorul săvârșit de un cleric chiar din greșeală» sau «în legitimă apărare» trebuie să întrunească ambele conjuncția «și» dădea loc la interpretarea că omorul «din greșeală» sau «în legitimă apărare» trebuie să întrunească ambele aceste condițiuni ca să fie sancționat cu pedeapsa prevăzută în menționatul articol, noul regulament, în articolul 35, precizează: «chiar din greșeală SAU în legitimă apărare», înlăturând astfel, orice posibilitate de interpretare îndoelnică.

Iar în aliniatul II, același articol repune sancțiunea infracțiunii omorului, pe temeiul canonic, precizând că: «In afară de cazurile prevăzute de acest articol, omorul săvârșit de un cleric se pedepsește cu caterisirea».

Spre deosebire de articolul 39 din vechiul regulament, care sancționa pe clericul care «în biserică, în timpul sfintei slujbe a bătut pe cineva», noul regulament, în art. 36, sancționează delictul de bătaie în orice loc și împrejurare, fără a mai menționa restricția «în biserică și în timpul sfintei slujbe»; iar pedeapsa poate merge — conform canoanelor — până la caterisire.

Articolul 38 deasemenea aduce noi precizări pe baze canonice, sancționând pe preoții și diaconii văduvi ce se recăsătoresc, «potrivit sf. canoane», spre deosebire de vechiul regulament, care, în art. 41, prescria numai pedeapsa opririi pentru totdeauna dela săvârșirea oficiilor religioase.

Aliniatul II din acest articol introduce sancționarea canonică a clericilor «cari divorțează de soțiile lor, în afară de motivul de adulter», pedepsindu-i cu oprirea dela săvârșirea tuturor

serviciilor religioase, până când își refac căminul; iar în cazul când stăruie în despărțire, urmează a fi sancționați cu depunerea din treaptă.

Mai mult, în aliniatul III, se prevede și pentru «soția care s'a dovedit vinovată la despărțirea de preot sau diacon, de învinuiri prevăzute de Sf. Canoane, pedeapsa dela dojană până la afurisenie».

Articolul 39 sancționează pe clericul dovedit în patima beției, pentru prima dată, cu canon la mânăstire pe timp de 3 luni, cu oprirea sau fără oprirea dela săvârșirea celor sfinte și a doua oară se suspendă din post până la pocăință și îndreptare; iar aliniatul II precizează că în aceste cazuri, «pedeapsa se aplică direct de către Episcopul respectiv, în urma constatării faptului, pe bază de anchetă».

Articolul 41 în aliniatul I sancționează cu caterisirea și trecerea în rândul mirenilor nu numai pe clericul care, beat, a săvârșit Sf. Liturghie, ci adaugă și pe cel care a săvârșit-o «după ce a mâncat și a băut sau a fumat». Iar în aliniatul II sancționează nu numai pe clericul care a săvârșit Sf. Liturghie fără să facă Proskomidia, ci și pe cel care «lasă intenționat sau din neglijență Sfintele Taine nepotrivite». De asemenea, același articol, în aliniatul III, sancționează pe liturghisitorii «cari nu se împărtășesc la Sf. Liturghie», cu oprirea dela cele sfinte pe timp de 1—3 luni și cu canonisire, la mânăstire.

O dispozițiune nouă cuprinde articolul 47, care obligă pe clerici «să nu officieze Taina cununiei decât între ortodocși, asistați de nuni ortodocși»; iar cei de alt cult urmează ca — înaintea căsătoriei — să îndeplinească formalitățile de trecere la Ortodoxie.

Preoții cari se vor abate dela aceste norme, vor fi sancționați dela pedeapsa canonicării la mânăstire până la pedeapsa transferării, afară de cazul când Chiriarhul a dat deslegare pentru săvârșirea căsătoriei mixte, în conformitate cu dispozițiunile canonice.

Articolul 48 precizează dispozițiunea din articolul 54 a vechiului regulament, referitoare la aplicarea transferării, în sensul că, parohia ce i se va da celui pedepsit va fi de categoria inferioară celei dela care a fost transferat, iar dacă cel pedepsit

este într'o parohie urbană, va fi transferat într'o parohie rurală, de categorie inferioară.

Vechiul regulment, prin art. 56, acorda Chiriarhului dreptul de a aplica, direct, fără Consistoriu, numai pedeapsa prevăzută la art. 4, paragraful A, lit. a: «sfatul și dojana arhierească», iar noul regulament, în articolul 50, prevede că Chiriarhul, pe baza unei anchete sau a unui raport sau referat al organelor administrative în subordine, are dreptul să aplice direct și fără drept de recurs din partea celui sancționat, următoarele pedepse disciplinare, prevăzute în art. 4:

a) Avertismentul și dojana arhierească; b) pierderea oficiulul de paroh; c) oprirea de a săvârși anumite lucrări sfinte, până la 90 de zile într'un an; d) oprirea totală dela săvârșirea lucrărilor sfinte, până la 30 zile într'un an; e) canonisirea la o sfântă mănăstire sau la catedrală, până la 30 zile într'un an.

Articolul 53 enumără organele de judecată care sunt trei: a) Consistoriul Disciplinar Protopopesesc; b) Consistoriul Eparhial și c) Consistoriul Central Bisericesc, spre deosebire de articolele 59 și 60 din vechiul regulament, care prevedea în plus ca instanță de apel, Consistoriul Mitropolitan, în prezent desființat, potrivit articolului 145 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Spre deosebire de articolele 60, 61, 62 și 63 din vechiul regulament, care prevedeau constituirea judecătoriei protopopești pe lângă fiecare Protoierie și alcătuirea din membri numai preoți, noul regulament, prin articolul 54, stabilește în primul rând că aceste Consistorii Disciplinare Protopopești funcționează pe lângă fiecare Protopopiat județean, iar în al doilea rând, că în componența lor, pe lângă cei trei membri clerici, intră și un cântăreț, care — însă — participă numai când au de judecat procese în care sunt implicați cântăreți și paracliseri.

Ținem să atragem atențiunea, în mod deosebit, asupra cuprinsului articolului 55 din noul regulament, care tratează despre competența Consistoriului Disciplinar Protopopesesc.

Spre deosebire de principiul enunțat în art. 60 din vechiul regulament, că judecătoriile protopopești erau **judecătorii de pace**, în noul regulament, Consistoriile Disciplinare Protopopești au rolul de instanțe prime de judecată, pentru anumite

persoane și pentru anumite abateri, deci au o competență bine definită atât *ratione personae*, cât și *ratione materiae*.

Iar potrivit art. 156 din noul regulament, urmează ca înaintea Consistoriului Disciplinar Protopopesesc să se facă acuza-rea de către Protopopul județului, spre deosebire de judecătoria de pace, care judecau fără procuror, în conformitate cu normele de procedură civilă și penală.

În competența Consistoriului Disciplinar Protopopesesc, potrivit art. 55, intră:

a) Aplanarea și eventual judecarea diferendelor ivite **între personalul bisericesc**, cu privire la **împărțirea ofrandelor și veniturilor epitrahilului**, etc.;

b) Aplanarea și eventual judecarea neînțelegerilor **dintre credincioși și personalul clerical**, în legătură cu **plata pentru serviciile religioase**, sau **refuzul serviciului religios**, cum și **conflictele de ordin personal**, în legătură cu funcțiunea bisericească dintre credincioși și personalul clerical.

În caz de judecare se vor da hotărâri de împăcare, sau se vor aplica pedepsele prevăzute la art. 50, lit. a, b, c; iar pedepsele prevăzute la lit. d și e, adică oprirea totală dela săvârșirea lucrărilor sfinte și canonisirea la mănăstire sau catedrală, vor fi dela 30—90 zile.

De observat că, în cazurile prevăzute la lit. a și b din art. 55, urmează a se judeca și sancționa în primă instanță **întreg personalul bisericesc**, — deci și preoții și diaconii —, spre deosebire de vechiul regulament, în care judecătoria protopopească nu avea căderea să judece pe preoți și diaconi, ci numai pe personalul inferior, cântăreți și paracliseri.

De observat, de asemenea, că pedepsele dela art. 50, lit. a, b și c, când sunt date de Consistoriul Disciplinar Protopopesesc, **rămân definitive după aprobarea sentinței de către Chiriarh**; și numai în caz când se aplică pedepsele dela art. 50, lit. d și e, dela 30—90 zile, părțile au dreptul de recurs la Consistoriul Eparhial, care urmează a judeca în ultimă instanță.

Mai departe, articolul 55 continuă enumerarea competenței Consistoriului Disciplinar Protopopesesc, după cum se stabilește în aliniatul c și d. Astfel, în aliniatul dela litera c, se prevede **«judecarea în primă și ultimă instanță a personalului inferior, — cântăreți și paracliseri — pentru abaterile și delictele disci-**

plinare prevăzute în art. 2 și 3 din regulament, când acestora li se aplică vreuna din pedepsele prevăzute la art. 4, paragraful A, lit. a—f, deci inclusiv transferarea.

Iar în aliniatul dela lit. d, se prevede «**judecarea în primă instanță, cu drept de recurs, la Consistoriul Eparhial a personalului bisericesc inferior**» — cântăreți și paracliseri —, pentru abaterile și delictele disciplinare prevăzute la art. 2 și 3 din regulament, când acestora li se aplică pedepsele prevăzute la art. 4, paragraful B, lit. e: destituirea. În acest caz, dreptul de recurs la Consistoriul Eparhial, cei pedepsiți îl pot exercita în timp de 15 zile dela primirea hotărârii, spre deosebire de vechiul regulament, care acorda atât pentru apel cât și pentru recurs, termenul de 30 zile dela primirea sentinței.

Pentru a ușura sarcina membrilor judecători în Consistoriul Disciplinar Protopopesco, se precizează în art. 58, alin. II, că procedura introducerii acțiunii, a citării părților, a instruirii procesului, a pronunțării și comunicării hotărârilor, ca și a introducerii recursului, va fi aceiași ca la Consistoriul Eparhial. Această dispozițiune nefiind în vechiul regulament, fărea ca judecătorile protopopești să fie cu totul desorientate, atât în ceea ce privește instruirea proceselor, cât și în ceea ce privește pronunțarea hotărârilor și redactarea sentințelor.

Noul regulament de procedură stabilește — apoi — în art. 67 — competența Consistoriului Eparhial, după normele condu-lui de procedură penală, arătând că acest for judecă:

a) **In primă și ultimă instanță:** abaterile și delictele preoților și diaconilor, în cazul când acestora li se aplică vreuna din pedepsele prevăzute la art. 4, paragraful A, lit. a—e, adică erclusiv transferarea, cu observarea ca, pedepsele prevăzute la lit. c, d și e să nu depășească termenul de șase luni;

b) **In primă instanță, cu drept de recurs, la Consistoriul Central:** abaterile și delictele preoților și diaconilor, în cazul când acestora li se aplică vreuna din pedepsele prevăzute la art. 4, paragraful A, lit. c, d și e, pe un timp mai mare de șase luni sau pedeapsa dela paragraful A, lit. f, adică transferarea, cum și pedepsele dela paragraful B, lit. a, b, c și d, adică: degradarea din rangurile bisericești și onorifice, pierderea dreptului de a fi ridicat la un grad ierarhic superior, depunerea și caterisirea.

c) **In ultimă instanță, ca instanță de recurs:** recursurile

personalului bisericesc inferior — cântăreți și paracliseri—când acestora li se aplică de către Consistoriile Protopopești pedeapsa prevăzută la art. 4, paragraful B, lit. e, adică destituirea.

Articolul 68, care tratează despre modul prin care se introduce o acțiune în Consistoriu aduce — de asemenea — o serie de importante precizări, izvorite din necesitatea simțită cu prilejul judecării proceselor sub regimul vechiului regulament și întemeiate pe principiile canonice.

Astfel, aliniatul a, care vorbește despre introducerea acțiunii prin plângeri timbrate, precizează că aceste plângeri trebuiesc să fie făcute de cine are dreptul **«și îndeplinește condițiunile canonice de a reclama un cleric»**, condițiune stabilită de canonul 74 apostolic, care cere ca reclamanții să fie **«oameni vrednici de credință»**, ca și de canonul 6 al sinodului II ecumenic, care spune că **«nu fără cercetare să se apropie reclamanții, nici tuturor a se da voie să aducă reclamații asupra celor ce conduc bisericile, nici — însă — pe toți a-i opri»**; și apoi că **«cei ce sunt sub o învinuire veche, să nu fie primiți la învinuirea Episcopilor sau altor clerici, mai înainte de a se dovedi pe ei inșiși nevinovați de acuzațiunile puse asupra lor»**, etc.; de asemenea despre condițiunile ce trebuie să le îndeplinească reclamanții vorbesc și canoanele: 21 al sinodului IV ecumenic, 8, 137 și 138 ale sinodului din Cartagina, toate îngrădind posibilitatea ca un cleric să fie reclamat de o persoană care nu îndeplinește anumite condițiuni canonice.

Același aliniat adaugă — apoi — **«și prin sesizarea cazurilor de către autoritățile Statului»**, spre deosebire de cuprinsul art. 78 lit. a, din vechiul regulament .

Aliniatul b precizează că rapoartele de inspecțiuni pe baza cărora se poate introduce o acțiune în Consistoriu trebuiesc să fie **«însoțite de procese verbale de constatare»**, spre deosebire de cuprinsul art. 78, lit. b din vechiul regulament, care nu arăta acest lucru.

Aliniatul c precizează — de asemenea — că introducerea acțiunii prin cererea inculpatului, care vrea să se justifice de culpă de care este învinuit, trebuie să se facă **«cu aprobarea Chiriarhului respectiv»**. În sfârșit, articolul 68 este complectat cu un nou aliniat, d, în care se menționează introducerea acțiunii

în Consistoriu «din oficiu, pe baza referatului oricărui consilier administrativ eparhial».

Art. 74. prevede că abaterile socotite grave de Chiriarh atrag suspendarea din serviciu a inculpatului, «**chiar din momentul ordonării anchetei sau al acționării în judecată**», spre deosebire de articolul 84 din vechiul regulament, unde se aplica această măsură numai din momentul acționării în judecată. Și era firesc să se reglementeze acest lucru, întrucât — dat fiind dreptul Chiriarhului de a disciplina clerul subordonat lui — în practică, se simțea necesitatea unei astfel de măsuri, menite să accelereze și efectuarea anchetei și procedura de judecată.

Același articol vine cu o importantă măsură disciplinară în aliniatul II, care nu era în articolul 84 din vechiul regulament, și anume: «**clericii care sunt sancționați de prima instanță cu una din pedepsele prevăzute la art. 4, par. B, lit. b, c, d și e, adică: pierderea pentru totdeauna a dreptului de a fi ridicat la un grad ierarhic superior sau administrativ, depunerea din treaptă, caterisirea sau destituirea, rămân suspendați din serviciu, până la darea unei sentințe definitive**». Cu drept cuvânt, dacă numai pe baza aprecierii preliminare a Chiriarhului asupra unor abateri sau delikte grave, clericul poate fi suspendat până la darea unei sentințe definitive, cu atât mai mult era drept ca și în cazul când — un cleric — deși nu ar fi fost suspendat inițial, la ordonarea anchetei sau la introducerea acțiunii disciplinare în Consistoriu — dacă prima instanță constată infracțiuni de natură așa de gravă, încât îi aplică una din cele patru pedepse menționate în art. 4, par. B, lit. b, c, d și e — el nu mai poate rămâne în exercitarea oficiului său, ci trebuie să i se aplice suspendarea până la darea unei sentințe definitive. Vechiul regulament prevedea în art. 205 menținerea suspendării din serviciu până la darea sentinței definitive, numai în cazuri de caterisire.

Art. 77 introduce posibilitatea de a face ancheta și «**la oficiul protopopesco**», cu aprobarea Chiriarhului, «**afară de cazurile care atrag caterisirea**». Pentru accelerarea procedurii de anchetă, noul regulament precizează în art. 78, alin. II, că «**înmânarea citațiilor se face cu trei zile libere înainte de data anchetei**», spre deosebire de art. 88 din vechiul regulament, care prevedea «**cel puțin 15 zile**», pentru faptul că, în general, în materie penală și disciplinară, atât procedura de anchetă, cât

și cea de judecată, trebuie să se facă în timpul cel mai scurt posibil, pentru restabilirea ordinii și disciplinei. Iar nerespectarea dispozițiilor din art. 78, referitoare la procedura de vestire, atrage nulitatea anchetei (art. 78, alin. IV).

Nedovedirea punctelor din reclamație se pedepsește conform regulamentului, după prevederile art. 82, alin. III, «**chiar prin hotărîrea de achitare a pârâtului**».

Ținând seamă de normele generale de drept, stabilite în art. 228 din Codul de procedură penală, care spune că «instrucția are de scop descoperirea și constatarea probelor și indiciilor pe baza cărora se poate decide dacă este cazul ca inculpatul să fie trimis în judecată», noul regulament de procedură, în art. 83, alin. III, precizează — completând cuprinsul art. 93 din vechiul regulament — că: «**la anchetă se vor audia numai martorii reclamantului, pentru a se constata dacă se face dovada celor reclamate, iar pârâtul își va propune martori în apărare, numai în fața instanței de judecată, dacă pricina va fi deferită spre judecare**».

Jurământul mincinos se pedepsește — după prevederile art. 83, alin IV și art. 85, alin. II, în conformitate cu art. 82 din noul regulament.

Articolul 85, alin. III, menționează că persoanele care, din motive de credință, refuză să depună jurământul pe Sf. Cruce și Evanghelie, «**vor fi audiați ca informatori**». Prin această mențiune, noul regulament este în concordanță cu Codul de procedură penală care în art. 139, 145 și celelalte paralele, vorbește atât de martori, cât și de informatori, pentru administrarea probelor într-o cauză trimisă spre judecare.

Intrebările ce trebuiesc puse martorilor sunt completate în articolul 86 cu cea menționată la lit. g: «**dacă se află în serviciul uneia din părți sau subaltern**», pentru a se evita audierea în calitate de martor a persoanelor din această categorie, cum ar fi de ex.: cântărețul, paracliserul sau omul de serviciu, care deși nu este în serviciul personal al unui preot care se află în proces, dar fi este subaltern și — deci — mărturia lui poate fi interesată.

Art. 95 este completat cu aliniatul nou care precizează că: «**intrebările puse martorilor se administrează mai întâi din partea reclamantului, care i-a propus și numai după aceea din**

partea **părâtului**»; această precizare este făcută în conformitate cu prevederile art. 148 din Codul de procedură penală, care dispune că: **«întrebările sunt puse mai întâi de partea care l-a propus și apoi de partea adversă»**.

Art. 107 precizează că procesul verbal de anchetă trebuie să fie **«semnat de delegat, reclamant și părât»**, spre deosebire de articolul 119 din vechiul regulament, care nu arăta cine trebuie să semneze procesul verbal.

Intrucât prin alin. a din art. 68 s'a prevăzut că trimiterea în judecata Consistoriului se poate face și din oficiu, numai **«pe baza referatului Consilierului administrativ»**, art. 115 precizează că — în acest caz — **«se va trimite în original reclamația sau raportul cu referatul respectiv»**.

Pentru cazurile de lipsuri de formă neprevăzute de regulament, art. 121 menționează că decide Consistoriul, adăugând — însă — spre deosebire de art. 136 din vechiul regulament, că această hotărâre a Consistoriului se ia **«în urma ascultării părților și a organului de acuzare»**, procedându-se **«prin analogie cu dispozițiunile prevăzute în Codul de procedură penală sau alte dispozițiuni legale aplicate la cazurile în speță»**.

Art. 133 este completat cu un nou aliniat care arată — ca și în cazurile de anchetă — că: **«prezența părților înlocuiește îndeplinirea procedurii»**.

Printre persoanele care nu pot fi audiate ca martori, art. 147 adaugă în aliniatul c — pe lângă unchii, nepoții — **«și verii primari în linie colaterală, deci până în gradul IV inclusiv»**, — întrucât vechea redactare a aliniatului 3 din art. 166 din vechiul regulament nefiind precisă, lăsa loc la interpretări.

Sanționarea martorilor cari refuză a se prezenta din rea voință sau rea credință constatată de Consistoriu, se face în conformitate cu art. 82, despre care s'a menționat mai sus, spre deosebire de art. 171 din vechiul regulament, care prevedea în asemenea cazuri amendarea lor, citarea din nou cu mandate de aducere.

Art. 159 sancționează refuzul unui martor de a iscăli depozitia făcută, cu înlăturarea lui din instanță, înțelegându-se prin aceasta — desigur — și anularea depozității.

Art. 162, în aliniatul II, precizează ca și art. 95 — unde este

vorba de anchetă — că: **«întrebările puse martorului se administrează mai întâi din partea celui care l-a propus, apoi de partea adversă și de organul de acuzare»**, în conformitate cu art. 148, alin. III din Codul de procedură penală.

Sanționarea mărturiilor mincinoase sau mituirii de martor se va face — potrivit art. 164 — **în conformitate cu art. 82 din regulament** — spre deosebire de art. 186 din vechiul regulament, care dispunea ca martorul respectiv să fie trimis în judecata penală.

Art. 166 prevede că nu se va putea acorda prelungirea instrucției pentru introducerea de noi martori, decât o singură dată, pentru fiecare parte, **«dela prima prezentare în fața Consistoriului»**, dispozițiune mult mai precisă decât cea din art. 188, alin. III, din vechiul regulament.

Pentru cazul când Consistoriul are de judecat persoane deja condamnate de instanțele civile, art. 169, în partea ultimă din alin. II, adaugă ccă în cazul când justiția civilă nu poate trimite dosarul respectiv, **«cel în cauză va fi obligat să producă copii legalizate de pe actele cerute de Consistoriu»**, spre deosebire de art. 191 din vechiul regulament, care nu preciza acest lucru, ci menționa numaidecât trimiterea dosarului în cauză, ceea ce ar fi îngreuiat acțiunea disciplinară.

Trimiterea sentinței la Chiriarh, spre aprobare sau respingere motivată, după art. 174 din noul regulament, trebuie să se facă **«în termen de cel mult zece zile dela pronunțarea hotărârii»**, spre deosebire de dispozițiunea art. 196 din vechiul regulament, care prevedea 5 zile pentru aceasta; iar hotărârea — după dispozițiunea aceluiași articol, se comunică **«ambelor părți în cel mult 5 zile dela aprobarea ei de către Chiriarh»**, spre deosebire de vechiul regulament, care prevedea să se trimită numai **«părții»** și **«în termen de 10 zile dela aprobare»**.

Dreptul de recurs, după art. 177 ca și art. 181 din noul regulament, se poate exercita **«în termen de 15 zile dela data primirii de către cel în cauză»**, iar nu **«în termen de o lună de zile»**, cum prevedea art. 203 din vechiul regulament. De asemenea, același articol 177 ca și art. 183 arată care dintre pedepse se dau cu drept de recurs și care rămân definitive după prima instanță, spre deosebire de art. 203 și cele paralele din vechiul regulament, care prevedeau că toate sentințele, fără deosebire,

se dau «cu drept de apel», dacă era vorba de Consistoriul Eparhial și «cu drept de recurs» dacă era vorba de Consistoriul Mitropolitan.

Art. 181 — vorbind despre modul introducerii recursului — precizează că «în caz de caterisire, recursul se îndreaptă direct către Sf. inod», spre deosebire de art. 256 și 273 din vechiul regulament, care menționau că numai în caz de caterisire pentru apostasie, erezie și schismă, recursurile se îndreaptă la Sf. Sinod.

Potrivit dispozițiilor din art. 186, acuzarea în fața Consistoriului Disciplinar Protopopesec se susține de către Protoiereul județului, în fața Consistoriului Eparhial de către inspectorul eparhial, iar în fața Consistoriului Central Bisericesc, de către Inspectorul General Bisericesc, din Administrația Patriarhală.

De observat — după cum am arătat — că, întrucât Consistoriul disciplinar Protopopesec nu mai este ca în vechiul regulament, numai o judecatorie de pace, ci este o instanță de judecată, s'a prevăzut ca — în fața acestui for, acuzarea să fie susținută de Protoiereul județului: iar în fața Consistoriului Central Bisericesc acuzarea se susține de către Inspectorul General Bisericesc din Administrația Patriarhală, căruia, pe lângă atribuțiunile generale de control, îi este fixată această atribuțiune, prin art. 37 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Art. 187 prescrie obligațiunea pentru acuzatorul în fața instanțelor de judecată bisericească, de a pune concluziuni scrise în ședință publică; pe lângă rechizitoriul susținut oral. Prin această dispozițiune, este îngrădit în cadrul obiectivității atât dreptul de acuzare, cât și dreptul de apărare al părților, fixându-se în același timp și responsabilitatea acuzatorului, ca organ al legii și autorității, potrivit articolului 186 din regulament.

Capitolul intitulat «Acuzare și apărare» cuprinde o importantă inovațiune în ceea ce privește exercitarea dreptului de apărător înaintea Consistoriilor bisericești. Inovațiunea constă atât în ceea ce privește fixarea numărului de apărători pe lângă fiecare instanță, cât și în ceea ce privește examinarea, notarea

și condițiunile pe care trebuie să le îndeplinească clericii cari vor să exercite această calitate.

Astfel, art. 189 fixează numărul apărătorilor bisericești în chipul următor: pe lângă fiecare Consistoriu Disciplinar Protopopesco, câte cel mult patru apărători; pe lângă fiecare Consistoriu Eparhial Episcopal, câte cinci apărători; pe lângă Consistoriile Eparhiale dela Arhiepiscopii câte 8 apărători, iar la Consistoriul Central Bisericesc 10 apărători.

Candidații la locurile de apărători bisericești trebuie să fie licențiați sau doctori în teologie cu examenul de promovare în categoria I și să aibă cel puțin zece ani de preoție lucrătoare.

Potrivit art. 191 Comisiunile de examinare a apărătorilor bisericești se instituiesc pe lângă Mitropoliile din București, Iași și Sibiu și se compun din: profesorul de drept canonic dela Institutul Teologic Universitar local sau — în lipsă — dela Institutul Teologic Universitar din Capitală, președintele Consistoriului Eparhial din localitate și consilierul administrativ bisericesc al Mitropoliei respective; iar examinarea va fi făcută din Dreptul canonic, legile țării, Statutul de organizare și funcționare al Bisericii Ortodoxe Române și regulamentele bisericești. În locurile prevăzute de apărătorii bisericești, vor fi admiși numai cei cari vor obține calificativul «foarte bine» și «excepțional».

Articolul 192 prevede că fiecare apărător trebuie să fie confirmat prin Decizie Chiriarhală, în care se va menționa Consistoriul în fața căruia are dreptul de apărător, fiind interzis apărătorilor bisericești de a funcționa pe lângă alt Consistoriu decât cel menționat în Decizie.

O altă dispozițiune referitoare la apărătorii bisericești este aceea cuprinsă în art. 194, care prevede că nu pot fi apărători bisericești clericii condamnați de instanțele bisericești sau civile și penale, cei cari stau sub o culpă canonică, cei cari au fost pedepsiți de Chiriarh, cât și cei cari vor fi dovediți că fac intervenții, stăruințe sau presiuni, la autoritățile protopopești, la administrația eparhială sau la organele anchetatoare, în favoarea împricinăților sau celor dați în judecată, dispozițiune care nu era în articolul 222 din vechiul regulament.

Articolul 200 — care enumără cazurile în care se poate face recuzarea unui membru din Consistoriile Bisericești cuprinde, pe lângă cele arătate în art. 229 din vechiul regulament,

un motiv în plus la lit. h, și anume: «**dacă judecătorul a fost apărătorul vreunei părți în fața instanței respective sau în fața unei instanțe inferioare**».

Consistoriul Central Bisericesc care funcționează ca instanță de recurs, pe lângă Administrația Patriarhală, este alcătuit — potrivit art. 150 din Statut și art. 205 din noul Regulament — din cinci membri, preoți, cu examenul de promovare din categoria I, doctori sau licențiați în Teologie, cu cunoștințe canonice și juridice, având o vechime de 15 ani în preotie, spre deosebire de vechiul Consistoriu Central Bisericesc, care era alcătuit din membri delegați câte unul din fiecare Mitropolie.

Termenul pentru introducerea recursului este — după art. 208 — de 15 zile dela primirea hotărârii de cel în cauză, — nerespectarea acestui termen atrăgând după sine pierderea dreptului de recurs și definitivarea sentinței date de Consistoriul Eparhial.

Motivele de recurs — arătate în art. 211 — sunt atât de formă, cât și de fond, spre deosebire de vechiul regulament, care în art. 272 arăta că recursul este numai pentru formă, cerând să se arate: textul de lege, ori principiul de drept violat.

În adevăr, cea mai importantă inovațiune introdusă în noul Regulament de procedură bisericească este **desființarea apelului**, ca mijloc de reformare a hotărârilor date de prima instanță de fond, **rămânând recursul singura cale de atac** împotriva sentințelor date de instanța primă de fond. Dar, ca o consecință a acestei suprimări a apelului și ca o complectare a mijloacelor de stabilirea adevărului, instanța de casare trebuie să cenzureze nu numai forma unui proces, ci să cenzureze judecata în aspectul ei real, deci va trebui să nu se mărginească numai la cercetarea viciilor de formă, ci să procedeze la confruntarea hotărârii cu aspectul real al faptelor, intrând în fondul procesului, astfel încât hotărârea nouă să exprime realitatea.

De aceea, potrivit noilor principii puse în art. 379 din Codul de procedură penală, care stabilește că «**singura cale de atac este recursul**» și noul Regulament de procedură bisericească reglementează funcționarea recursului ca mijloc de reformare a sentințelor date de prima instanță de fond.

Articolul 218, în alin III, precizează că «**hotărârea Consis-**

torului Central Bisericesc se extinde atât asupra formelor de procedură cât și asupra fondului»; iar art. 221 — de asemenea — confirmă aceeași dispozițiune, completând că hotărîrea Consistoriului Central «se ocupă atât de fondul chestiunii, cât și de aplicarea exactă a Sf. Canoane, a Statutului și a regulamentelor bisericești la vina în chestiune», spre deosebire de art. 283 din vechiul regulament, care spunea că hotărîrea Consistoriului Central nu se ocupă de fondul chestiunii, «ci numai de aplicarea exactă a Sf. Canoane, legi și regulamente bisericești, la vina în chestiune».

Drept consecință a principiului nou introdus în Regulamentul de procedură că instanța de recurs are de judecat nu numai forma, ci și fondul procesului, articolul 223 prevede că Consistoriul Central Bisericesc dă următoarele hotărîri: 1. **Decizii de respingerea recursului** și 2. **Decizii de casare a sentinței**, iar acestea din urmă sunt de două feluri: a) cu **trimitere** și b) **fără trimitere**. Această clasificare a hotărîrilor este în analogie cu art. 394 din Codul justiției militare.

Dacă recursul este respins, atunci sentința Consistoriului Eparhial rămâne definitivă și executorie. De observat că — în acest caz — respingerea recursului trebuie să se facă, fără a se mai intra în judecarea fondului procesului, ci apreciindu-se canonicitatea și legalitatea sentinței recurate.

Dacă hotărîrea Consistoriului Eparhial este casată cu **trimitere**, dosarul se trimite la alt Consistoriu Eparhial, spre a **se judeca din nou procesul în fond**, iar hotărîrea acelui Consistoriu Eparhial, care judecă fondul din nou, rămâne definitivă și executorie, după aprobarea ei de către Chiriarhul respectiv.

Această dispozițiune este — după cum se poate vedea — bine venită pentru accelerarea judecății, spre deosebire de dispozițiunea cuprinsă în art. 285 din vechiul regulament, care prevedea că «dacă și acest Consistoriu dă aceeași hotărîre, atunci se va pronunța Consistoriul Central și sentința ce va da va fi definitivă», — trebuind — deci — ca dosarul să se întoarcă din nou la Consistoriul Central spre o soluționare definitivă, lucru care îngreua foarte mult acțiunea disciplinară.

Dacă hotărîrea Consistoriului Eparhial este casată **fără trimitere**, atunci Consistoriul Central Bisericesc **reține dosarul și trece direct la judecarea din nou a fondului**; iar hotărîrea

ce va da, va rămâne definitivă și executorie, după aprobarea ei de către Patriarh.

În ceea ce privește competența în materie de recurs, spre deosebire de vechiul regulament, care prevedea că numai în caz de **caterisire pentru vinile de apostasie, erezie sau schismă**, recursul se îndreaptă la Sf. Sinod, noul Regulament, în art. 212 și 227, potrivit și articolului 152 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, stabilește că în toate cazurile de caterisire, recursul se îndreaptă direct la Sf. Sinod.

În cazurile când se face recurs la Sf. Sinod, cererea celui condamnat se adresează Patriarhului, în calitate de președinte al forului suprem bisericesc.

Odată recursul admis, Sf. Sinod dispune ca dosarul să se judece din nou în fond, de către Consistoriul Central Bisericesc, potrivit art. 233—236, spre deosebire de vechiul regulament, care — în art. 298 sq. — prevedea că în caz de admitere a recursului, dosarul urma să se judece de un alt Consistoriu Mitropolitan.

Sentința dată de Consistoriul Central Bisericesc va fi supusă spre aprobare Patriarhului, după care rămâne definitivă și executorie (art. 233, 237).

Normele și condițiunile de **revizuire** a hotărârilor date de instanțele bisericești de judecată, prevăzute în art. 239—242, sunt în esență aceleași pe care le prevedea și vechiul regulament în art. 304—308, cu următoarele deosebiri:

Revizuirea se face, potrivit art. 240, alin. II, numai la cererea motivată și însoțită de actele respective, și va fi adresată Patriarhului, care va dispune suspendarea provizorie a deciziei de condamnare, dacă încă nu s'a executat și o va trimite Consistoriului Central Bisericesc, spre cercetare; spre deosebire de vechiul regluament, care prevedea că această revizuire se va face și din oficiu sau și după scsizarea organului de acuzare dela Consistoriul Central (art. 305, alin. II).

După verificarea actelor produse de condamnat și după ce acesta va dovedi că partea adversă s'a folosit de martori mincinoși, Consistoriul Central casând sentința de condamnare, trimite pe acuzat înaintea altui Consistoriu Eparhial decât cel care l-a judecat și condamnat, unde chestiunea se va judeca din

nou; spre deosebire de vechiul regulament, care prevedea, în art. 305, alin. III, că rejudecarea avea să se facă de către un al Consistoriu Mitropolitan.

Această dispozițiune se întemeiază pe faptul că, în noul regulament, Consistoriile Mitropolitane sunt desființate.

În privința **prescripțiunii**, noul regulament menține — ca și vechiul regulament — termenele de 3 și 5 ani, cu următoarele completări:

Potrivit art. 243, foarte abaterile prevăzute în art. 2 din Regulament, se prescriu în termen de 3 ani, dela săvârșirea lor, iar delictele prevăzute de art. 3 se prescriu în termen de 5 ani dela săvârșirea **«și consumarea lor, dacă nu sunt delictे continue»**. Acest adaus are scopul de a evita diferite interpretări la care lăsa loc liber, impreciziunea art. 309 din vechiul regulament.

Iar excepția pe care o prevedea vechiul regulament în art. 309, alin. II, pentru vina de erezie, apostasie și schismă, este lărgită în noul regulament, în art. 243, alin. II, astfel: **«Se exceptează dela această regulă»** — adică dela prescripția în termen de 5 ani — **«următoarele delictे grave: apostasia, erezia, schisma, omorul și recăsătorirea preoților și diaconilor»**, adăugându-se deci: omorul și recăsătorirea, care — după vechiul regulament ar fi putut fi socotite ca prescrise în termen de 5 ani, printr'o interpretare strict formală, dar nu pot rămâne nesancționate, după Sf. Canoane.

O deosebire esențială prevede noul regulament, cu privire la **instanțele judecătorești pentru monahi**, față de vechiul regulament, atât din punct de vedere al organizării, cât și din punct de vedere al competenței.

Astfel, în timp ce vechiul regulament prevedea ca foruri de judecată pentru monahi două instanțe: **un sobor de judecată** compus din 3 monahi la fiecare mănăstire sau schit cu obște dela 12 membri în sus (art. 311), și **un juriu central de judecată** pentru stareți și arhimandriți pe lângă fiecare Eparhie (art. 312), noul regulament, în art. 245, prevede pentru fiecare mănăstire **un consiliu de judecată** format din 2—4 membri aleși de sobor și prezidat de stareț; pentru judecarea stareților, starețelor, protosinghelilor și arhimandriților un **Consistoriu Monahal Eparhial** compus din trei arhimandriți sau stareți (art.

246, alin. I); iar pentru judecarea recursurilor împotriva hotărîrilor date de Consistoriul Monahal Eparhial se prevede un **Consistoriu Monahal Central**, compus din 5 membri Arhimandriți, câte unul din fiecare Mitropolie și Arhiepiscopie (art. 246, alin. II).

În competența consiliului de judecată de pe lângă fiecare mănăstire intră abaterile disciplinare prevăzute la art. 2 din Regulamentul de procedură, în competența Consistoriului Monahal Eparhial, delictele disciplinare prevăzute la art. 3 din Regulament, cum și judecarea stareților, starețelor, protosinghelilor și arhimandriților; iar în competența Consistoriului Monahal Central intră judecarea recursurilor împotriva hotărîrilor date de Consistoriul Monahal Eparhial.

Pentru cazurile de caterisire sau excludere din monahism, recursul — potrivit art. 246, alin. III — se îndreaptă către Sf. Sinod, care va proceda ca și cu recursurile clerului de mir, trimițând, în caz de admitere a recursului, spre judecare în fond, hotărîrea recurată, la Consistoriul Central Monahal.

Normele pentru efectuarea anchetelor, instruirea, procedura de judecată, etc., la instanțele de judecată monahală, vor fi cele prevăzute în regulamentul pentru instanțele de judecată ale clerului de mir.

Art. 248 precizează că, în Eparhiile care nu au un număr de monahi care să impună înființarea instanțelor de judecată pentru monahi, aceste instanțe vor funcționa pe lângă Mitropolii.

Art. 250 prevede fixarea anumitor taxe drept cheltuieli de judecată, care se fac venit în bugetul Consistoriului respectiv, pentru acoperirea cheltuielilor. Quantumul acestor taxe se fixează de către serviciul economic al Eparhiei, pentru Consistoriile Protopopești și pentru Consistoriul Eparhial, iar pentru Consistoriul Central, de către Consiliul Național Bisericesc.

În sfârșit, ultimul articol tranzitoriu reglementează normele pentru continuarea și stingerea proceselor începute sub vechiul regulament și aflate în curs de judecată, dispunând ca acestea să continue și să se stingă, conform prevederilor din noul regulament, toate apelurile trecând să se judece în recurs înaintea Consistoriului Central Bisericesc, acesta constituind

încă un mijloc pentru accelerarea judecării și stingerea mai devreme a litigiilor aflate în curs de soluționare.

*

Rezumând cele mai sus expuse asupra dispozițiilor introduse în noul Regulament de procedură a instanțelor disciplinare și de judecată bisericească, ele se pot clasifica după cum urmează:

1. Din punct de vedere al organizării.

a) Constituirea și funcționarea Consistoriilor Disciplinare Protopopești, numai pe lângă Protopopiatele de județ (art. 54).

b) Introducerea unui membru cântăreț în Consistoriul Disciplinar Protopopesesc, care participă atunci când în cauză de judecată este un cântăreț (art. 55).

c) Suprimarea Consistoriului Mitropolitan, ca instanță de apel și — deci — suprimarea apelului, rămânând singura cale de atac împotriva sentinței date, recursul (art. 53).

d) Introducerea unui for de judecată central pentru monahi, Consistoriul Central Monahal (art. 246).

e) Recrutarea membrilor Consistoriului Central Bisericesc prin alegerea lor de către Adunarea Națională Bisericească (art. 205) și îndeplinirea rolului de acuzator în fața acestei instanțe de către Inspectorul General Bisericesc, — din Administrația Patriarhală (art. 186).

f) Fixarea locurilor pentru apărătorii bisericești și a condițiilor speciale de recrutare și examinare pentru ocuparea locurilor (art. 189—192).

2. Din punct de vedere al competenței:

a) Judecarea și sancționarea clericilor de mir și monahilor de peste hotare (art. 1).

b) Precizarea delictelor disciplinare care pot fi pedepsite și de către instanțele judecătorești civile și penale (art. 3, alineatul II).

c) Lărgirea competenței Consistoriului Disciplinar Protopopesesc (art. 55) și introducerea oficiului de acuzator în fața acestei instanțe în persoana Protopopului de județ (art. 186).

d) Judecarea unor infracțiuni în primă și ultimă instanță, prin aplicarea sentințelor definitive și executorii, după aprobarea lor de către Chiriarh (art. 55, 67, 177, 183).

e) Introducerea recursului nu numai pentru vicii de formă,

ci și pentru judecarea din nou a fondului procesului (art. 218).

f) Clasificarea deciziilor date de Consistoriul Central Bisericesc în: 1. decizii de respingere a recursului; 2. decizii de casare a hotărârii: a) cu trimitere și b) fără trimitere (art. 223).

3. Din punct de vedere al modului de sancționare:

a) Aplicarea gradată a sancțiunilor disciplinare pentru clericii condamnați de instanțele civile și penale, traduși în judecata forurilor bisericești (art. 29).

b) Sancționarea clericilor divorțați fără motive canonice de despărțenie; și aplicarea de pedepse și soției vinovate (art. 38).

c) Sancționarea clericului care n'a potrivit Sfintele Taine și care nu se împărtășește când slujește Sf. Liturghie (art. 39).

d) Interzicerea preoților de a primi la oficierea cununiei, ca nași, persoane neortodoxe (art. 47).

e) Lărgirea dreptului de sancționare al Chiriarhului (articolul 50).

f) Suspendarea chiar din momentul ordonării anchetei, în cazuri grave și de lărgirea acestei măsuri de suspendare și pentru cei sancționați de prima instanță, cu pedepsele grave prevăzute la art. 4, par. B, lit. b, c, d și e (art. 74).

4. Din punct de vedere al procedurii:

a) Introducerea acțiunii disciplinare prin sesizarea de către autoritățile Statului și din oficiu (art. 68).

b) Obligația pentru reclamant de a îndeplini condițiunile prescrise de canoane pentru a sta ca reclamant împotriva clericilor (art. 68, lit. a).

c) Inmânarea citațiilor cu 3 zile libere înainte de data fixată pentru anchetă (art. 78).

d) Audierea la anchetă numai a martorilor propuși de reclamant (art. 83).

e) Primirea la audiere a informatorilor (art. 85).

f) interzicerea de a se audia ca martori verii primari (grad IV) (art. 147).

g) Administrarea întrebărilor puse martorilor mai întâi din partea celui care i-a propus și după aceea, din partea adversă (art. 95).

h) Acordarea unui singur termen pentru fiecare parte, dela prima prezentare în fața Consistoriului (art. 166).

i) Obligația pentru acuzator de a pune concluziuni scrise, pe lângă susținerea orală (art. 187).

j) Introducerea unui nou motiv de recuzare pentru un judecător, care a fost apărător într'un proces la instanța inferioară (art. 200).

k) Reducerea termenului de recurs, dela 30 zile, la 15 zile dela data primirii sentinței (art. 55, 177, 181).

l) Adresarea recursului direct la Sf. Sinod, pentru toate cazurile de caterisire (art. 181).

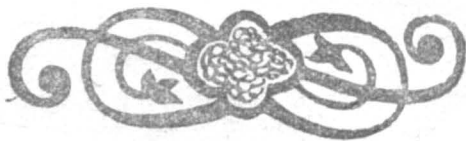
m) Lărgirea termenului de prescripție pentru delictele conținui și suprimarea prescripției pentru omor și recăsătorire (articolul 243).

*

Incheind aceste considerațiuni și prezentări asupra conținutului noului Regulament de procedură a instanțelor disciplinare bisericești, suntem încredințați că omagiul nostru față de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian — autorul lui — va fi desăvârșit, dacă, prin respectarea disciplinei canonice și prin pilda vieții noastre, vom ști să privim acest Regulament, ca pe un dreptar care ne călăuzește pașii, spre a nu fi ispitiți a cădea sub încadrările lui.

Cunoscând — după cuvintele Sf. Apostol Pavel—că «**Legea este pusă pentru călcătorii de lege**» ¹⁾ și că legile «**nu sunt spaimă pentru faptele bune, ci pentru cele rele**» ²⁾, nădăjduim că toți clericii din Biserica Ortodoxă Română vor ști să se supună rânduelilor prescrise în noul Regulament de disciplină «**nu numai de frica pedepsei, ci mai ales din conștiință**» ³⁾.

Preot Dr. Gh. I. Soare

1. Galateni III, 19.

2. Romani XIII, 3.

3. Romani XIII. 5.

INALT PREA SFINȚITUL PATRIARH JUSTINIAN SOL AL PACII.

Evangelhia își deschide paginile istoriei sale cu cuvintele ingerilor din noaptea sfântă și tainică din Vitleemul Iudeii: «**Pe pământ pace și între oameni bună voire**»; iar Domnul nostru Iisus Hristos în seara supremului Său sacrificiu, spune ucenicilor Săi, și prin ei întregii lumi: «**Pacea Mea las vouă, pacea Mea dau vouă**».

La ivirea zorilor creștinismului, o făgăduință, iar la părăsirea pământului de către Domnul nostru, un testament. Și făgăduința și testamentul cuprind același deziderat al oamenilor din toate timpurile și din toate locurile: **Pacea**.

Pace! Idealul mult dorit, după care suspină întreaga făptură cu suspine negrăite! **Pace!** Cuvânt sfânt, pentru care luptă cei mai buni fii ai omenirii! **Pace!** Testament veșnic al Mântuitorului lumii, pe care Ortodoxismul, prin reprezentanții ei, caută să-l înfăptuiască printre oameni.

*

Și se cuvine ca la acest popas de doi ani de păstorire a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian să încreștăm adânc pe răbojul activității Prea Fericirii Sale lupta dusă de Intâiul Stătător al Bisericii Ortodoxe Române pentru înfăptuirea acestui mare ideal al omenirii, acestui mare deziderat al Evangheliei: **Pacea**.

Acum doi ani, când Dumnezeu ni l-a hărăzit conducător al destinelor Bisericii Sale în mijlocul poporului dreptcredincios, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a înscris cu litere de

foc, în cuvântarea rostită în fața Marelui Colegiu Electoral, un punct de glorie al activității sale: «Lupta pentru pace».

«Formarea unui om nou, a unui om conștient de rosturile lui pe pământ, pătruns de nepieritoarele adevăruri ale dreptății și păcii, spune Înalt Prea Sfinția Sa, iată o vastă lucrare, la săvârșirea căreia este chemată să contribuie și Biserica.

Strigătul omenirii după o viață nouă, mai dreaptă și mai bună, în care să fie liberă și stăpână pe munca ei, este strigătul Celui căzut între tâlhari, după samarineanul izbăvitor. Lăsați pradă tuturor rătăcirilor și tuturor suferințelor, omenirea dorește pace, înfrățire și dragoste. Biserica trebuie să răspundă acestei strigări și să fie prezentă acolo unde se dă lupta pentru cucerirea dreptății și libertății, știut fiind că nu poate fi pace, înfrățire și fericire într-o lume cu oameni robiți, exploatați și ținuți în întuneric.

Slujitorilor Bisericii le revine datoria de a îndepărta din sufletele oamenilor toată zgura lăsată de păcatele trecutului și de a-și da viața pentru apărarea păcii și libertății omenești, după pilda dată nouă de Iisus».

Aceste cuvinte fac din Înalt Prea Sfințitul Justinian un sol al păcii, un crainic, care, de pe înălțimile scaunului său plin de răspundere atât în fața lui Dumnezeu cât și în fața credincioșilor săi, vestește și mobilizează toate conștiințele pentru înfăptuirea bunei înțelegeri între oameni, pentru înlăturarea celei mai mari

Dragostea de pace e născută odată cu făptura sa pământească, deoarece este născut din rândurile cele mai sănătoase ale poporului dreptcredincios: muncitorul dela brazdă, muncitorul acela care și-a jertfit cel mai mult sânge pentru războaiele altora, pentru războaie care nu erau ale lui și nici nu erau în interesul lui.

De asta, încă de acum cincisprezece ani, când fascismul cotropitor și imperialist punea la cale un nou măcel al omenirii, când bogătașii lumii doreau noi cuceriri pentru acapărarea de noi piețe economice de desfacere, când profitorii de totdeauna doreau să-și mărească veniturile și bogățiile cu sângele celor ce nu aveau altă bogăție decât viața, alt mijloc de câștig decât brațele și altă bucurie decât copilașii lor dragi, atunci, Patriarhul nostru de astăzi, preotul de ieri, s'a alăturat acțiunii pentru

pace, fiind solul Bisericii Ortodoxe Române în Comitetul Internațional al Păcii.

În sufletul mare al Înalt Prea Sfinției Sale trăiau pe atunci și trăesc și astăzi, când un nou război bate la poarta istoriei lumii, strigătele disperate ale părinților străpunși de gloanțe, plângându-și soția, copiii, părinții, frații și surorile, trăesc durerile sfâșietoare ale mamelor care-și văd feciorii uciși pe câmpurile de luptă, trăește strigătul nepotolit al copiilor și al soțiilor rămase fără sprijin și fără ajutor. În dragostea sa pentru om, Înalt Prea Sfințitul Justinian vede cu ochii înlăcrămați hecatombe de trupuri sfărțecate de copii, de femei și de bătrâni, făcute una cu pământul în urma groaznicelor bombardamente, care prefac pământul în iad, vede șirurile de oameni schilozi, fără mâini, fără picioare, fără ochi, cruțați de război spre a fi o veșnică mustrare pentru cei ce au putut opri măcelul și n'au făcut-o și un permanent blestem pentru cei ce au deslănțuit războiul. Sângele celor morți din dorința altora de stăpânire, care strigă la cer ca și sângele lui Avel, lacrimile orfanilor, văduvelor, durerile părinților lipsiți de dragii lor copii, toate acestea trăesc în sufletul, în inima Patriarhului nostru.

Datorită acestor nobile sentimente, sentimente profund creștine și profund umane, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a înscris din prima clipă a urcării sale pe scaunul Patriarhal în programul de activitate al Înalt Prea Sfinției Sale: **lupta pentru pace.**

*

Și Patriarhul nostru, pe care astăzi îl sărbătorim la doi ani de la urcarea pe Scaunul Patriarhal, și-a ținut făgăduința, și-a respectat legământul.

Care dintre actele Sale patriarhale nu vorbesc de mobilizarea clerului și a dreptcredincioșilor săi pentru lupta pentru pace? Care dintre pastoralele Sale nu sunt străbătute de cuvinte de foc, în care să nu fie zugrăvite în culori vii grozăviile și ororile războiului și în care să nu facă apel pentru pogorîrea păcii pe pământ? Care acțiune a Prea Fericirii Sale nu poartă pecetea păcii? La Moscova ca și la București, la Cluj ca și la Arad, la Sibiu ca și la Iași, în bisericile din țară, în mijlocul credincioșilor săi, pe care i-a cercetat de nenumărate ori în răstimpul celor doi ani de activitate patriarhală, ca și în mijlocul șefilor celor-

lalte confesiuni creștine din țară, glasul său s'a înălțat cu putere și autoritate pentru pace și prin glasul său a vorbit Domnul nostru Iisus Hristos, Domnul păcii.

Pretutindeni și în orice timp, cuvântul Prea Fericirii Sale a fost dreapta care a binecuvântat orice acțiune pentru pace, inima Prea Fericirii Sale a bătut puternic și în același ritm cu cei cari luptă pentru pace, ochii Prea Fericirii Sale s'au umplut de lacrimi de bucurie când au văzut că oamenii din toate părțile lumii se scoală ca un singur om și strigă cu putere de tunet, spre a desfunda urcehile celor surzi și spre a sfărâma inimile cele împietrite: «Vrem pace! Vrem pace! Vrem interzicerea bombelor atomice, distrugătoare de vieți omenești și distrugătoare de cultură și civilizație!».

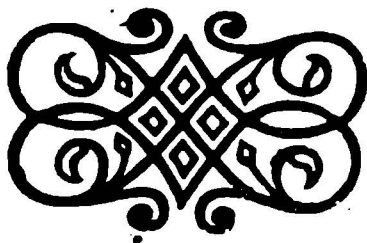

Pe drept cuvânt se poate spune deci că Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian nu este numai un sol al păcii, ci un înfăptuitor al păcii.

De aceea își bine merită fericirea Domnului, adresată astăzi de poporul român, cu glas smerit, Inalt Prea Sfinției Sale, la popasul celor doi ani de activitate pastorală:

«Feriți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema».

Pr. D. Fecioru

I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN ȘI NOILE ORIENTĂRI ALE VIETII MONAHALE

Una din preocupările principale ale I. P. S. patriarh Justinian este organizarea monahismului. Concepția I. P. S. Sale despre un monahism nou și luminat, care să îmbine viața duhovnicească cu cea socială și culturală, reesă cu prisosință din toate operele scrise și din cuvântările rostite ocazional în vizitele canonice făcute la mănăstiri, mai ales la acelea, unde funcționează seminariile monahale. A pune în evidență concepția I. P. S. Sale despre monahism este prea puțin. Prea puțin, deoarece foarte multe personalități și-au făcut cunoscut ideologia unui monahism nou, dar a rămas aici. Ideile s'a înecat în alte preocupări mai puțin însemnate și concepțiile s'au stins fără să lumineze o cale de urmat pentru monahi.

Ideile și concepția I. P. S. Patriarh Justinian despre monahism nu se înecă în alte preocupări mici și nici nu se sting. Datorită unei puteri dinamice de care este stăpânit, concepția Sa despre această viață monahală se traduce irevocabil în faptă. Clerul monahal se încadrează în viața de obște, unde se va ruga, va munci, va învăța carte și va trăi în ordine și disciplină. Își va câștiga existența prin muncă productivă, contribuind astfel și la dezvoltarea economică a R. P. R. Și Guvernul vrea — spune I. P. S. Patriarh —, ca mănăstirile să prospere. Mănăstirile vor fi pe viitor nu numai focare de viață spirituală, ci și centre de intensă muncă productivă. În mănăstiri vor lua ființă ateliere, care vor da puțința sa rugăciunea să fie îmbinată cu munca în spiritul vechei noastre organizări monastice ¹⁾.

1). *Glasul Bisericii* 1949, anul III, Nr. 1-2, *Cuvântul I. P. S. Patriarh Justinian către colectivul de muncă al Protoieriei III Prhova*, p. 125.

Precum se vede, toate acestea se vor realiza în viața de obște. Orice alt sistem de viață monahală trebuie să dispară. Desigur că monahii sunt obișnuiți a trăi o viață particulară. Și mai sunt obicinuiți să creadă, că acest sistem e calea cea mai bună de urmat.

Niciun document istoric însă nu este necesar să aduc, pentru a afirma cu toată tăria, că viața monahală în epoca ei de glorie, a dus trai de obște. Traiul de obște a ridicat monahismul pe piscurile cele mai înalte ale desăvârșirii creștine. Traiul de obște a făcut din colectivitatea monahală un singur suflet și un singur gând. Un colectiv de oameni, care caută pe Hristos — prin iubirea de aproapele până la sacrificiu. Chiar cei mai izolați dintre monahi — asceții — nu erau decât exponenții cei mai cu vază ai colectivității, de care rămăneau dependenți. Experiența lor duhovnicească se adăoga la tezaurul obștei, devenind un bun al întregului colectiv monahal. Obștea monahală nu cunoaște libertate și independență individuală, ci numai libertate și independență colectivă. Numai aceasta a fost mântuitoare de suflet. Numai colectivitatea monahală a creat în istorie, inimi încăzite de duhul jertfelniciei. Obștea este terenul în care crește, se desvoltă cu deplin rod idealul monahal; iubirea de Dumnezeu și de oameni. Obștea este mijlocul prin care se perfecționează principiile monahale: ascultarea, curăția morală și lepădarea de sine .

Colectivitatea monahală se concepe nu ca un mijloc în slujba intereselor personale, ci ca un mijloc în slujba intereselor obștești. În vechile colectivități călugărești nu existau puteri duhovnicești răslețite și nici măcar cămări cu materiale separate, — ci o singură putere duhovnicească și o singură preocupare economică, care îngrijește corpul, ca să progreseze spiritul și în urmă a obliga pe aceste două existențe, să colaboreze într'o simbioză fericită, pentru a se ridica integral la treapta desăvârșirii creștine. Obștea deține experiența încercării de îndumnezeire a monahului. Monahii, ca membrii identificați cu obștea, trec prin ea, pentru a se desăvârși și a lăsa experiența personală, ca un bun, ce se cristalizează în tezaurul duhovnicesc al colectivității. Obștea nu distruge personalitatea, din contră, îi dă posibilități creatoare pe calea desăvârșirii creștine. E drept că, actul mântuirii nu este colectiv, ci este o sânguință a fiecă-

rei persoane în parte, dar se câștigă în colectivitate. Deci, în viața de obște și în realitățile ei, se pot lucra virtuțile. Iubește pe Dumnezeu, dar și pe aproapele. Concepția ortodoxă despre mântuire este cea obștească, nu cea individuală. Te mântuești, ajutând și pe alții să se mântuiască. Izolarea monahului nu este determinată de egoism, ci în scop de verificare și întărire a forțelor spirituale, ca în urmă, să poată ajuta și pe cei din lume, să se desăvârșească. Urmarea lui Hristis se concretizează prin dragostea de aproapele, iar dragostea de aproapele determină pe om să considere pe toți oamenii frați.

Viața de obște este terenul în care monahul își verifică și își întărește puterile duhovnicești și tot aci începe să iubească pe ceilalți membri din obște, ca pe adevărații săi frați, iubire ce se resfrânge apoi sub diferite forme și asupra omenirii întregi ²⁾).

Toți magiștrii monahismului au elogiat viața de obște și au pus în umbră sau chiar au combătut viața singuratică sau așa zisa viață particulară a monahului. Și, cu drept cuvânt, fiindcă viața singuratică, adică viața de sine, idioritmică, duce la individualism, care este liberalism în sens moral. Deviza individualismului este: «J'ai voulu vivre ma vie» ³⁾. Individualismul este lipsit de condițiunea ascultării, prin faptul că, n'o poate suporta. Isvorul individualismului nu este în colectivitate, în obște, ci în afară de ea. Individualismul caracterizează pe omul capriciilor, pe omul poftelor și al cărnii, și nu pe noua creatură a Sf. Apostol Pavel, care prin iubire își însușește condițiunea ascultării și își câștigă independența de bunurile materiale și dependența de bunurile spirituale, principiul independenței în ordinea morală ⁴⁾. Așa ne putem explica noi covârșitorul rol jucat în istoria monahismului de congregațiunile Pahomiene, de centrele obștești de la Sf. Sava, dela Sinai, dela Studion, dela Athos, și apoi de obștea lui Paisie Velicicovski dela Neamț. Toate obștiile monahale și-au justificat existența și necesitatea atât din punct de vedere social, cât și strict duhovnicesc.

Abaterile dela regula obștei erau sancționate cu eliminarea din această colectivitate. De altfel, ruperea de obște este auto-

2). Vezi Pr. Dr. Gh. Soare, *Biserica și asistența socială*, Buc. 1948, pp. 93—99 (Cap. VIII, *Mândstirile ca instituții de caritate*).

3). *Dictionnaire Apologetique de la foi catholique*, A. D'Alès, p. 716.

4). Charles Baudouin *Découverte de la Personne*, Paris, 1940, p. 88.

excluderea. Sf. Ioan Scărarul, părintele urcuşului, care este vârful obştei, compusă din 1000 monahi din Sinai, afirmă în cuvântul său către păstor, — către egumeni: «Mai bine este a goni pe cineva din mănăstire, decât să-l laşi să facă voia lui» ⁵⁾.

Mulţi ca număr şi incomparabili ca virtute, monahii au însemnat o purificare a vieţii timpului, au constituit un îndreptar, din punct de vedere social şi moral, fiind în acelaşi timp o gardă devotată Ortodoxiei. Obştiile monahale în adevăr au fost forţa creştină a secolelor în care au înflorit ⁶⁾.

Monahismul a fost mare numai în organizaţii obşteşti şi colaborând în colectivităţi. Urmând perfecţiunea, s'au aureolat de sfinţenie. Însă sfinţenia nu este lipsa păcatului numai, ci şi prezenţa imediată a faptelor bune pozitive. «În adevăr — zice istoricul Teodoret — pe aceşti oameni cărora nu le-a rămas necunoscută nicio virtute, li s'au dat de sus atâtea haruri, cine să nu-i admire, sau mai degrabă cine îi poate admira cât trebuie? Inocenţă, blândeţe, tărie şi linişte sufletească, filantropie, amabilitate, bunătate (Sozomen I, 13), cumpătate, înţelepciune, bunăcuviinţă, se găsesc la toţi aceşti prea venerabili părinţi ⁷⁾.

Acest tip de oameni, căliţi în viaţa de obşte în care nicio virtute nu le-a rămas necunoscută, a oferit creştinismului cele mai mari personalităţi. Scaunele episcopale la care au fost chemaţi, nu le-a ridicat prestigiul, din contră, prin virtutea lor, au cinstit scaunele episcopale, căci nu rangul cinsteste virtutea, ci virtutea, rangul. În genere, monahii s'au găsit la cârma Bisericii şi au avut în mână destinele creştinismului. Toată opera de seamă în creştinism e opera lor; Patrologia, în cea mai mare parte e creaţia monahilor, sinoade şi canoane, opera lor; dogme, cult, imnologie, disciplină, artă, filosofie, au fost create sau conduse de monahi ⁸⁾.

Obştiile monahale au fost centrele în care, cu mici excepţii, s'au realizat principiile: 1) iubirea, pe motiv că toţi oamenii sunt fraţi; 2) dreptatea socială, egalitatea dintre membrii aceleiaşi colectivităţi. Din cauza aceasta, entuziasmul monahal a

5). Sf. Ioan Scărarul, *Scara*, cap. 14, p. 204.

6). T. Popescu, *Divin şi uman la vechii istorici bisericeşti*, Bucureşti 1924, pp. 100-101.

7). T. Popescu, *op. cit.*, p. 100.

8). *Idem*, p. 101.

fost mare; el a cuprins masse de oameni atât dela orașe cât și dela sate. «După informațiile istoricilor Sozomen și Teodoret, erau obștii care aveau până la 5.000 și chiar 10.000 monahi sub un superior, care din produsul muncii lor hrăneau un infinit număr de săraci»⁹⁾. S'a creat în istorie un anumit tip de om «monah», care s'a caracterizat ca om al tuturor virtuților, «Sfântul prin excelență». Ca atare s'a bucurat de stimă, respectul și încrederea tuturor oamenilor din viața laică.

Obștiile mănăstirești însă, de-a-lungul secolelor, nu s'au ținut de principiile inițiale. Multe au început să oscileze către slăbirea vieții colective prin tendința tot mai accentuată de separare și izolare de colectivitate. Cauzele acestei tendințe sunt multe. Notăm câteva din ele: 1) Lipsa tot mai mare a culturii în colectiv a monahilor; 2) Pătrunderea în colectivitățile monahale a elementelor cu apucături rele și fără duh de pietate; 3) Influența concepției burghezo-capitaliste asupra monahilor; 4) Slăbirea vieții duhovnicești, etc. Ca o consecință a acestor cauze, a apărut pe trupul monahismului, viața idioritmă sau viața de sine, cu toate defectele ei; dezorganizarea rugăciunii, dezorganizarea muncii, lipsa de producție, lenevia, cerșetoria pe deoparte, erploatarea și tendința de îmbogățire, acumularea de avere particulară, pe de altă parte. Toate acestea au dus la micșorarea numerică a monahilor din mănăstiri și lipsa unui entuziasm al masselor pentru această viață.

Sub ochii noștri, vremurile se schimbă, omenirea se prefăce. O lume veche apune și o lume nouă se naște. Lumea exploataților, a jefuitorilor, a capitaliștilor, a leneșilor, a mâncătorilor și băutorilor din drepturile și sudoarea altora, sunt spre sfârșit. Lumea nouă, cu principii de dreptate, de pace și înfrățire între popoare, de distribuire a bunurilor pe baza muncii și noilor forme sociale, de luminare a minții prin școli numeroase și adaptate la necesitatea vremii, merge în pași grăbiți către culme.

Mănăstirile și monahii trebuie să înțeleagă sensul vremii și al noilor forme sociale ce se restaurează în lume. Biserica Ortodoxă s'a integrat în spiritul nou al vremii, luptând deopotrivă alături de marea masă a poporului muncitor dela orașe și sate,

9). Fr. de Champagny, *La Charité chrétienne dans les premières siècles de l'Eglise*, Paris 1854, p. 112, citat de Pr. Dr. Gh. Soare, *op. cit.* p. 35.

pentru făurirea unei lumi mai bune. a unei lumi mai drepte, care să prospere fără războaie și vărsări de sânge, ce nimicesc popoarele și progresul.

Monahii trebuie să se organizeze în munca colectivă, în munca productivă, care să le asigure existența pe deoparte și să contribuie la dezvoltarea economică a R. P. R. pe de altă parte. Mănăstirile din R. P. R. n'au putut să organizeze această muncă, deoarece în majoritatea lor duc viața idioritmă, viața de sine, adică, câte persoane atâtea gospodării și concepții asupra felului în care trebuie să se ducă viața călugărească. Această viață de sine din mănăstiri, stingherește atât programul vieții duhovnicești, buna rânduială, disciplina, cât și propășirea obștească.

Toate acestea fiind luate în considerație, Sinodul Permanent a dat următoarea dispoziție cu Nr. 4639/1949: «Pe temeiul Sfintelor Canoane, noul Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, prin art. 83, statornicește că monahii trebuie să ducă viață de obște, iar acolo unde ea lipsește, conducătorii mănăstirilor să o introducă. Intrucât în majoritatea mănăstirilor noastre, monahii și monahiile duc viață de sine fapt care dăunează dezvoltării duhovnicești și gospodărești a acestor așezăminte bisericești, Sinodul Permanent, în ședința sa dela 21 Iulie 1949, luând în discuție această problemă, a hotărât să se treacă de îndată la aplicarea art. 83 din Statut».

Această hotărâre a Sinodului Permanent pentru introduce viața de obște în mănăstiri este și un deziderat al formelor sociale actuale, în care proprietatea individuală dispare și apare proprietatea colectivă, munca în colectiv, producția colectivă, distribuirea fiecăruia după munca lui, vizând pe viitor principiul: fiecăruia după nevoile sale. Monahismul nu este străin de această formă de viață. În forma chinovială, monahismul a practicat viața în comun, munca în colectiv, dând fiecăruia după trebuințele sale, așa precum prevede principiul de recompensă a muncii actuale. Și numai datorită unei influențe străine și dușmănoase colectivității, monahismul, în parte, a deviat dela înaltul său rol de muncă constructivă și de exemplu pentru popor. În conformitate deci cu ordinul Sinodului Permanent, monahismul se reasează în vechile sale rosturi. Când preocupările tuturor sunt: socialul, colectivul, poporul muncitor, monahismul devine din nou focar de cultură, atelier de muncă, model de viață colectivă în obște.

Introducerea vieții de obște aduce după sine reorganizarea vieții monahice cu principiile următoare: **rugăciune, muncă, știință de carte și disciplină**. I. P. S. Patriarh Justinian, care a dat un nou curs clerului de mir prin refacerea cadrelor de slujitori ai Bisericii prin îndrumarea lor spre apostolatul social, reorganizând învățământul universitar teologic și prin cursurile de îndrumare misionară, adaptându-le noilor îndatoriri pastorale, sociale, misionare ale preoției, vrea cu tot dinadinsul să reînnoiască și monahismul care lăncezea de multă vreme.

Această reînnoire nu aduce ideologii străine vieții monahale, I. P. S. Patriarh spune: «Când vorbesc de o viață nouă, ca să nu se turbure nimenea și să gândească la cine știe ce lucruri străine, vom face unele precizări: cred că fiecare cunoaște moneda de mare preț azi, care întreține viața popoarelor și a neamurilor. Aceasta este munca. De aceea, munca va fi organizată în toate mănăstirile noastre. Toată lumea va fi încadrată în mănăstirile noastre pentru muncă; ea n'a fost niciodată despărțită de rugăciune și a fost o îndeletnicire permanentă într'un fel sau altul, a călugărilor.

Deci organizarea cea nouă este încadrarea mănăstirilor în muncă, potrivit spiritului nou ce domnește în sufletul poporului nostru, care ar fi sortit pieirii, dacă nu lucrează, după principiul exprimat de Sf. Apostol Pavel: «Cine nu lucrează să nu mănânce».

În mănăstirile noastre, după rânduiala Sf. Sinod, nu va mai intra nimeni în monahism, dacă nu cunoaște o meserie, dacă nu are școală de calificare și dovadă că știe o meserie. Pe viitor, toți viețuitorii unei mănăstiri vor fi datori să se încadreze pe grupe într'un atelier, unde să lucreze ca să producă. Așa dar, nu venim cu nimic nou, decât aplicăm principiul Sf. Apostol Pavel, încadrându-ne în duhul cel nou de azi, când toți suntem datori să ne afirmăm prezența în câmpul muncii. Urmează deci că orice călugăr, tânăr sau bătrân, va fi pus la muncă, bineînțeles fiecare după puterile lui, spre a-și putea agonisi traiul de toate zilele ¹⁰⁾.

Deci noua organizare a monahismului este întoarcerea la

10). *Glasul Bisericii*, an. VII, Nr. 3, Martie 1949, București, pag. 43, *Cuvântarea I. P. S. Patriarh Justinian la deschiderea Seminarului Monahal dela Neamtu*.

regula de aur, care a fost steaua conducătoare a obștiilor mănăstirești de odinioară, principiul rugăciunii și principiul muncii: «Ora et labora».

Rugăciunea și munca în colectiv însă, nu pot fi organizate și nici realizate cu roade suficiente sub aspect duhovnicesc și economic, decât prin știință de carte — luminarea minții — și disciplină. Un monah cu mintea neluminată de învățătură, nu știe a se ruga, nici a munci în mod avantajos pentru binele colectivității în care își duce viața. Un monah care stă în bezna neștiinței de carte, nu știe și puterile sufletești nu-l ajută a se încadra în disciplina monahală, care este atât de necesară și imperioasă obștiilor monahale actuale. Un monah lipsit de învățătură nu-și poate îndeplini și datoriile către Patria sa, ca cetățean al ei, nu se poate orienta și pricepe înnoirile sociale ce pătrund tot mai mult între masele truditoare de țărani și muncitori. Incultura și neștiința de carte, care țineau în beznă mii de oameni ai muncii, sunt isgonite, Puterea populară a pus capăt acestei situații, deschizând tuturor oamenilor muncii accesul către carte și lumină. Analfabetismul este alungat. Monahii trebuie să meargă în pas cu vremea, nu numai sub raportul rugăciunii și al muncii, ci și sub cel al științei de carte și al disciplinei, care toate formează la un loc pe omul cel nou, pe monahul cel nou, ce va avea putința să reverse asupra mănăstirilor noastre un duh nou de înnoire și un puternic suflu dinamic de creșterea vieții spirituale și de înflorire a scumpei noastre Patrii.

I. P. S. Patriarh Justinian încadrează viața monahală nu numai în rugă și muncă, ci și în cultură și disciplină, aceste două aripi ale monahului din viața de obște: «Mănăstirile noastre — spune I. P. S. Sa — rămăseseră la sistemul de organizare de acum 50—100 sau chiar 200 de ani. În afară de sumarele cunoștințe religioase, pe care viețuitorii le aveau dinainte sau le căpătau după intrarea în viața monahală, în afară de slujbele din biserică pe care le săvârșeau, aceștia nu puteau să-și însușească cunoștințe noi și mai multe. Este ușor de înțeles deci că mănăstirile nu mai puteau rămâne în această situație, mai ales acum, când pretutindeni se urmărește ridicarea nivelului cultural al fiilor acestei țări. Pentru mănăstiri au fost create trei seminarii în care să ia ființă adevărate pepiniere de viitori îndrumători ai vieții mănăstirești. Zicem îndrumători, fiindcă nu

toți călugării sau călugărițele vor trebui să treacă prin aceste seminarii. În mănăstiri trebuie să ia ființă și să funcționeze școli monahale și ateliere.

Conform Statutului, nimeni nu poate fi tuns în monahism înainte de absolvirea școalei din mănăstire, și de a fi deprins un meșteșug în atelierul de produse industriale din mănăstirea respectivă. În prezent noi încă nu avem personal suficient pentru aceste școli. Strădaniile noastre cel puțin pentru câțiva ani, vor fi dintre cele mai grele. Totuși, nădăjduim că încă în toamna aceasta să dăm ființă, în mănăstirile mai importante, școalelor monahale și atelierelor de produse industriale» ¹¹⁾.

În privința disciplinei, I. P. S. Sa adresează elevilor monahi și monahiilor din mănăstirea Neamțu, următoarele: «Fiți ascultători și vă încadrați în ordine și disciplină, fiindcă eu sunt pentru ordine, disciplină și rânduială, față de care nu îngădui nicio abatere. Pentru cel muncitor și supus, merg până acolo încât îl socotesc ca un frate. Dar pentru cel ce-mi stă în cale prin lene neascultare, eu știu să-l înlătur cu sabia autorității» ¹²⁾.

Toate elementele ce înalță și îndrumază viața monahală în cadrul traiului obștesc au fost frământate, prelucrate, formulate de I. P. S. Sa și înscrise apoi în textul noului Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române. În prezent ele devin realizări vii, în mănăstiri. Rugăciunea, munca productivă, învățătura de carte și disciplina, îndeplinite împreună în permanență numai în viața de obște, sunt ideile ce reies din cuvântările I. P. S. Patriarh, idei ce alcătuiesc concepția sa despre un monahism nou. În adevăr, prin introducerea stilului chinovial de viață în rândurile cinului monahal, a stilului comunitar, a stilului colectiv și prin înlăturarea stilului idioritmnic, individualist, dispăre o racilă a vieții monastice și se deschid uriașe posibilități de muncă productivă, de muncă creatoare, atât pe teren social cât și duhovnicesc, pentru reabilitarea monahismului» ¹³⁾.

11). *Glasul Bisericii*, an. VIII, Nr. 7-8, Iulie-August 1949, Buc., p. 43, *Cuvântarea I. P. S. Patriarh Justinian, la închiderea Seminarului Monahal dela Plumbuita*.

12). *Glasul Bisericii* anul VIII Nr. 5-6, Mai-Iunie 1949 București, p. 47.

13). Liviu Stan, *Program și Însfătuiri*, *Glasul Bisericii*, an. VIII, nr. 5-6, Mai-Iunie 1949, Buc., p. 41.

Între elementul rugăciune și între elementul muncă, există o legătură de nedespărțit, precum există între credință și faptă ¹⁴⁾. Și precum acestea din urmă, dacă nu sunt realizate într'o simbioză perfectă, se periclitează mântuirea, tot astfel și cele dintâi, dacă nu sunt practicate împreună, duc pe monah la pieire. Practicarea lor este inseparabilă în viața monahului și necesară atât pentru suflet cât și pentru trup, care trebuie să crească și să se desăvârșească. Nu există îndeletnicire duhovnicească fără muncă manuală. «Doi frați s'au dus să se facă monahi. Cel mai mic, — Ioan —, voia să se roage lui Dumnezeu, nimic lucrând. Deci, desbrăcându-și haina, a plecat în singurătate adâncă. Și după ce a stat în rugăciune multă vreme, s'a întors către fratele său și a bătut în ușă, zicând cu lacrimi: «Eu sunt fratele tău». Și i-a răspuns lui: «Ioan s'a învins pe sine cu totul, el s'a făcut înger și nu mai este între oameni». Iar Ioan se ruga zicând: «Eu sunt, deschide». Și nu i-a deschis lui, ci l-a lăsat până dimineată să se trudească. Iar mai pe urmă deschizându-i, i-a zis: «om ești și trebuință ai să muncești, ca să te hrănești și să duci lupta pentru mântuire, după socoteală, până la capăt». Și a făcut Ioan metanii, zicând: «iartă-mă, și a început să muncească» ¹⁵⁾.

Ca să te rogi lui Dumnezeu, trebuie să te hrănești cu pâine și ca să câștigi pâinea necesară existenței, trebuie să muncești. Iată deci munca o condițiune esențială a mântuirii și un izvor de sănătate fizică și morală. Rugăciunea conduce pe monah la muncă și munca la rugăciune, iar ambele către fericire și mântuire. Greu să deosebești care din ele dețin rangul întâi, adică, dacă lucrează mereu cu mâinile ca să se adâncească mai bine în rugăciune sau dacă prin aceasta continuă să facă progrese atât de mari în pietate ¹⁶⁾.

Nu există virtute fără muncă, fiindcă munca este progresare în calea virtuții, învață Fericitul Augustin ¹⁷⁾. Monahii sunt îndrumați către o muncă productivă, pentru cele două ra-

14). Iacob II, 18.

15). *Cuvintele bătrânilor*, București 1821, p. 98.

16). Vezi Sf. Casian, *Institutiones* II, 114 Migne, P. G., XL, IX, col. 104, Apud. J. Bremond, *Les Pères du désert*, ed. II, Paris 1927, vol. II, p. 483.

17). Citat la Pr. Gh. Tilea, *Problemele fundamentale în opera morală-socială a Sf. Ioan Gură de Aur*, București, 1946—1949, p. 13.

țiuni substanțiale ale ei, pentru susținerea existenței și pentru opere de caritate¹⁸⁾. În termenul actual, de a contribui la dezvoltarea economică a R. P. R.

Nu orice muncă productivă este compatibilă cu viața monahală, ci numai aceea prin care se poate lucra virtutea, adică munca productivă, care pune stăpânire pe corp, dar nu absoarbe sufletul în jinduirea după câștig. Aceasta este în special munca manuală. Munca cea care dă naștere la setea de câștig, speculă, cupiditate, etc., este neadmisibilă¹⁹⁾.

În această privință, noul Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 77, lit. b, statornicește în principiu: mănăstirile, adică obștiile monahale, să practice ocupațiuni și îndeletniciri potrivite cu sfințenia locului, spre a fi de folos poporului, dovedind o dragoste împreună cu fapte bune față de obștea țării. Iar în art. 78, lit. c, d, e, f și g indică, care sunt aceste ocupațiuni. **La monahi:** ateliere pentru legătorii de cărți, ateliere pentru icoane, ateliere de pictură, sculptură, strungărie și argintărie bisericească, cultură de albine, viermi de mătase, pomicultură, vie, pepiniere de pomi și arbori, etc. **La călugărițe:** ateliere pentru țesături, covoare, cusături naționale, ateliere pentru confecționarea stofelor preoțești și ornamentelor bisericești, croirea și cusutul veșmintelor preoțești, ateliere pentru brodatul ornatelor bisericești și mitrelor arhieresti. La lit. k, ateliere pentru meserii, potrivit cu îndeletnicirile tagmei. Aici ar intra cultura grădinilor de zarzavat, cultura plantelor medicinale, împletituri de papură și nuelușe, etc. Precum se vede, Statutul îndrumază pe monahi către o muncă productivă din ateliere, fiind aceasta potrivită cu tagma. În noua organizare, comerțul particular și chiar cel făcut în colectiv și de colectiv este gonit din obștea monahilor, deși el s'a practicat și roadele acestei ocupațiuni au fost dezastruoase pentru monahi sub aspectul moral. Mai precizăm încă ceva: și până în prezent, în diferite mănăstiri cu viață idioritmică se practică munca în ateliere, lucrarea de covoare, stoffe, cusături naționale, stupăritul, etc., însă nu în cadrul vieții de obște, ci în mod particular. Acest mod de a practica munca va dispărea, fiindcă nu îndeplinește condițiunile economice și morale.

18). Sf. Vasile cel Mare, idem, *ibidem*, p. 13.

19). Fer. Augustin, idem, *ibidem*, p. 5.

Așa că orice ocupațiune prevăzută în Statut se încadrează numai în obște, în colectiv. Această muncă pe de o parte va dezvoltă gustul muncii la monahi, va mări producția și inclusiv buna stare a mănăstirii, iar pe de altă parte va da puțința fiecărui membru din obște să muncească și să-și câștige în mod just și echitabil existența.

I. P. S. Patriarh Justinian este hotărît ca viața de obște să ia ființă și ca munca din ateliere să se desfășoare numai în cadrul vieții de obște. Ocupațiunile prevăzute în Statut s'au și pus în practică. Ele se execută în colectiv și pentru colectivitate.

Înșirăm câteva din aceste îndeletniciri:

1. **Cultura viței de vie.** Această cultură în prezent nu se mai face în scop de speculă și de încurajare a viciului beției, ci pentru un câștig cinstit și o servire pentru biserici cu vin curat, în vederea ofierii Sf. Liturghii. «Vinul bisericesc», care acum se distribue la toate bisericile din Eparhii, este produsul unei munci monahale corecte, produs pus la îndemâna tuturor parohiilor de către obștea monahală, în vederea satisfacerii unui scop superior. Prin această ocupație, obștea mănăstirii își ia răsplata muncii pentru a-și asigura existența, contribuind și la dezvoltarea unei producții necesară cultului divin.

2. **Cultura de albine.** În toate mănăstirile unde clima și flora sunt optime, se înființează stupării obștești. Monahii îndeletnicindu-se cu stupăritul, își vor da seama că albinele duc o viață de muncă încordată și plină de devotament pentru colectivitatea și cetatea în care au deschis ochii. A muncit în colectiv la casa sa, a iubit-o și a apărât-o și a lăsat-o urmașilor, mai înfloritoare, pentru un viitor perpetuu. Ceea ce pentru albină este stupul, colectivitatea, pentru monah e obștea mănăstirii, e patria, cărora trebuie să le consacre puterea de muncă și tot devotamentul. Munca monahilor să fie ca munca albinelor. Albinele muncesc, se hrănesc și pe ele și din munca lor dau la masa altora. Să nu fie munca monahului ca munca păianjenului, care lucrează mai artistic decât orice femeie, dar din a cărui pânză nu s'a îmbrăcat niciodată ²⁰⁾.

Stupăritul va fi reorganizat după un sistem științific avansat, în urma căruia se va recolta atât miere cât și ceară, într'o măsură satisfăcătoare. Stupinele la noi produc miere, dar

20). Sf. Ioan Gură de Aur, citat la Pr. Gh. Tilea, *op. cit.*, p. 8.

ceară aproape deloc. Aceasta este o mare defectiune din punct de vedere economic. În U. R. S. S., stupăritul a luat o dezvoltare extraordinară, dând o recoltă de fiecare stup, în medie de 25-30 kgr. miere și 2,80-3 kgr. ceară. Albina, prin firea ei naturală, trebuie să producă atât miere cât și ceară, fără să stingherească cantitățile respective.

Prin circulara Administrației Patriarhale Nr. 119/950 și a Sf. Arhiepiscopii Nr. 4275/1950, s'au cerut lămuriri și s'au dat instrucțiuni tuturor unităților mănăstirești, pentru începerea lucrului. I. P. S. Patriarh Justinian a pus la îndemâna acestor unități, cu îndrumarea și reorganizarea stupăritului pe baze științifice un specialist dl. Oprea Simian, apicultor, specialist la Administrația Patriarhală și fondurile necesare, pentru cumpărarea de colonii și construirea de stupi noi, tip «Dadant-Blatt». Astfel că, prin dezvoltarea acestei ocupațiuni, se va mări producția de miere atât de necesară poporului muncitor, mierea fiind un aliment foarte bun, cât și producția de ceară curată; necesară fabricării de lumânări pentru biserici și Sf. Altare, unde e absolută trebuință ca aceste lumânări să fie de ceară de albine, ca un prinos închinat Domnului. Deci pe de o parte monahii își câștigă existența punând în valoare producția rezultatul muncii lor, iar pe de altă parte contribuie la sporirea economică a țării.

Este drept că mănăstirile în genere sunt lipsite de personal sau cadre cu pregătire specială. Pentru ca să dispară această lipsă și aceste unități religioase să poată intra cu folos în respectiva cultură, I. P. S. Patriarh Justinian a dispus să se înființeze centre de pregătire apicolă atât pentru monahi cât și pentru monahii. La mănăstirea Căldărușani pentru călugări și la mănăstirea Țigănești pentru călugărițe. La aceste cursuri conducătorii mănăstirești vor trimite câte două persoane în două serii, timp de câte 10 zile, pentru a primi toate instrucțiunile elementare de stupărit.

Reorganizarea stupăritului s'a început la mănăstirile: Cernica, Căldărușani și Noul Neamț (Balamuci). S'au cumpărat colonii de circa 300.000 lei, în vederea îndeplinirii acestui plan, sună acordată cu toată dragostea de I. P. S. Patriarh Justinian. Urmează să se organizeze stupinele din mănăstirile Ghighiu-Prahova, Viforâta-Dâmbovița și Țigănești-Ilfov. Conducătorii și

conducătoarele de mănăstiri, monahii și monahiile cunoscători ai acestei îndeletniciri, sunt chemați să-și dea tot interesul pentru dezvoltarea albinăritului, în cadrul vieții de obște. Prin aceasta, ei devin colaboratori ai străduinței și gândului de bine a I. P. S. Patriarh, întru ridicarea mănăstirilor.

3. Cultura plantelor medicinale. Iată încă o îndeletnicire potrivită cu tagma! Cultura plantelor medicinale a fost dihtre cele mai vechi ocupații monahale. Dela un timp, monahii s'au lipsit de aceste îndeletniciri pline de rodul iubirii umane. I.P.S. Patriarh Justinian o introduce din nou în ocupațiunile principale ale mănăstirilor. Mănăstirile fiind așezate în locuri pitorești și variate ca relief, prezintă o floră foarte bogată. Aici plantele medicinale se dezvoltă din belșug, dar se și irosesc fără folos. Monahii organizați în munca colectivă, vor putea cultiva, colecta și conserva aceste plante, care se vor valorifica apoi de centrele de resort. Prin aceste ocupațiuni, monahii vor aduce alinarea suferinței semenilor, prin puterile vindecătoare de boli diferite ce subsistă în respectivele plante, și-și vor câștiga în același timp și o bază de existență corectă.

Prin circulara Administrației Patriarhale Nr. 3385/950 și a Sf. Arhiepiscopii Nr. 2746/950, s'au cerut lămuriri și s'au dat indicații, pentru ca această îndeletnicire să ia ființă. Până în prezent, cele mai multe centre au răspuns ce plante pot colecta și cultiva, și în ce cantitate. În această privință, I. P. S. Patriarh a luat contact cu Ministerul Sănătății, prin întreprinderea comercaii de Stat pentru valorificarea plantelor medicinale, aromatice și similare «Plafar», și se va încheia un protocol și convențiile necesare cu diferite mănăstiri. Un monah licențiat al Facultății de Farmacie, cu pregătire științifică în acest sens, va primi delegație dela I. P. S. Patriarh, pentru a îndruma și controla această muncă de folos obștesc, în toate mănăstirile din țară. Monahii să înceapă lucrul în scopul indicațiunilor date.

4. Confecționarea de covoare și custăuri naționale. La mănăstirile de călugărițe au luat ființă ateliere, în care maicile lucrează în colectiv la covoare de diferite modele din cele mai alese și cusături naționale sau ii. Această muncă a fost organizată de I. P. S. Patriarh în centrele cele mai populate din mănăstirile din țară.

«În scopul de a lucra în mod practic — spune I. P. S. Sa —

la aplicarea principiului stabilit de noi, ca dezvoltarea vieții monahale în Biserica Ortodoxă Română să meargă pe linia rugăciunii și a muncii rodnice, principiu al Evangheliei și de a da un sprijin vieții morale și materiale a monahilor, am luat hotărîrea de comun acord cu organele superioare ale Statului de a organiza munca productivă în mănăstiri și a contribui în acest mod la dezvoltarea economică a R. P. R. În acest scop, Sf. Patriarhie, prin delegații săi, a încheiat cu Societatea Româno-Export, pendinte de Ministerul Comerțului Interior, un protocol prin care s'a stabilit în linii generale modalitatea de colaborare între atelierele mănăstirești și Soc. Româno-Export.

Sf. Patriarhie a luat prin acest protocol toate garanțiile, ca drepturile celor ce vor lucra să fie răspunse în mod regulat ²¹⁾. În conformitate cu dispozițiunile date de I. P. S, Patriarh, stărețiile mănăstirilor au fost lămurite prin organele de resort, prin scris, inspecții și convocări la Centrele Eparhiale, despre folosul ce vor avea obștile la care sunt chemate, prin angajarea cât mai largă în producția lucrărilor de artă populară românească, ce va fi valorificată de Statul nostru, peste hotare.

Aceste ateliere s'au și organizat și în prezent obștile de călugărițe sunt în muncă. Din Arhiepiscopia Bucureștilor s'au încadrat în această muncă productivă 193 monahii, care vor da lunar un randament de 43 m. p. de covor și 105 bluze naționale, cusături, care demonstrează o adevărată artă populară românească. Numărul maicilor, care au intrat în câmpul muncii de folos obștesc din toate mănăstirile din țară, este de 497, cu un randament de 235 m. p. covor, 130 ii sau bluze naționale și 100 costume naționale pentru păpuși.

În mănăstirile în care au luat ființă astfel de îndeletniciri sau ocupațiuni, se vor întemeia cooperative meșteșugărești sau cooperative de producție, iar monahii sau monahiile vor fi socotiți ca intrați în câmpul muncii, beneficiind de toate drepturile acordate muncitorilor din R. P. R.: cartele, concedii de odihnă, îngrijirea sănătății, etc.

În această muncă se dau adevărate întreceri socialiste pentru depășirea normei. E lucru de mirare și de admirat în ace-

21). Vezi circulara Administrației Patriarhale Nr. 1128 din 21 Ianuarie 1950.

lași timp, pentru cei ce vizitează atelierele, cum aici se îmbină rugăciunea cu munca. În timp ce mâinile lucrează grăbit cu acul la cusături de ii, sau așează și bat firele de lână la covoare oltenesti, «axioanele», imne în cinstea Născătoarei de Dumnezeu Fecioara Maria, nu mai încetează a se cânta. Este un prinos dintre cele mai scumpe adus Creatorului: «Roagă-te și muncește». Este un început fericit, și nu poate decât să umple inima de bucurie și nădejde a marelui înfăptuitor și realizator, I. P. S. Patriarh Justinian.

Desigur că, toată această muncă de organizare este încă la început. În Biserica Ortodoxă Română sunt un număr de 192 de mănăstiri din care 106 de monahi și 86 de monahii. Aceste unități religioase cuprind un număr — după ultima statistică — de 5.327 membri, din care 1.652 bărbați și 3.675 femei. Se simte nevoia de cadre tot mai mult și în mănăstiri, ca astfel toți să poată intra în munca organizată. În momentul de față, astfel de cadre se formează în: 1) ateliere de sculptură, tâmplărie, pictură, strungărie și argintărie, de pe lângă Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă din București, unde lucrează monahi și frați din toate mănăstirile din țară, în număr de 16. 2) În atelierele de țesut stofe dela Țigănești, unde lucrează în colectiv, la stofe pentru haine preoțești și veșminte preoțești, 26 maici și surori, pentru satisfacerea cerințelor urgente din cler și cult. Aici sunt instalate războaie cu mașini de țesut, din cele mai moderne, Jacquard-uri și Ckaft-uri. Jacquard-urile, conduse cu pricepere, dau un randament de circa 1.000 metri stofe cu figuri și desene, pentru odăjdii bisericești, din bumbac mercerizat și mătase, iar Ckaft-urile scot stofe simple de lână, bumbac și mătase. Urzitoarele și depănătoarele se mișcă mecanic. Multe maici și surori, ce lucrează în aceste ateliere, vor deveni maestre conducătoare de ateliere mecanice, ce vor lua ființă în mănăstirile cele mai însemnate din țară.

3). În mănăstirea Plumbuita ia ființă un mare centru de vopsitorie a materialelor ce se vor distribui tuturor atelierelor mănăstirești. Vopsitul materialelor va ușura extrem de mult producția stofelor și covoarelor, etc. Maicile, în această privință, nu aveau îndemânarea suficientă, cunoștințele științifice necesare la combinarea chimică a culorilor și nici mijloacele tehnice. I. P. S. Patriarh Justinian a rezolvat și această mare greu-

tate, prin ferma hotărîre de a aloca sumele necesare ce depășesc mai multe milioane și a instala mijloacele tehnice. Sălile, atât pentru boiangerie, pentru instalarea cazanelor de aburi, uscătorie, cât și laboratorul de analize chimice sunt gata. Vor fi aduse aici cazane orizontale pentru aburi cu injectoarele respective, centrifugi, rezervoare, căzi, radiatoare, etc. Aici în acest centru de vopsitorie, care devine și școală pentru călugărițele ce vor lucra, se vor pregăti cadrele, pentru înființarea altor centre similare din mănăstiri.

Marea nădejde însă a I. P. S. Patriarh, în ceea ce privește formarea cadrelor, atât pentru școalele monahale din fiecare mănăstire cât și pentru atelierele care, precum am văzut, încep să se organizeze, este în cele trei Seminarii Monahale: Neamț, Văratec și Plumbuita, unde 126 de elevi și eleve din toate mănăstirile din țară se pregătesc numai pentru acest scop: învățatură de carte și deprinderea unui meșteșug. În programele analitice s'au prevăzut circa 30 ore pe săptămână lucrări practice, învățarea de diferite meserii. Așa că orice absolvent sau absolventă a acestor seminarii, vor deveni monahi știutori de carte și în același timp meseriași calificați.

Pentru a se perfectă planul de reorganizarea mănăstirilor pe temeiul celor patru principii: introducerea muncii organizate și productive, învățarea de carte pentru toți monahii, rugăciunea și disciplina sau ordinea monahală, în cadrul vieții de obște, se impune încă multă muncă și răbdare din partea I. P. S. Sale. În anul 1949, August, I. P. S. Sa spunea într'o cuvântare rostită la închiderea Seminarului din mănăstirea Plumbuita: «Strădanii noastre cel puțin pentru câțiva ani, vor fi din cele mai grele. Totuși, nădăjduim că în toamna aceasta să dăm ființă în mănăstirile mai importante școlilor monahale și atelierelor de produse industriale». Acum, în 1950, atât cursurile de pregătire pentru școalele elementare, ciclul I și II, cât și atelierele de produse industriale, s'au organizat în toate mănăstirile, unde sunt astfel de elemente. Peste 500 de candidați și candidate sunt înscriși și urmează zilnic aceste cursuri, în vederea examenelor particulare din sesiunea August, iar un număr de 497 de monahii, prin încheierea de contracte cu societatea Româno-Export, au început munca în atelierele mănăstirești. Toate acestea vor ușura calea către idealul vieții călugărești, viața de obște. Viața

de obște n'a început încă în toate mănăstirile să se organizeze, deoarece, cum spune I. P. S. Patriarh, — «n'am putut până acum organiza o muncă de obște, care să poată asigura călugărilor existența». Munca productivă în colectiv, precum am văzut mai sus, a început. Ea este în plină dezvoltare și ascensiune. Aceasta însemnează, că drumul către construirea vieții de obște s'a deschis. Concomitent cu dezvoltarea muncii organizate și a minților luminate prin școlile înființate, se va trece și la organizarea vieții de obște, care va elibera pe monah de multe ispite și griji ce-l frământă zilnic.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, care este omul nu numai al concepțiilor, ci și al muncii realizatoare, al faptelor, este ferm hotărât să treacă și la îndeplinirea acestui mare dezerat al monahismului românesc.

La împlinirea a doi ani de patriarhat, bogat în roade și fapte mărețe, monahii și monahile din toată Biserica Ortodoxă Română, doresc I. P. S. Patriarh Justinian sănătate și mulți ani.

Arhim. Dr. **Atanasie Gladcovschi**

PARTEA OFICIALĂ

DECIZIA Nr. 136.

N O I

J U S T I N I A N

din mila lui Dumnezeu, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române,

Având în vedere că potrivit art. 10 lit. l și t din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, aprobat cu Decretul Prezidiului Marelui Adunări Naționale Nr. 233/949, în interesul menținerii unei linii dogmatice și artistice uniforme pe întreaga Patriarhie Ortodoxă Română, Biserica Ortodoxă Română, prin Sf. Sinod, ca cea mai înaltă autoritate bisericească, are dreptul de a iniția, autoriza, supraveghea și controla din punct de vedere dogmatic, moral și artistic, atât tipărirea cărților de ritual și de icoane religioase pentru trebuințele cultului, cât și operele de literatură și artă bisericească ortodoxă, între care intră și pictura bisericilor;

Având în vedere că, prin art. 207 din același Statut care prevede că «toate dispozițiunile de orice fel contrarii acestui Statut sunt și rămân abrogate», dispozițiile din legea pentru calificarea pictorilor bisericești autorizați și zugravilor autorizați Nr. 2040/938, cu modificările aduse cu decretul Nr. 110/941 din regulamentul ei Nr. 2312/938, sunt abrogate, ca unele care sunt contrarii dispozițiilor din art. 10, lit. l și t din Statut;

Având în vedere art. 169 din Regulamentul pentru determinarea atribuțiilor Patriarhului și de funcționarea organelor centrale deliberative, administrative și executive din Patriarhia Ortodoxă Română, votat de Adunarea Națională Bisericească în ședința dela 26 Februarie 1950, după care nicio lucrare de pictură, reparație sau operă nouă nu se poate face în bisericile ortodoxe, decât de pictorii care au autorizația Patriarhiei și aprobarea Chiriarhului respectiv, autorizație care se obține pe baza unui examen depus în fața unei comisii depe lângă școala și atelierul de pictură bisericească din Administrația Patriarhală, prevăzute la art. 193 și 200—203 din același Regulament;

Având în vedere că pe lângă Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă din Administrația Patriarhală funcționează atelierul de sculptură și tâmplărie bisericească, care stă — potrivit art. 205 din același Regulament sub îndrumarea și supravegherea delegatului din Comitetul tehnic pentru atelierul de pictură bisericească,

Pe temeiul celor de mai sus și a art. 30, lit. b din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

DECIDEM:

Art. 1. Decizia Patriarhală Nr. 9761 din 10 Iulie 1943, referitoare la pictura bisericească, pe baza legii 2040/939, modificată prin legea Nr. 1108/941, pentru calificarea pictorilor și zugravilor bisericești autorizați, și a Regulamentului ei Nr. 2312/1939, se abrogă.

Art. 2. Autorizațiile de pictori și zugravi bisericești eliberate pe baza acestei legi și Regulamentului ei sunt anulate, și se consideră provizorii până la eliberarea de noi autorizații pe baza prevederilor art. 169 din Regulamentul pentru determinarea atribuțiilor Patriarhului și de funcționarea organelor centrale deliberative, administrative și executive din Patriarhia ortodoxă română.

Art. 3. Toți artiștii, pictori și sculptori precum și zugravii, vor depune până la data de 1 Iulie 1950, la Administrația Patriarhală din Str. Antim Nr. 29 București, cereri pentru autorizații de pictură bisericească însoțite de copii după vechile autorizații de pictură și de certificatele școlilor de pregătire profesională, pentru a putea fi chemați la examenul prevăzut de art. 169 menționat la punctul 2 din prezenta Decizie.

În cereri, vor arăta și specialitatea pe care o au (pictură murală, frescă, tempera, etc.).

Art. 4. Examenul se va ține după urmarea unor cursuri speciale, în timpul cărora vor executa lucrări de probă sub controlul profesorilor de la școala și atelierul de pictură și sculptură bisericească de pe lângă Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă din Administrația Patriarhală.

Art. 5. După data de 31 Iulie 1950, nici o lucrare de pictură bisericească nu va mai fi dată decât numai pictorilor și zugravilor cu autorizație obținută în conformitate cu prezenta Decizie.

Art. 6. Toți PP. SS. Chiriarhi sunt rugați să dea o cât mai mare publicitate acestei Decizii, pentru ca cei interesați să poată lua cunoștință.

Art. 7. P. C. Consilier Administrativ Patriarhal Athanasie M. Preda este însărcinat cu aducere la îndeplinire a prezentei Decizii.

Data astăzi 10 Mai 1950 în reședința Noastră patriarhală din București.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române † JUSTINIAN

SERVICIUL CADRE Nr. 5681/950.

Consistoriile Disciplinare Protopopești,

Prin rezoluția de pe tem. 5681/950, în conformitate cu art. 146 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și cu art. 54 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată bisericească, Înalt Prea Sfințitul Patriarh a aprobat următoarele complete pentru Consistoriile disciplinare protopopești din cuprinsul Sfințel Arhiepiscopii a Bucureștilor:

I. CAPITALA:

1. Preot Ioan Hurdac, biserica Sf. Vineri Nouă—președinte; 2. Preot Petre Alexandru, biserica Izvorul Nou—membru; 3. Preot Alex. Petcu, biserica Sf. Dumitru Colentina membru; 4. Cântăreț Gh. Fediuc, biserica Prăcupeții Noi, membru.

Supleanți:

1. Preot Octavian Popescu, biserica Sf. Ilie Grand; 2. Cântăreț Const. Dragomirescu, biserica Sf. Pantelimon.

II. JUDEȚUL ILFOV:

1. Preot Teodor Vergulescu, parohia Butimanu — Președinte; 2. Preot Anton Chirițescu, parohia Bălăsoeni — membru; 3. Preot Eugen Alexandrescu, parohia Bălăceanca — membru; 4. Cântăreț Vasile Zaharia, parohia Vârtelu — membru.

Supleanți:

1. Preot Em. Hodrea, parohia Domnești — Ilfov; 2. Cântăreț Gheorghe Dumitru, parohia Bolintinu din Deal I.

III. JUDEȚUL PRAHOVA:

1. Preot D. Bădiceanu, Biserica Sf. Nicolae Vechi Ploești, Președinte; 2. Preot Const. Popescu, biserica Sf. Spiridon Ploești — membru; 3. Preot Vasile Nicolescu, biserica Sf. Vineri Ploești — membru; 4. Cântăreț Nic. Costea, biserica Sf. Impărați Ploești — membru.

Supleanți:

1. Preot Simion Țugui, biserica Sf. Gheorghe Nou — Ploești; 2. Cântăreț Andronic Chironeț, Biserica Sf. Treime — Ploești.

IV. JUDEȚUL DÂMBOVIȚA:

1. Preot Alex. Popescu-Hăbeni, Biserica Domnească Târgoviște — președinte; 2. Pr. Corvin Parnia, Biserica Mitropolia Târgoviște — membru; 3. Preot Gh. Panaitescu, Parohia Bezdead de Jos, Dâmbovița — membru; 4. Cântăreț Spiridon Vișoiu, Biserica Sf. Nifon Târgoviște — membru.

Supleanți:

1. Preot Iordache Dinu, Biserica Albă Târgoviște; 2. Cântăreț Alexandru Ioan, parohia Răcari — Dâmbovița.

V. JUDEȚUL MUSCEL:

1. Preot Marin Dana, Biserica Flămânda Câmpulung — Muscel, Președinte; 2. Preot Nicolae Chirca, Biserica Marina Câmpulung—Muscel, membru; 3. Preot Traian Gogoncea, parohia Bughea de Jos, Muscel, membru; 4. Cântăreț Nicolae Măgureanu, Biserica Vișoiu, Câmpulung,

Supleanți:

1. Preot Mircea Dragomir, Biserica Sf. Gheorghe Câmpulung; 2. Cântăreț Gh. Bulăcescu, Biserica Domnească Câmpulung.

VI. JUDEȚUL VLAȘCA:

1. Preot Petre Gongescu, Biserica Sf. Nicolae Giurgiu, Președinte;
2. Preot Ioan Popescu, Biserica Adormirea Giurgiu, membru;
3. Preot Ioan Serghie, Biserica Sf. Gheorghe Giurgiu, membru;
4. Cântăreț Tudor Gheța, Biserica Sf. Nicolae Giurgiu, membru.

Supleanți:

1. Preot Anatolie Brună, Parohia Meletie, Vlașca;
2. Cântăreț Dumitru Ciobanu, Parohia Bălanu, Vlașca.

VII. JUDEUL TELEORMAN:

1. Preot Metodie Popescu, Biserica Sf. Haralambie Turnu Măgurele, Președinte;
2. Danil Iliescu, Biserica Sf. Ioan Botezătorul Roșiori de Vede, membru;
3. Preot Mihail Stănescu, Biserica Sf. Cuv. Paracheva Turnu Măgurele, membru;
4. Cântăreț Neagu Florea, parohia Salcia.

Supleanți:

1. Preot Vanghelie Mihăilescu, parohia Măgurele I;
- 2) Cântăreț Gh. Bujoreanu, parohia Lița I.

Prin ordinul Nr.5681/950, aceste complete au fost comunicate tuturor protolerilor din Capitală și de județ, atrăgându-se atenția ca judecata să se facă cu observarea strictă a dispozițiilor canonice și legale, ținându-se seama de competența acordată consistoriilor disciplinare protopopești prin art. 55 din Regulamentul de procedură și toate celelalte dispozițiuni privitoare la normele de procedură și la darea sentințelor.

Din încredințarea I. P. S. Patriarh, Vicar, *Arhim. ATANASIE*

Consilier Administrativ, *Pr. Gh. Soare*

Nr. 3871/950.

Ordin circular către toate mănăstirile, schiturile, parohiile și celelalte unități bisericești din Eparchie.

Vi se face cunoscut pe această cale că, Protosingheul Veniamin Teșileanu, cu metania din Sf. Munte Athos — Schitul Lacu, în urma sentinței Nr. 3/950 a sf. mănăstiri Cernica Ilfov, aprobată de I. P. S. Patriarh, a fost caterisit și exclus din monahism, pentru abateri grave de la disciplina monahală și credința Ortodoxă.

În consecință nu-l veți primi, în caz de prezentare.

Din încredințarea I. P. S. Patriarh, Vicar, *Arhim. ATANASIE*

Consilier Administrativ, *Pr. Gh. Soare*

Nr 5459/950.

Constatându-se că unii dintre PP. CC. Protoierei n'au dat ascultare dispozițiunilor primite de a proceda la executarea anchetelor în termenul legal prescris de art. 109 din Regulamentul de procedură, vă invităm a trimite urgent rezultatul cercetărilor și anchetelor pentru care vi s'au dat delegații, cunoscând că, în urma verificării ce se face de către Sf. Arhiepiscopie, cei cari au depășit termenul legal, vor fi aspru sancționați.

P. C. Voastră veți comunica cele de mai sus, PP. CC. Protolerei de plasă din acel județ.

Din încredințarea I. P. S. Patriarh, Vicar, *Arhim. ATANASIE*

Consilier Administrativ, *Pr. Gh. Soare*

SERVICIUL ECONOMIC Nr. 5566/950.

Ordin circular către Protoierile și Parohiile din cuprinsul Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Mai jos vi se redă în copie, adresa Onor. Minister al Cultelor, Nr. 8897/950, spre luare de cunoștință și întocmai executare:

În baza art. 137 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și conform avizului Ministerului Finanțelor Nr. 122568/949, vi se face cunoscut următoarele:

Preoții, diconii și cântăreții bisericești salariați din bugetul Statului sau din veniturile proprii ale parohiilor și unităților administrative bisericești, când locuiesc în imobilele care aparțin instituției la care ei îndeplinesc efectiv serviciu, nu vor plăti chirie, bucurându-se de acest drept, acolo unde împrejurările permit, ca de un beneficiu în legătură cu funcția îndeplinită.

Toți aceștia însă sunt obligați a încheia contracte de închiriere suportând taxele de viză, cota parte de impozit pe clădire și cota parte de cheltueji cu întreținerea imobilului.

Vicarii și deservenții bisericești în slujba unităților administrative bisericești centrale pot fi asimilați în privința folosinței imobilelor bisericești cu preoții, diaconii și cântăreții.

Organele statutare ale cultelor în aplicarea practică a acestei dispozițiuni cu privire la folosirea fără plată de chirie a imobilelor ce servesc drept reședință a șefilor de cult sau drept reședințe episcopale, pot decide norme speciale.

Toute celelalte categorii de locatari ai imobilelor bissericești se vor conforma normelor generale în legătură cu închirierile (decretul Nr. 188/1949).

p. Ministru (ss) indescifrabil

Director, (ss) indescifrabil

Din încredințarea I. P. S. Patriarh, Vicar, *Arhim. ATANASIE*

Consilier Administrativ economic, *Pr. Simion Neaga*

CUPRINSUL

Pa g.

1. INTRU MULȚI ANI PREA FERICITE STAPANE... REDACȚIA	3—7
2. FANTANERI DE CAZANIL... de Pr. Nicolae M. Popescu	11—21
3. DUPA DOI ANI DELA REORGANIZAREA ÎNȚĂMANTULUI TEOLOGIC... de Diac. N. Nicolaescu	23—28
4. REÎNTREGIREA BISERICII STRAMOȘEȘTI... de Pr. D. Stăniloae	27—33
5. ROLUL SOCIAL ȘI MISIONAR AL BISERICII ORTODOXE ROMANE ÎN LUMINA PASTORALELOR ȘI CUVANTĂRIILOR I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN... de Pr. Prof. P. Rezuș.	34—43
6. BUCURIA UNEI BIRUINȚE... de Pr. Prof. Gr. Cristescu	44—45
7. I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN ȘI RELAȚIILE CU CELELTE BISERICI ORTODOXE ÎN SPECIAL CU BISERICA ORTODOXA RUSĂ... de Pr. Prof. Ion Coman	46—55
8. BISERICA ORTODOXA ROMÂNĂ ALĂTURI DE POPOR... de Pr. Prof. Liviu Stan	56—60
9. I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN CĂTĂTOR DE VIAȚA NOUĂ ÎN BISERICA ORTODOXA ROMÂNĂ... de Diacon Conf. Gh. I. Moisescu	61—72
10. REGULAMENTUL DE PROCEDURĂ AL INSTANȚELOR DISCIPLINARE ȘI DE JUDECĂTĂ ALE BISERICII ORTODOXE ROMÂNE... de Pr. Gh. Soare	73—97
11. I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN SOL AL PĂCII... de Preot Dr. D. Fecioru	97—101
12. I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN ȘI NOILE ORIENTĂRI ALE VIEȚII MONAHALE... de Vicar Arhim. Dr. Atanasie Gladcovschi	102—119
PARTEA OFICIALĂ	120—124

— 0 —

NOTA. Ordinea articolelor a fost determinată numai de considerațiuni strict tehnice, neputându-se ține seama de conținut sau de autori.